

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

На основу **Одлуке о изради Просторног плана Општине Прибој** (01 бр. 350-163, донете 20.11.2009. године на седници Скупштине општине Прибој, објављеној у "Службеном листу општине Прибој" бр. 05/09), израда Просторног плана Општине Прибој (у даљем тексту: Просторни план) поверена је Д.о.о „ИНФОПЛАН“ из Аранђеловца.

Просторни план ради се у складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09-исправка и 24/11), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004 и 36/2009) и Законом о Просторном плану Републике Србије ("Службени гласник РС", број 88/2010) и другим релевантним законима и уредбама.

Просторни план представља основни плански инструмент за усмеравање и управљање дугорочним одрживим развојем локалне заједнице, коришћењем, организацијом и уређењем простора општине Прибој. Овим планом се разрађују основна стратегијска опредељења, планска решења и смернице утврђене Просторним планом Републике Србије.

Хоризонт Просторног плана је **2025. година**, с првом фазом и приоритетима реализације планских решења до 2015. године.

Процес израде Просторног плана Општине Прибој је започео доношењем одлуке о изради плана, којом је дефинисан циљ израде плана, садржај плана, рокови за израду плана и извори финансирања израде плана. По објављивању одлуке о изради Просторног плана приступило се изради Концепта плана. Упоредо са израдом Концепта плана формира се и Аналитичко-документациона основа Просторног плана, која садржи све податке који су прибављени у току израде Концепта и која ће се допуњавати анализама, студијама и подацима, извештајима о стручној контроли плана у процесу израде плана.

У припреми Концепта плана и формирању документационе основе учествовале су стручне службе општине Прибој (одељења општинске управе, одељење за имовинско – правне, комуналне- стамбене и урбанистичке послове, Јавно комунално предузеће „Услуга“ Прибој, Дирекција за изградњу града, ЕД Прибој, све месне канцеларије са подручја Општине, ЈП "Информативни центар "Центар за социјални рад „Прибој“, Дом културе, Завичајни музеј... Расположиве податке, сугестије и предлоге дала су надлежна републичка јавна предузећа и посебне организације (Јавно предузеће „Путеви Србије“, Јавно предузеће „Железнице Србије“ – Сектор за стратегију и развој, ЈП „Електромрежа Србије“, ЈП ПТТ Саобраћаја „Србије“, ЈП за газдовање шумама „Србијашуме“, ЈВП „Србијаводе“ Београд, ВПЦ „Сава-Дунав“) и јавне установе (Завод за заштиту природе Републике Србије, Завод за заштиту споменика културе Краљево). Министарства надлежна за секторска питања: Министарство рударства и енергетике, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство одбране и др.

По обављеној стручној контроли од стране Комисије за планове Прибој, верификован Концепт плана представљао је полазни основ за израду Нацрта Просторног плана Општине Прибој.

На основу члана 35. става 9. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09, 24/11), и члана 46. став 1. тачка 6. Статута општине Прибој ("Службени лист општине Прибој", број 12/2008) Скупштина општине Прибој на седници одржаној дана _____ 2012. године, донела је:

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ПРИБОЈ

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

I 1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Планско подручје захвата површину од 552km² која административно припада Златиборском округу. За општину Прибој је специфично да у својој територији има енклаву, површине од око 4 km², која припада суседној држави Босни и Херцеговини-Републици Српској, и која треба да буде решена приликом државног разграничења и утврђивања међудржавних граница.

У Општини према попису 2002. године живи 30 377 становника, што значи да је густина насељености 54,93 становника/ km², и као таква је за 29,93 % мања у односу на републички и за 3.89 % већа у односу на Златиборски округ у коме је Прибој на трећем месту по броју становника.

Границе – Општина Прибој се налази у југозападном делу Републике Србије, између 43°33'59" северне географске ширине и 19°32'07" источне географске дужине, на тремеђи Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине (односно Републике Српске). На северу се граничи са општином Чајетина (у дужини од 23 km), на истоку са општином Нова Варош (15.6 km), а на југоистоку са општином Пријепоље (28 km). На југу у дужини од око 27 km граница општине је и државна граница са Републиком Црном Гором (општином Пљевља), а на западу у дужини од око 51 km граница општине је и државна граница са Републиком Босном и Херцеговином, односно Републиком Српском (општине Рудо и Чајниче). Укупна дужина границе општине Прибој је око 145 километара.

У административном погледу Прибој је општински центар са 14 месних заједница, 33 насеља и 24 катастарске општине. Према организацији републичке управе по управним окрузима припада Златиборском округу, од чијег је центра, Ужица, удаљена око 70km.

Рељеф – Општина Прибој има изразито планински карактер – најнижа надморска висина је 385m, док је највиша 1500 m, другим речима општина се налази у југозападној Србији, припада старовлашком делу Србије.

Прибој је смештен у левкастом проширењу Лимске котлине коју окружују планине Побједник и Црни Врх. Град се наслања на обале Лима са обе стране у дужини од око 5km.

У орографском погледу терен углавном припада подручју високих планина у коме доминирају планине Златибор (1496m), Градина (1347m), Ожаљ (1242m), Побједник (1423m) Јаворје (1485m) и Бич планина (1386m). Морфолошки ниже делове терене обухватају мања поља која се налазе у долинама Лима и Увца, где се надморске висине крећу од 400 до 600 m.

Краст старовлашких планина је развијен само спорадично и има карактер плитког карста. Развијен је у тријаским кречњацима који леже на верфенским шкриљцима, оголићеним у дубоким долинама, а понекад и у дубљим вртачама. Испод кречњака често је и серпентин. Због таквих особина карст је мање развијен и плићи него у дубоком динарском карсту. Пећине су кратке и нема карсних поља, једино су присутне вртаче и увале малих дубина.

Црни Врх је планина која се налази изнад Прибоја, припада групи планина са више планинских ланаца, са просечних 1100 m надморске висине, који се налази између реке Увац (са његове северне и западне стране) и реке Лим (која протиче испод његових јужних падина). На истоку се надовезује на планински ланац Љесковац који се пружа такође између ових река. Са висова ове планине се лако могу видети суседне планине у Србији, Босни и Херцеговини и Црној Гори.

Историјат - Не зна се тачно како је и када Прибој настао, али се сматра да су га подигли средњовековни српски феудалци као четвороугаони зидани град Јагат на падинама планине Бић ширећи своју власт и државу према Босни. Он је у многим средњовековним путописима описиван као утврђење и војничка заштита и називан и као: Прибон, Прибој, Бишћански град и др., а то потврђују и данашњи остаци града на врху Малог Бића.

Сматра се да Прибој постоји још много пре 1418. године када се помиње први пут у историји и када га је освојио Исак-бег. Касније се помиње у Повељи краља Фридриха III из 1448. године, затим 1463. године у једном путопису помиње се Прибој у нахији Добрун, а други пут 1485. као седиште истоимене нахије. Потпуније податке о Прибоју, као граду, дали су Бенедикт Курипешкић, словеначки путописац који је пролазио кроз Прибој 1530. године, и Евлија Челебија који је боравио у Прибоју 1662.године.

Повољан стратешки положај доносио је Прибоју брз привредни развој, али и велика рушења и разарања: рушен је у време турских освајања, рушили су га Аустријанци у XVII веку, горео је 1809.године, а страдао је у време Балканских ратова, затим у Првом и Другом светском рату.

Иако прошлост Прибоја није довољно истражена, зна се да се на овом простору одвијао веома интензиван привредни и културни живот. Недалеко од центра града, у насељу Јармовац, налазио се праисторијски рудник бакра, један од ретких јужно од Саве и Дунава. Доказ за ово су и још постојећа рударска окна, за које писани извори а и предање говоре, да је ту, још за време Римљана, а нарочито за време Немањића копана и топљена бакрена руда. Рударско окно, унутра са зидовима препуним шалитре, који нису ни векови ни миленијуми затворили доказује праисторијско постојање. Рударски чекић, пронађен баш овде и још неки знаци говоре да је ту постојао један од свега неколико рудника самородног бакра, откривених до данас у Србији.

У селу Крајчиновићи, налази се стара црквица коју је над гробом своје мајке подигао Мехмед-паша Соколовић. У околини овог села су приликом новијих ископавања пронађени предмети материјалне културе из хеленистичког и келтског доба.

Свој процват и бурни привредни развој Прибој је доживео тек после Другог светског рата. Тада је изграђен читав један нови град са јаком индустријом који је тада можда после Ужица у округу био најјачи индустријски центар.Тада је подигнуто више школа основних и средњих, једно време је постојала и виша школа, других образовних и здравствених установа, угоститељских објеката , станова у друштвеном и приватном сектору итд. Прибој је познат и изван граница наше земље захваљујући аутобусима и камионима Фабрике аутомобила ФАП, изграђене 1953. године. Без обзира на лошу ситуацију, у деведесетим годинама прошлог века изграђени су значајни објекти за град као што су спортска дворана, нови мост и др. У изградњи је и нова црква која се налази у новом делу Прибоја.

На жалост, период транзиције је оставио велики утицај на развој општине Прибој, тако да су велики индустријски гиганти попут ФАП-а, који је представљао симбол модерног и развијеног града на обали Лима, временом стали са производњом, а неки други и потпуно престали са радом.

Положај – Општина Прибој је смештена у југозападном граничном делу Србије, што чини њен географски и саобраћајни положај доста неповољним у односу на централне делове Републике. Општина Прибој је мултикултурална Општина део контактне области две конфесије (православне и исламске). Данас се за положај општине Прибој може рећи да је неповољан који произилази из њене граничности, периферности, изолованости, али и релативне аутохтоности, односно затворености.

Гранични положај подручја према Црној Гори и Републици Српској у предходном периоду је био више ограничавајући фактор, због близине ратом захваћених простора, и тек са будућим интеграцијама треба да прерасте у компаративну предност Општине.

I 2. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

Правни основ за израду Просторног плана општине Прибој представљају:

- Одлука о приступању изради Просторног плана општине Прибој (01 бр. 350-163,
- од 20.11.2009. г. ("Службени лист општине Прибој" бр. 05/09),
- Закон о Просторном плану Републике Србије ("Службени гласник РС", број 88/2010) и другим релевантним законима и уредбама.
- Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09-исправка) и Закон о изменама и допунама закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 24/11),
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004 и 36/2009),
- Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 31/10,69/10 и 16/11)
- Сви важећи Закони и Правилници који регулишу области које су предмет обраде у Плану и чије су одреднице имплементирани у планска решења (наведени су у прилогу бр1: Литература)

Плански основ за израду Просторног плана општине Прибој представља Просторни план Републике Србије ("Службени гласник РС"бр.88/10)

I 3. ИЗВОД ИЗ КОНЦЕПТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ПРИБОЈ

Извод из Просторног плана Републике Србије

Смернице за израду Просторног плана општине Прибој из Просторног плана Републике Србије су:

- Подручје општине Прибој припада просторној целини југозападне Србије као
- целини изузетних природних одлика, изразито богатог биодиверзитета (енергија биомасе и геотермална енергија), али недовољно и неадекватно искоришћених.
- У функционалном и управљачком погледу издваја се речни систем - Дрина са Лимом и Увцем са кључним вишенаменским постојећим акумулацијама и објектима - на реци Лим изграђена је хидроелектрана Потпећ чијом се доградњом предвиђа повећање производње у области хидроенергије.
- Дугогодишња стагнација привреде и процес реструктурирања индустријског сектора имали су за последицу економску/производну девастацију и драстично смањење броја запослених у некадашњим индустријским центрима (Прибој) који су били ослонац привредног развоја ширег подручја.
- Кључни проблеми индустрије су низак ниво активности, слаба конкурентност, спорост структурних промена, велике просторне неравномерности у развијености и у размештају производних капацитета, низак ниво улагања, заостајање у примени иновација, нових технологија, неефикасно коришћење инпута, запуштеност инфраструктуре, слаба опремљеност индустријских локалитета. Проблеми развоја продубљени су транзицијском рецесијом.

- Према предлогу ППРС-а општина Прибој, обухваћена је плановима индустријских зона и индустријских паркова у Републици Србији али површина локалитета није утврђена.
- Коришћење постојећих геотермалних извора треба усмерити у правцу производње топлотне енергије за потребе разних делатности - бањски туризам, загревање санитарне воде или просторија за потребе пољопривредне производње и слично.
- Прибојска бања позната по својој лековитости термоминералних извора условљава развој туризма ка истраживањима лековитих вода и изградње нових капацитета у Прибојској бањи као националном бањском туристичком месту.
- Шуме као потенцијал за очување биоразноврсности и за производњу биомасе су природни потенцијал и уз њихово унапређење, заштиту и рационално коришћење представљају важан фактор привредног развоја.
- Стање шумских путева у највећем делу регије је незадовољавајуће како по дужини тако и по квалитету путева а најлошију инфраструктурну мрежу имају шуме на територији пштине Прибој.
- Поред специфичних видова пољопривреде, значајну улогу у будућности имаће и ловство и шумарство, затим индустрија ослоњена на природне ресурсе или модерне технологије око већих градова, енергетика хидропотенцијала као и туризам високог стандарда планинских подручја који треба да потенцира конкурентност овог подручја у ширим оквирима где мањи урбани центри попут Прибоја, због геоморфолошких особина, треба да добију значајну улогу.
- На основу истраживања и валоризације које је обавио Републички завод за заштиту споменика културе Републике Србије Манастир Бања спада у културни споменик који са непосредном околином чини сагледиву културно-пејзажну целину. Један од основних циљева предвиђен ППРС-ом је артикулација културног наслеђа као развојног ресурса, заштита, уређење и коришћење на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета у складу са европским стандардима заштите.
- Демографски капитал Републике Србије представља један од најкритичнијих ограничавајућих фактора за њен будући просторни развој. Западна Србија треба да реши озбиљан проблем расцепканости условљене геоморфолошким карактеристикама и традиционалном неповезанашћу у социјалном смислу.
- Начин насељавања и структура економских делатности биће усмерен на јачање већих урбаних центара али и на јачање улоге мањих урбаних центара као што су Бајина Башта, Нова Варош, Пријепоље и Прибој. Њихово функционално повезивање са селима раштрканог типа ће бити отежано пре свега услед слабије могућности саобраћајног и инфраструктурног повезивања што ће захтевати посебне програме руралног развоја засноване на специфичним облицима пољопривреде, сточарства, шумарства, лова, као и мале индустрије засноване на локалним ресурсима, туризма и рекреације савременог типа.
- Посебан значај за будући просторни развој Републике Србије имаће просторна интеграција Републике Србије и њених региона и општина у окружење.
- Теме које су од заједничког интереса за просторну сарадњу Републике Србије са сваком од суседних земаља могуће је прецизније дефинисати и кроз билатералне активности. Те теме, дефинисане и нашим и планским документима суседних земаља, претежно се односе на изградњу објеката инфраструктуре, уређивање и заштиту водених токова, заштиту природе, стварање могућности за повезивање пограничних простора преко културне сарадње и сарадње грађана (укључујући и помагање у одржавању и изградњи српских објеката културе на подручјима која су насељена Србима), унапређивање одрживог развоја и сл, као и на израду заједничких прекограничних просторних планова и регионалних програма, а своди се на следеће конкретне планске акције:
 - **Веа са Црном Гором** која подразумева јаче развојно повезивање југозападне Србије са Северном Црном Гором (локални економски развој, очување и валоризација природног и културног наслеђа, туризам); сарадња у оквиру две прекограничне

развојне зоне: Беране, Андријевица, Рожаје, Плав - Пећ, Косовска Митровица (саобраћајна интеграција, привредна сарадња у области индустрије, туризма и трговине, културна сарадња, сарадња у области заштите животне средине) и Пљевља, Бијело Поље - Пријеполје, Прибој/Нова Варош (саобраћајна интеграција, енергетска дистрибутивна инфраструктура, привредна сарадња у области индустрије и трговине, културна сарадња).

▪ **Веза са Босном и Херцеговином** У правцу остваривања циљева просторног развоја Србије планска решења у области путног саобраћаја у периоду после 2014. године, су активности на путном правцу Кокин Брод - Прибој (Р-228), (рехабилитација и појачано одржавање).

Концепција развоја и уређења

Имајући у виду анализирано стање и природне и створене потенцијале развоја, подручје општине Прибој се условно посматрано може поделити на две развојне зоне, и то: подручје Лимске котлине којој припадају општински центар и Прибојска Бања и насеља непосредно наслоњена на Прибој која му гравитирају и која у просторном и функционалном погледу представљају целину и остатак територије општине коју чине разбијена насеља брдско-планинског подручја.

Прибој се развио у просторно скученој Лимској долини као линеарно насеље меандералног типа условљено геоморфолошким погодностима простора тј. суочен са сложеним и бројним природним ограничењима.

Развио се као насеље са двојним центром, знатним индустријским капацитетима, богат је шумама и климатско еколошким вредностима.

Град је пратио судбину највећег предузећа. Процеси индустријализације, деаграризације и урбанизације у Прибоју имали су изузетно динамичан темпо.

Интензиван демографски раст најбоље илуструје чињеница да је град за 30 година 20 пута увећао број становника а општина 2 пута .

Резултанта тог процеса је пораст урбаног стандарда, На левој обали Лима у Читлучком пољу за нешто више од 20 година израстао је нови град велеградске структуре.

Упоредо се, мада у мањем обиму, развијао и Стари град. Формирају се нове зоне породичног становања. Дошло је до сукоба производње и становања у просторно ограниченој долини, град се шири и на терене неусловне за градњу стварајући предуслове за тешко решиве комуналне захтеве.

Интензивни привредни развој се почетком 90-тих практично зауставио.

У овој зони, која по већини демографских и економских показатеља представља развијенију зону, будућу концепцију просторног развоја је потребно заснивати на даљем развоју и јачању функција града Прибоја (јавне службе, услужне делатности и др.). Развој индустрије у овој зони може представљати активност од посебног значаја, коју је потребно развијати на постојећим локацијама у грађевинском подручју Прибоја. Развој туризма у овој зони је потребно базирати на здравственом туризму у Прибојској Бањи, излетничком туризму у зони Лима и манастира Светог Николе и Светог Ђорђа, Цркве Арханђел Михаила, спортско-рекреативном туризму на рекама и језеру и транзитном туризму у граду Прибој.

У долини Лима и Увца приоритет се даје заштити пољопривредног земљишта, како од плављења водом, тако и од нерационалног ширења грађевинског земљишта.

За остатак простора Општине приоритет представља заштита пољопривредног и шумског земљишта и развој пољопривреде.

Привредни потенцијали општине Прибој леже у развоју малих и средњих предузећа, пољопривреде и туризма, али и у развојним технологијама индустрије саобраћајних возила и хемијске индустрије. Светски позната Фабрика аутомобила Прибој, ФАП, у процесу је припреме за приватизацију. У општини послује близу 100 предузећа и око 1.200 радњи, а запослено је око 8.000 становника. Пољопривредну површину чини 33,3% укупне површине, док шумском земљишту припада 62,1%.

У циљу подстицања задржавања становништва у овој зони, посебно се планским решењима подржава повећање квалитета јавних служби и опремање простора инфраструктурним мрежама и објектима.

Најзначајнији стратешки задатак представља јачање **регионалних веза** града Прибоја са окружењем и **прекограничних веза** са суседним општинама Републике Српске и Црне Горе, засновану на партнерству свих релевантних чинилаца, који користе расположиве развојне инструменте и потенцијале тих подручја, што је и предуслов за реализацију Стратегије регионалног развоја Републике Србије чији је кључни циљ повећање регионалне конкурентности, смањење разлика у развијености региона и развоју институционалне инфраструктуре на регионалном нивоу. Јачању поменутих регионалних веза, као и валоризацији пограничног положаја града Прибоја на унутрашњем и спољашном плану најзначајнији допринос треба да дају **стратешка планска решења у области саобраћаја и инфраструктуре**.

Поред наведених основних елемената развоја, концепт просторног развоја града Прибоја се заснива и на:

- значајним површинама пољопривредног и шумског земљишта;
- богатству минералних ресурса;
- гео и биодиверзитету кога чине делови више еколошких целина, од којих свака има недовољно искоришћене вредности;
- демографском потенцијалу у квалитативном и квантитативном смислу, где се истиче становништво градског подручја на једној страни, а традиција и искуство становника из руралног подручја на другој;
- мрежи сеоских насеља са различитим функционалним улогама груписаних око општинског центра и центра заједнице насеља;
- природним вредностима, које чине основни потенцијал развоја највећег дела простора;
- постојећој и планираној техничкој инфраструктури; и
- постојећим објектима јавних служби које у планском периоду треба даље развијати и модернизовати.

Посебна пажња при будућој изградњи објеката се усмерава на увођење принципа компатибилности са основном врстом земљишта. У том циљу дозвољава се изградња:

- пољопривредних објеката на пољопривредном земљишту;
- шумских објеката на шумском земљишту;
- водних објеката на водном земљишту; и
- стамбених, привредних, комерцијалних и других објеката на грађевинском земљишту.

II ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

II 1. ПЛАНИРАНА НАМЕНА ПРОСТОРА

II 1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Од укупне површине општине Прибој, од 55.300ха, на пољопривредно продуктивно земљиште отпада 18.427ха или 34,95% територије.

Табела бр.1: Структура укупне пољопривредне површине према начину коришћења

	Општина ха	Удео у укупној пољ.површини %	
Површина укупно	55.300	/	
Пољопривредна површина	18.427	100	
Оранице и баште	Укупно	4.046	22,0
	Жито	390	2,1
	Повртно биље	671	3,6
	Крмно биље	2.478	13,4
Воћњаци		1.405	7,6
Ливаде		7.064	38,3
Пашњаци		5.912	32,0
Остало		2.395	13,0

Просторни распоред територије и области у општини може се поделити у четири микро зоне и то:

- **Зона у долини Кратовске реке**, село Кратово са околним селима (Брезна, Јелача, Прибојске Челице и Орашац). Ова зона представља пољопривредно подручје у коме доминира узгајање малина, производња кромпира и сточарство (овчарство и говедарство). Карактеристика ових села као и свих других села на подручју општине одражава се у старачким домаћинствима са уситљеним поседима и н заустављивом одласку са села у град и даље.

- **Зона у долини реке Поблацице** са насељима која се налазе са друге стране државне границе која су груписана око путног правца Прибој-Крајчиновићи (Саставци, Забрњица, Крајчиновићи, Кукуровићи, Сјеверин). У овој зони су веома добри услови за малину, шљиву, јабуку, крушку, јагодасто и бобичасто воће и овчарство.

- **Зона у долини реке Љутине** са припадајућим притокама Баботином, Бучјевском реком, Калуђеровском реком и Касидолским потоком, са насељима Касидоли, Херцеговачка Голеша, Прибојска Голеша, нижим подручјима Бучја и Калуђеровића где се становништво традиционално бави узгојем воћа и сточарством.

- **Брдско-планинска зона**, припадају села разбијеног типа (Крњача, Бучје, део Калуђеровића, Стрмац) села која треба да се базирају на сточарству (овчарство и говедарство) богати пашњаци и еколошки интересантна подручја.

- Основно обележје земљишног фонда је уситњеност поседа и недовољна плодност.

II 1.2. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

У Општини има укупно 36.039,3ха шумског земљишта, од чега је државних шума 20.188,3ха а приватних; 15.851,0ха.

Просечна пошумљеност на нивоу Општине је 60,9%. Катастарске општине са највећим учешћем шумског земљишта су Добриловићи (94,5%), Рача (71,6%), Ритошићи (71,3%), са десет КО изнад 60% и само три КО мање од 50% (Прибој 46,7%, Бучје 42,3% и Читлук 28,2%). По пространству К.О. Ритошићи има највеће површине под шумама 3132,0ha.

Државним шумама предузеће газдује преко свог организационог дела Шумско газдинство „Пријепоље“ из Пријепоља, односно преко Шумске управе из Прибоја;

Државне шуме на подручју општине обухваћене су са тринаест газдинских јединица, површине од приближно 1.000,0-3.000,0ha које - заједно са приватним шумама и шумама општина Пријепоље и Нова Варош - чине Лимско шумско подручје, којим се газдује у складу са Општом основном газдовања шумама;

- Шуме општине Прибој карактерише:
- Однос обраслог(20.188,0ha; 92%) и необраслог шумског земљишта (1.821,0ha 8%) може се сматрати готово оптималним;
- Основна намена утврђена је општом и посебним основама;
- И по стању инвентара и по производности разнодобне шуме (најчешће букве и четинара) далеко надмашују остале категорије шума;
- Очуване шуме чине 2/3 укупног шумског фонда;
- Однос лишћарских и четинарских шума је 65:35;
- За приватне шуме се не располаже детаљнијим подацима.
- На подручју општине постоје два отворена **ловишта** којима газдује ЈП "Србијашуме":
 - * „Црни врх-Љесковац", 3.760,0ha,
 - * „Шербетовац-Ожаљ-Рештево", укупне површине 6.529,0ha,(с тим што је део овог ловишта на подручју општине Пријепоље) и једно ловиште којим газдује локално ловачко удружење:
 - * "Јаворје", 48.577,0ha

II 1.3. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

II 1.3.1. Акумулације

Хидроенергетски систем Увац и ХЕ Потпећ

На долину Лима на подручју општине Прибој велики хидролошко-хидраулички утицај на водне режиме имају акумулације у оквиру хидроенергетског система Увац и акумулација и ХЕ Потпећ на Лиму. Адекватним управљањем тим акумулацијама са годишњим регулисањем могу се врло успешно побољшавати водни режими на Лиму у зони Пробоја.

Слив реке Увца је најпотпуније изграђен слив Србије у погледу изравнавања вода у акумулационим базенима и искоришћења водних снага. На таб. 2 су приказане кључни подаци постојећих акумулација, а у наредним тачкама су приказане њихове перформансе.

Табела бр.2: Постојеће акумулације - део функционалне целине на простору плана

акумулација	река	најближе насеље	кота нормалног успора (тнм)	укупна запремина (10 ⁶ m ³)	намена
Сјеничко језеро*	Увац	Нова Варош	988	213	Е, О, В, Р, П, Т
Златарско језеро*	Увац	Кокин Брод	888	273	Е, О, В, Р, П, Т
Радоињско језеро*	Увац	Кокин Брод	812	7	Е, Р, Т

Потпећко језеро	Лим	Прибој	437	44	Е, Р, Т
-----------------	-----	--------	-----	----	---------

Легенда за намене акумулација: Е – енергетика, О – оплемењавање малих вода, В – снабдевање водом насеља, П - контрола поплава, Р – рибарство, Т – туризам и рекреација.

* Акумулације на Увцу нису у обухвату плана, али су нераздвојни део технолошке и управљачке целине, јер битно утичу на водне режиме на Лиму – у позитивном смислу, јер ублажавају таласе великих вода и могу да побољшавају режиме малих вода па подручју општине Прибој.

Акумулација и ХЕ Увац

Акумулација "Увац", или Сјеничко језеро - водопривредно и енергетски једно од најзначајнијих вештачких језера Србије - налази се само око 5,5km од рубних делова града Сјенице. Брана је изграђена 1979. године на Увцу. Брана Увац је друга по величини насута брана у Србији. Брана је насута, од каменог набачаја, са глиненим језгром и филтрима којима се обезбеђује вододрживост бране. Запремина бране је $2.400.000\text{m}^3$ (са предбраном која је уклопљена у конструкцију бране). Конструктивна висина је 110m, дужина у круни 307 m и ширине круне 10m. На десном боку је шахтни прелив пречника 30 m, којим се може да евакуише тзв. десетохиљадугодишња велика вода од $1050\text{m}^3/\text{s}$. Темељни испуст је капацитета $90\text{m}^3/\text{sm}$ што омогућава флексибилно управљање ублажавањем поплавним таласима у периодима поводања. Преливом и темељним испустом обезбеђена је пуна хидрауличка стабилност бране. Дуж читаве зоне темељења бране изведена је контролно-ињекциона галерија, која омогућава поуздано праћење понашања бране и побољшавање перформанси ињекционе завесе. Браном се контролише површина слива Увца од 920km^2 , са кога се формира просечни проток од $11,5\text{m}^3/\text{s}$. Кота нормалног успора је $H_U = 985\text{mnm}$, кота минималног радног нивоа је мин $RH = 940\text{mnm}$, а кота круне бране је 990mnm . Браном се формира акумулација укупне запремине $200 \times 10^6\text{m}^3$, чија је корисна запремина (до кот минRH) $160 \times 10^6\text{m}^3$. Остали садржаји око акумулације не би се смели спуштати ниже од коте 995 mnm (зона деловања таласа и осигурања обала). Испод те коте не би требало да се нађу било који нови садржаји у зони акумулације, што је битно са гледишта одлука о коришћењу простора. Преко круне води локални пут који спаја Нову Варош са селима у залеђу, на падинама Јавора и Чемернице.

Акумулација је извориште републичког значаја, које сада има следеће кориснике: хидроенергетика, ублажавање таласа великих вода, туризам, рибарство. У будућности је предвиђено превођење воде из Увца у Велики Рзав и тада ће акумулација Увац као чеона акумулација у сливу добити знатно већи водопривредни значај. Наиме, акумулација Увац је једна од ретких акумулација у Србији која омогућава вишегодишње регулисање протока, што јој даје посебну вредност. Због тога ће њена водопривредна функција у будућности бити много већа но што је сада. Услов да се тај ресурс искористи, и да постане стални извор прихода општине је да се акумулација сачува у високом стању квалитета.

Хидроелектрана Увац је чеона акумулациона вршна електрана, најузводнија у каскади електрана на Увцу, што јој даје посебан значај у енергетском систему (ЕЕС) Србије. Постројење је деривационо, са машинском зградом која се налази на крају успора од акумулације Кокин Брод. Кота доње воде електране за инсталисан проток од $43\text{m}^3/\text{s}$ је 885mnm . Максимални нето пад је 100m, а номинални пад 97,5m. Снага је 36MW, а просечна годишња производња је око 72GWh/год. Међутим, као чеоно постројење са вишегодишњим регулисањем протока у каскади од три електране на Увцу (ХЕ Увац: 36 MW, ХЕ Кокин Брод: 21,4MW, ХЕ Бистрица: 102,6MW) и једне ХЕ на Лиму (ХЕ Потпећ: 51 MW) акумулација и ХЕ Увац има знатно већи значај, јер се она валоризује на целој каскади од четири хидроелектране, укупне снаге 211MW, што је веома значајна регулациона снага у ЕЕС Србије.

За ПП општине Прибој битна је и чињеница о повећању протока на профилу бране Увац, а тиме и на Лиму у зони ПП. Да би се повећале производне перформансе ХЕ Увац, а тиме и низводног система, каналима су сакупљене воде реке Бороштице на Пештарској висоравни у зони Карајукића Бунари - Тузински Бунари (на koti око 1155тнм), одакле се тунелом испод Галиног брда пребацују преко вододелнице у Расанску реку, у слив реке Вапе, па тиме и у ток Увца и Лима. Тиме се обављају две важне функције: одводњава се замочварена зона Језеро на платоу Поље, а истовремено се повећава енергетске производња на целој каскади хидроелектрана на Увцу и на ХЕ Потпећ на Лиму.

Акумулација и ХЕ Кокин Брод

Акумулација Кокин Брод је реализована 1962. године браном од каменог набачаја, са сложеним глиненим језгром којим се обезбеђује њена пуна вододрживост. Пошто поред основног корита Увца преграђује и део инундационе долине, брана је круни дуга 1.220 m. У најдубљем делу брана има конструкцијску висину 82m, а укупна запремина бране је $2,48 \times 10^6 \text{ m}^3$ насутог материјала. Прелив димензионисан на $1.500 \text{ m}^3/\text{s}$ обезбеђује пуну хидрауличку стабилност и при евакуацији тзв. вероватно максималних вода (Q_{MPF}), што је најстрожији критеријум у свету за безбедност високих брана. У функцији обезбеђења пуне хидрауличке поузданости је и испуст, који је опремљен регулационим затварачем, како би се омогућило испуштање воде према низводној ХЕ Бистица, у случају када због малог пада ХЕ Кокин Брод не може да ради. Прелив је реализован као чеони прелив са чуновима, са брзотоком и слапиштем, чиме је постигнута највећа хидрауличка поузданост бране. Преко круне бране ширине 10m води пут Кокин Брод - Јасеново - Прилике, важна попречна веза која спаја регионалне путеве Ужице - Нова Варош и Пожега - Ивањица.

Са котом нормалног успора која је уједно и kota круне прелива 885тнм реализована је укупна запремина акумулације од $250 \times 10^6 \text{ m}^3$, чиме се остварује вишегодишње регулисање протока (коэффициент регулисања $\beta=0,58$), које тој акумулацији даје посебан квалитет не само у хидроенергетском, већ и водопривредном смислу. Акумулација омогућава веома ефикасну трансформацију таласа великих вода (до сада је било само неколико мањих преливања), тако да утиче на заштиту од поплава и низводне долине Лима на подручју општине Прибој.

Уз брану је реализована и прибранска хидроелектрана ХЕ Кокин Брод, снаге 21,4MW, просечне производње од 45GWh/год. Међутим, знатно су већи ефекти те акумулације за дневну регулацију протока низводне ХЕ Бистрица, као и ХЕ Потпећ на Лиму.

Акумулација Радоиња и ХЕ Бистрица

Акумулација Радоиња – која је најважније извориште за снабдевање водом Прибоја - реализована је 1959. године браном од каменог набачаја са узводним батонско-асфалтним екраном. Брана је конструкцијеске висине 42m, дужине у круни 361m, запремине 115.000 m^3 насутог материјала. Њоме се формира акумулација од $7 \times 10^6 \text{ m}^3$, што је довољно само за дневно регулисање. То је довољно, јер сезонско регулисање протока обављају узводне две акумулације - Увац и Кокин Брод. Кота нормалног успора је НУ = 812 тнм, а kota круне бране је 815тнм. Чеони прелив са чуновима на левом боку омогућава евакуацију таласа велике воде од 1.500 m^3 . Међутим, преливања су врло ретка, јер две узводне акумулације са годишњим регулисањем најчешће потпуно трансформишу таласе великих вода. Тунелом дугим 8.029m, као и цевоводом од 1.249m остварује се концентрација пада од 376m. То је омогућило реализацију велике ХЕ Бистрица, снаге 105MW, просечне производње око 350GWh/год., која као регулациона електрана има врло значајно место у ЕЕС Србије. Доња вода ХЕ Бистрица је акумулација Потпећко језеро. Постоји могућност да се на истом месту садашње акумулације и на делу низводног, практично ненастањеног кањона Увца, уз реализацију

нове бране Клак формира нова већа акумулација (око $30 \times 10^6 \text{m}^3$), која би омогућила реализацију реверзибилне РХЕ Бистрица 2, што ће бити разматрано у концепцији стратешких решења.

Акумулација и ХЕ Потпећ

На подручју ПП општине Прибој налазе се највећи део акумулације Потпећ и ХЕ Потпећ, која представљају нераздвојни део јединствене технолошке целине Увачко-лимске каскаде акумулација и хидроелектрана. Гравитационом бетонском браном са котом нормалног успора 437мнм на Лиму се формира Потпећко језеро, које служи као доња вода и компензациони басен електране ХЕ Бистрица. Запремина акумулације је $44 \times 10^6 \text{m}^3$, инсталисана снага ХЕ Потпећ је 51MW, а просечна производња је 216GWh/год. Вршни карактер електране се остварује на рачун регулисања протока у каскади акумулација на Увцу.

II 1.3.2. Водотокови

Хидрографску кичму општине Прибој представља река Лим, са Потпећким језером. Мање десне притоке Лима на том делу су реке Кратовска, Јармовачка, Годушка и Рабреновачка, као и река Увац која уоквирује границу општине са северне стране. Леви део слива формира река Поблаћеница, са притокама – Љутина, Каседолска, Бучјевска, Гложанска, Жинска, Сочица, Баботина, Калуђеровска река, Шалипурска река - које дренирају падине Поблијеника, Јаворја, Забрђа, Бандјера. Хидрографске мрежа је развијена, а цело подручје општине се налази у зони у којој су специфични отицаји $10 \div 15 \text{ L/s} \cdot \text{km}^2$, што је два до три пута већи отицај од просека за Србију ($5,7 \text{ L/s} \cdot \text{km}^2$). По тим показатељима подручје општине спада у водније делове Србије.

За планирање коришћења, уређења и заштите вода веома су битни водни режими на разматраном подручју, али и у управљачки релевантном хидротехничком окружењу. У Таб. 1 дати су основни хидролошки подаци за оне водомерне станице које су релевантне у управљачком смислу, са становишта развоја водне инфраструктуре тог дела слива Лима у оквиру система вишег реда. Тамо где је то могуће дати су подаци о просечним годишњим протоцима (Q_{sr}), подаци о малим месечним водама обезбеђености (вероватноће) 95% ($Q_{min,95\%}$), као и о великим водама вероватноће 1% ($Q_{max,1\%}$). Те две вредности се дају стога што су битне: прва, за сагледавање мера заштите вода и најнеповољнијих услова коришћења вода и водотока, друга - за планирање мера у области регулација и заштите од поплава.

Табела бр.3: Основни хидролошки подаци на профелима и рекама у зони утицаја на водну инфраструктуру у оквиру ПП општине Прибој

Река	Профил (Водомер)	Површина слива (km^2)	Q_{sr} - просечни проток (m^3/s)	$Q_{min,mes,95\%}$ (m^3/s)	$Q_{max,1\%}$ (m^3/s)
Лим	Пријеполје	3.160	70,00	12,4	1.180
Лим	Прибој	3.684	95,80	13,1*	1.460*
Дрина	Бајина Башта	14.797	342,40	49,7	4.990
Вел. Рзав	Арилје	564	7,98	1,0	272
Увац	Радијевићи	757	7,38	1,2*	360*
Увац	Клак	1.420	14,90	2,4*	680*

* Процењено методом хидролошких аналогича

Анализом хидролошких података у широј зони утицаја, уочавају се чињенице битне за планирање водне инфраструктуре.

- Специфични отицаји разматраног подручја се мењају у границама од око $10\div 15$ L/s·km², а у планинским пределима Побијеника и Јаворја пење се и на 20L/s·km². То је западни, воднији део Србије са планинама Старог Влаха, на коме се налазе најбогатија изворишта Србије. Та већа водност обухвата и разматрану област ППО Прибој, ширећи се даље према планинама Динарида које одликују веће падавине: на западу се шири према Љубишњи и Дурмитору у Црној Гори, а према југу, ка Мокрој Гори, у којој су рекордне падавина у Србији, које годишње прелазе и 1500mm.

- Протоци су временски врло неравномерни, што се очитује великим разликама између малих и великих вода. Тако однос између малих месечних вода вероватноће 95% (меродавне воде са којима се одређују критеријуми заштите вода и дозвољене количине за захватање воде) и великих вода вероватноће 1% (меродавне воде за избор мера заштите од поплава) износи око 1:500 до 1:1000, па и више од тога. Коефицијенти варијације годишњих протока су око $C_v = 0,4\div 0,5$, а коефицијенти аутокорељација $r_1 = 0,2\div 0,35$, што указује на феномен узастопног нагомилавања сушних и водних година, што је неповољно са гледишта уређења, коришћења и заштите вода. Сви ти показатељи указују на бујични карактер река на том подручју, кога карактеришу велики поводњи, током којих протекне и по 50÷60% од укупног водног биланса, након чега наступе дуги периоди маловођа, када су реке угрожене и као екосистеми. Глобалне климатске промене, које се већ очитују у Србији, током времена погоршаваће хидролошку ситуацију у смислу да се велике воде повећавају, а да се мале воде смањују и да се продужава њихово трајање. Међутим, ово подручје је у нешта повољнијем положају у односу на источни део Србије, јер се још не очитује смањење падавина, што се може оцењивати као позитиван ефекат деловања Динарида.

- Неравномерност протока по времену битно утиче на техничка решења: водни режими се морају поправљати деловањем акумулација, које поред осталих задатака треба да ублаже таласе великих вода (активна одбрана од поплава) и да повећају мале воде (оплемењавање малих вода, као битна мера заштите квалитета вода и очувања водених екосистема). Проблем је, међутим, што повољних места за изградњу акумулација са годишњим регулисањем протока има врло мало и што су све неповољнији услови за њихову реализацију.

- Пошто река Лим и Дрина у изворишном делу дренирају планине Динарског система у Црној Гори које имају падавине врло великих интензитета у периоду [новембар ÷ април], са интензитетима који прелазе 200mm/24 h, у том периоду су могуће нагле појаве таласа великих вода, са временом концентрације од само 1÷2 дана. Режији великих вода се погоршавају: велике воде одређених вероватноћа постепено имају све веће вредности Q_{max} , што је резултат суперпозиције два утицаја: приметно се повећавају интензитети падавина на планинама у зони деловања Ђеновског циклона (изворишни део Лима и Дрине); регулациони радови и искључивање инундација убрзава време концентрације поводања.

II 1.4. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

Грађевинско земљиште и грађевинско подручје су у општини Прибој дефинисани Генералним планом Прибој 2020 само за општински центар Прибој и Прибојску Бању. Површина обухваћена Генералним планом Прибој 2020 је 920,7ha, са планираним грађевинским земљиштем у површини од 788,7ha.

За остала насеља није рађена урбанистичка документација нити је утврђивано постојеће/планирано грађевинско земљиште.

За израду Просторног плана располагало се ортофото снимцима целе територије тако да су, први пут, створени предуслови за сагледавање постојеће изграђености на целој територији.

Изван урбаног дела преостали део територије чина рурална брдско-планинска насеља разбијеног типа за која, када је грађевинско земљиште у питању, нема основа за формирање грађевинских подручја, ни постојећих ни планираних.

Постојеће изграђено земљиште, у највећем обиму, представљају рурална домаћинства, комунални објекти (гробља), верски објекти, у малом обиму производња. Постојећа изградња је најчешће на пољопривредном земљишту, на постојећим катастарским парцелама, без издвајања изграђеног дела као грађевинског земљишта. На основу расположивих података (ортофота) на графичким прилозима плана је евидентирана постојећа изграђеност, најчешће по фактичком стању (оградама).

Планом се оставља, као реална могућност, да нису евидентирани сви изграђени објекти, из оправданих разлога, што не значи да и ти, постојећи а неевидентирани објекти, су на било који начин другачије плански третирани од оних који су Планом евидентирани.

Правилима уређења и грађења у Плану се даје могућност издвајања изграђеног од неизграђеног дела катастарске парцеле (правила парцелациј), дају се услови за реконструкцију изграђених објеката, услови за изградњу нових објеката, што све треба да омогући (на захтев власника/корисника парцеле) утврђивање постојећег грађевинског земљишта а по потреби, за нову изградњу, и формирање новог грађевинског земљишта.

Због свега напред наведеног, у Планом није утврђивана површина изграђеног земљишта као ни планираног грађевинског земљишта.

II 2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

II 2.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

II 2.1.1. Пољопривреда

Планом треба одредити следеће смернице заштите и одрживог коришћења пољопривредног земљишта:

- на брдовитим и другим теренима с потенцијалима за воћарску и повртарску производњу (терени до 750 mпv), треба подржавати искоришћавање погодности за развој органске производње, док је примена метода строго контролисаног прихрањивања и интегралне заштите нужни услов опстанка и даљег развоја воћарства уопште, у спрези с усвајањем савремених стандарда квалитета у преради и пласману, унапређивањем маркетинга и оснивањем произвођачких асоцијација;
- заштита и одрживо коришћење земљишта, са пространим ливадама и пашњацима, велике еколошке и економске вредности, али и са природним ограничењима за развој пољопривреде, условљени су њиховом демографском обновом; поред развоја туризма, то захтева и подршку развоју пашњачког сточарства, промовисању агрошумарства (посебно, укључивање капацитета шума и водотока у извозно атрактивне програме производње, сакупљања и прераде широког асортимана високо вредних сировина), поновном увођењу аутохтоних раса стоке, сорти гајених биљака, традиционалних производних система и сл;
- на заштићеним подручјима **посебних природних вредности**, укључујући и сливна подручја хидроакумулација и будућа заштићена подручја, прецизирање посебних режима коришћења пољопривредног земљишта и мера подршке дохотку локалног становништва, заснива се на уважавању како позитивних, тако и негативних утицаја пољопривреде на биодиверзитет и предео.

II 2.1.2. Пољопривредна производња

Основна претпоставка успешног развоја пољопривреде у периоду од 2010. године до 2020. године је у ефикаснијем коришћењу производног потенцијала општине Прибој. Код утврђивања појединих предности терена и агроколошких услова предлаже се праћење развоја у ратарској производњи код овса, јечма и крмног биља а у повртарству код производње кромпира и пасуља, у воћарској производњи код малине, рибизле и боровнице. Посебну пажњу усмерити на развој сточарства а у оквиру сточарства посебно улагати у развој овчарства, говедарства и гајења коза. Повећати број расних грла крава расе "сименталац" и домаћег шареног у типу сименталца у циљу повећања производње млека. Такође повећати број грла расних оваца у типу парменка, сјенички сој, пиротска оплемењена и витенберг кроз подизање овчарских фарми. Повећати број коза одабирањем расних грла од постојеће расе на терену и увођење алпске расе кроз формирање фарми коза. Рационално користити пашњаке за испашу оваца, коза и евентуално и крава. Плански приоритет треба да буде успостављање директних веза између развоја биљне и сточарске производње на нивоу пољопривредних газдинстава са ослонцем на обезбеђење крмне базе. Предложени концепт развоја сточарства подразумева промене у ратарској производњи тј. усмеравање ратарских површина на производњу сточне хране и то већу производњу ливадског сена и сена детелине, овса и јечма. Потребно је извршити поправку постојећег стања пашњака улагањем у пашњаке који су у функцији, а пашњаке који нису у функцији покушати да се део површина приведе намени. Потребно је применити развој органских принципа пољопривреде по којима се контролисано користе хемијска средства.

Табела бр.4 Просечни приноси и број грла стоке у планским периодима

Врста производње	2010	2015	2020.
Пшеница	2.129	2.900	3.500
Кукуруз	2.919	3.900	5.500
Пасуљ	1.267	1.600	2.000
Кромпир	6.066	10.000	14.000
Детелина	4.000	5.000	5.800
Луцерка	4.615	5.000	5.800
Ливаде	2.164	2.800	4.000
Пашњаци	201	500	1.000
Малина	9.000	10.000	11.000
Рибизла		8.0000	10.000
Боровница		7.500	9.500
Говеда	4.907	6.000	8.000
Овце	10.068	15.000	20.000
Козе		1.000	2.000

У претходној табели предвиђено је повећање просечних приноса код различитих врста биљне производње и повећање грла стоке. За бржи развој пољопривреде у наредном периоду поред повећања приноса на постојећим површинама треба предвидети и повећање површина код најзначајнијих грана за овај крај а то су површине под крмним биљем (детелине, ливаде, овас, јечам) и површине под кромпиром и пасуљом, малином, рибизлом и боровницом. Код ратарских и повртарских култура и крмног биља треба да се оствари повећање производње пре свега бољим коришћењем пољопривредног земљишта, применом савремене технике и механизације, избором бољих сората биљака, избором локација ових производњи обзиром на природне ресурсе. Сњижење трошкова производње код кромпира може се постићи увођењем у производњу ситне специјализоване механизације за сетву, обраду и вађење кромпира. Код производње малине, рибизле и боровнице постиже се знатно већа рентабилност у односу на друге биљне културе. Производи ових воћака имају сигурне купце у земљи попут власника хладњача а и у иностранству. Повећати приносе традиционално развијених воћарских култура шљива, јабука и крушака.

Повећање грла стоке може да се оствари делимично из сопствених репродукционих извора тј. одабирањем и селекцијом на терену а једним делом и набавком расних грла са стране. Код одређених пољопривредних култура планирано је повећање површина

у 2015.г. и 2020.г. Код кромпира планирано је повећање за 50 ха, код пасуља за 40 ха, код детелине за 20 ха, код луцерке за 20 ха, код ливаде за 50 ха, код малине за 50 ха, код рибизле за 5 ха и код боровнице за 7 ха.

Табела бр.5 Принос у тонама и број гла стоке за плански период од 2010 до 2020.г.

Врста производње	2010	2015	2020
Пшеница	264	348	420
Кукуруз	502	663	935
Пасуљ	57	136	170
Кромпир	2.123	4.000	5.600
Детелина	468	685	794
Луцерка	60	175	203
Ливаде	15.596	20.319	29.030
Пашњаци	1.186	2.950	5.900
Малина	1.700	1.870	2.040
Рибизла		40	50
Боровница		52	66
Говеда	4.900	6.000	8.000
Овце	10.068	15.000	20.000
Козе		1.000	2.000

Код производње пасуља, детелине, луцерке, ливаде, малине, рибизле и боровнице знатно је повећан принос због планираног већег просечног приноса на постојећим површинама и због повећања површина у планском периоду.

II 2.2. ШУМЕ, ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ И ЛОВСТВО

II 2.2.1. Шуме и шумско земљиште

Једна од мера уређења предела треба да буде и очување постојећег стања шумског комплекса према важећим прописима и мерама газдовања шумама. Ту не сме да се занемари чињеница да су контролисане сече шума такође вид неге и унапређења природних предела, а не експлоатација природног ресурса. Овакве мере се примењују искључиво у циљу унапређења предела, а не ширења индустријских и других делатности које угрожавају предео.

II 2.2.2. Концепција развоја шума

Концепција развоја шумарства је заснована на заштити и унапређењу стања постојећих шума, уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања, како би се елиминисале категорије деградираних и разређених шума и свеле на најмању могућу меру. Постепено повећање шумских површина вршити подједнаком динамиком (годишњом), врстама дрвећа одабраних у складу са природним потенцијалом станишта:

- приликом одржавања и увећања шума водити рачуна о израженим територијалним особинама у погледу шумовитости и стања шума, и у складу са тим предузимати одговарајуће мере као што су реконструкција, нега, проређивање и сл. Увећање шумске масе пошумљавањем вршити првенствено на чистим шумским подручјима, посебно оним насталим после сече;
- приоритетно пошумљавати ерозивна и друга нестабилна земљишта као

превентивну меру заштите тла;

- пошумљавање треба извршити аутохтоним врстама (храст, буква, бор, липа, јавор, смрча, оморика, јела). Број и врста дрвета лимитирани су природним условима, квалитетним коришћењем и заштитом простора и естетским изгледом. Пошто је преовлађујућа врста буква по количини и значају, треба је и вештачки уносити.

- сво планско земљиште (изнад 750 метара надморске висине) које није издвојено као погодно за насељавање и пољопривреду (у нагибу већем од 25% треба уређивати и користити као шумско земљиште. У прелазној зони (до 750 метара надморске висине) ово земљиште (у нагибу већем од 25%) може се користити и у воћарству уколико већ није пошумљено;

- постојеће шумско земљиште на равнијим теренима планинских висоравни, погодним за пољопривредну производњу, уколико не представља посебно вредан шумски фонд и није у зони туристичке намене, може се постепено претварати у пољопривредно, ако се у том смислу оствари одговарајући договор заинтересованих произвођача;

- у зони туристичке намене овакво се равније шумско земљиште мора уређивати као парк шума;

- пре експлоатације шума, неопходно је урадити шумску основу и утврдити мере за заштиту од индустријске активности (сече шума, обраде дрвета и транспорта полуфабриката и готових производа). У зонама санитарне заштите није дозвољена сеча и обрада шумског потенцијала у привредне сврхе.

- експлоатационе квоте морају бити под строгим контролом и у складу са прихваћеном и одобреном релевантном планском документацијом (шумске основе, ловне основе, програми унапређења рибарства...).

Уређење и **експлоатација шумских подручја**, чије коришћење у сврхе одмора и рекреација има колико-толико друштвено-економског оправдања, не сме да буде условљено и подређено само шумско-привредном интересу, што је до сада било искључиво и што је још увек искључив случај. С друге стране, задовољавање све више потреба рекреације и туризма за шумским амбијентима, не би смело да пренебрегава потребе шумарства као таквог и најосновнијих интереса шумске привреде, ако се они могу задовољавати без опасности од еколошких поремећаја средине. Шумско-привредно планирање на подручју општине и уређење шума мора у довољној мери да обухвати, па у конкретним важнијим случајевима и да буде подређено специфичном просторном планирању и уређењу која ће у највећем степену имати у виду рекреативна својства и особености дотичног шумског подручја, њихово одржавање и унапређивање. Обезбеђивање и једног и другог интереса гарантује се обавезним укључивањем и применом мера просторног уређења и заштите, односно одржавања животне средине.

Режим заштите мора да буде веома изнијансиран, тако да обезбеди одржавање динамичке равнотеже шумске заједнице и њеног станишта, њихових биолошких рекреативних потенцијала и истовремено њихове продуктивности као шуме и њених непосредних економских вредности.

II 2.3. ВОДЕ И ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

II 2.3.1. Уређење водних режима

На временски врло неравномерне водне режиме Лима донекле се управљачки може утицати само низводно од ушћа Увца. Захваљујући деловању три акумулације на Увцу са годишњим и са ограниченим вишегодишњим регулисањем, велике воде Увца се врло ефикасно контролишу (трансформише се и поводањ вероватноће 1%), што се позитивно одражава на велике воде на току Лима низводно од ушћа Увца – јер се исте смањују у односу на природне режиме. Акумулација Потпећ има релативно малу запремину и њоме се ни иоле значајније не може утицати на ублажавање поплавних

таласа. Ни на узводном току Лима нема акумулација, нити се исте планирају¹. Зато се не може очекивати да ће се на Лиму узводно од Прибоја икада реализовати било какав акумулациони објекат који би имао и ретенциони утицај на поводње. То намеће доста строжију планску дисциплину уређења и коришћења простора дуж тока Лима на подручју општине, која подразумева стриктно поштовање начела заштите водног земљишта, на начин како је то предвиђено ППРС.

Према ППРС водно земљиште (ВЗ) је заштићена и резервисана зона уз реке, језера и акумулације - у којој је забрањена градња било каквих сталних објеката. ВЗ дуж река захвата површину коју обухвата успор од тзв. стогодишње велике воде, увећану за појасе дуж обе обале ширине по 20÷50 m, зависно од положаја објеката и заштитних система. На водном земљишту није дозвољена било каква градња сталних објеката, али се може без ограничења користити за пољопривредну производњу, плантажне засаде (шуме, воћњаци), спортске и рекреационе површине - без објеката који ометају развој система за заштиту од вода и спровођење мера одбране (прилаз механизације, проширење постојећих насипа, реализација дренажних система). Тачна линија заштићеног водног земљишта, са наменом површина и начином заштите посебно се дефинише у плановима детаљне регулације.

У складу са том чињеницом, у обалном појасу Лима на подручју општине Прибој не смеју се планирати објекти који се плаве при великој води 1%, која према сада важећим анализама износи око 1.400 m³/s. Тај појас корита којим вода тече при поводњу 1% треба проширити са обе стране уреза воде при том протоку за 20÷50 m, зависно од стања урбанизације. Тај појас ВЗ је неопходан за регулационе објекте и активности у периоду одбране од поплава, а уједно је и зона сигурности ако дође до погоршавања режима великих вода. На подручју града Прибоја најповољније је да се зона водног земљишта искористи за урбане садржаје који се и обично смештају крај река: уређени кејови и зелене површине, терени за рекреацију, итд. При изради планова детаљне регулације треба спровести одредбе ППРС о водном земљишту. Пошто ће се режими великих вода током времена погоршавати, при изради планова детаљне регулације треба водити рачуна о чињеници да се стогодишња велика вода (Q_{1%}) у зони Прибоја може повећати у наредном периоду на око 1.500 m³/s. Због тога у близини појаса водног земљишта треба предвидети правила градње објеката на начин да евентуално подизање ниво реке до тих објеката не угрози њихове виталне функције.

На сливу Поблаћенице, Љутине и других мањих водотока у томе делу слива Лима уређење водних режима се може обавити само применом регулационих радова и антиерозионе заштите. Пошто се ради о подручју на коме треба очувати високе еколошке вредности и биолошку разноврсност читавог простора, а посебно водених екосистема, регулације и уређења водотока треба обављати по принципима тзв. "натуралне регулације". Тај концеп је супростављен такозваној "функционалној регулацији", која подразумева радикалне интервенције са потпуним каналисањем водотока трапезастим бетонским облогама, након којих се они претварају у колекторе, практично без икаквих биоценоза у њима. Насупрот том концепту, који јако осиромашује екосистеме и биодиверзитете, натурална регулација подразумева само неопходне функционалне корекције трасе корита и попречних профила, уз што мање вештачких интервенција, како би се очували биодиверзитети водених екосистема и непосредног приобаља. За стабилизацију корита при натуралној регулацији користе се природни материјали (камен), уз неопходно учвршћивање обала фитосанационом заштитом

¹ На територији Србије се уместо акумулационих објеката у зони Бродарева сада планирају проточне хидроелектране (две или три степенице) које неће имати практично никакав ефекат на ублажавање поплава на Лиму. Такође, у Црној Гори се стратешким планским документима одустало од грађења раније предвиђене велике акумулације Андријевица на Лиму, која би имала врло позитиван утицај на ублажавању великих вода, већ се планира изградња каскаде проточних хидроелектрана у основном кориту, које немају никакав утицај на велике воде.

наменски одабраним растињем које везује и стабилизује обале. Конкавне обале, које угрожава повећан ерозиони потенцијал, осигуравају се естетски добро обликованим каменим конструкцијама обалоутврда, док се стабилни делови само осигуравају одговарајућим фитосанационим осигурањима. На тај начин се натуралном регулацијом повећава биолошка разноврсност и читав простор се обогаћује и еколошки и визуелно. У насељима која се налазе на водотоцима уређење корита се обавља регулацијом 'урбаног типа', на начин да се насеље наменски уређеним обалама на најскладнији начин споји са акваторијом, која постаје оплемењавајући елемент његове урбане структуре. Притом, у складу са принципима ППРС, треба остварити потпуну заштиту од великих вода вероватноће 2%. Дуж водотока са обе стране мора се оставити слободним и проходним појас дефинисан као водно земљиште.

II 2.4. ГЕОЛОШКИ РЕСУРСИ

II 2.4.1. Минералне сировине

Експлоатација минералних сировина на овом терену веома је стара. Најстарији поуздано датирани радови су средњевековни, стога и нека насеља и села носе називе из периода те активности. Село Међани у којима се налазе и стара шљачишта, названо је по старом словенском називу за бакар – међ.

У току последњих година вршено је детаљно истраживање већег броја познатих минералних сировина, метала и неметала, а у току геолошког картирања регистроване су и неке нове појаве минералних сировина.

Бакар је концентрисан у дијабазима у облику сулфида или у површинским деловима у облику хидрокарбоната бакра. Ове појаве су генетски двоврсне: магматске или хидротермалне.

Магматске појаве се карактеришу локалним концентрисањем пиротина, петландита, титаномагнетита, халкопирита, пирита, илменита, ковелина и халкозина у дијабазима. Појаве су мале и средњи садржаји бакра су највише до 0,5%. Нешто веће, истраживане мањим радовима, појаве овог типа су у Забрдним Тоцима. У Забрдним Тоцима уз минерале бакра нешто је виши садржај магнетита, те је та појава означена као бакарно – гвожђевита.

Хидротермалне појаве минерала бакра су везане за кварцне жице у дијабазима. У овим жицама, највише по њиховим салбандама јављају се пирит, халкопирит, сфалерит, пиротин, ковелин, борнит и разни секундарни минерали. Овом типу минерализације припадају појаве код Прибојске Бање. Садржај бакра у овим појавама је доста низак, а и димензије појава су мале.

Манган. Северозападно од Прибојске Бање у бази дијабаз-ројначке формације, а изнад тријаских кречњака налазе се мала сочива и мугле хидроксида мангана. Мангански минерали су представљени пиролузитом и псиломеланом. Ове појаве немају економски значај.

Хром. У делу Златиборског масива који припада општини Прибој констатована је руда хрома у подручју Брезне. Подручје Брезна налази се између Ломничке реке на истоку и Црног Врха на западу. Овде су познате и истражене три појаве хромитске руде: Ломничка река, Комун и Црни Врх. У прве две појаве руда је упрскане текстуре, градећи равномерне или расплинуте шлуре. У Комуни се налазе и типске модуларне хромитске концентрације (величина модула је од 0,3 до 0,7 cm у пречнику). Граница шира, понекад и модуларних руда, према околном дуниту је поступна. Хромитска појава на Црном Врху је сочивастиг облика а руда је масивна, компакта. Квалитет хрома у овим појавама знатно варира, и сврстава се у нискохромне руде.

Магнезит, у виду жица различитог пружања, пада или простирања, су најинтересантније минералне сировине откривене на теренима Златиборског масива. Појављивање магнезита је везано за ширу околину Брезне, док се у осталим деловима

терена непојављују. У подручју Брезне налазе се појаве Осјечница, Гачево врело, Студенац и нешто северније Лиска.

Појављивање магнезита је у виду жица променљиве дебљине (од 0,2 до 3,0m); показују ограничено пружање (од 20 до 100m); показују мало простирање по дубини; квалитет магнезита је у просеку добар, просечни садржај MgO је 46,22%. На подручју Брезне разликује се два система пружања магнезитских жица. Први систем је правца И-З, а други мање изразит, систем је правца С-Ј. Појаве магнезита се налазе углавном у близини коре распадања.

Олово и цинк. Мање појаве олова и цинка су констатоване у палеозојским седиментима планине Јавора (Лисичина и Сочице). Констатоване су мале кварцне жице у пешчарима, које садрже пирит и галенит. Дебљина ових жица је до 10 cm, а по пружању су праћене до 2 m.

Грађевински и украсни камен. Због интензивне изградње у овом подручју отворен је велики број каменолома грађевинског материјала, као и украсног камена. Каменоломи грађевинског материјала су у тријаским кречњацима, изузев код Бича где се праве коцке од оливинског габра. Међу најзначајније каменоломе у кречњацима спадају: Борова глава, Негбине, Мочиоце, Бјела Стена, Градина, Црна стјена, Бањско Брдо. Украсни камен експлоатише се у Црној Стјени (карбонски тамно сиви кречњаци). Грађевински материјал се највише експлоатише преко лежишта шљунка и песка у кориту реке Лим.

II 2.4.2. Термоминерални извори

Термоминерални извори су концентрисани у и око Бање, али нажалост нису сви каптирани. Постоји оправдана претпоставка да би се одговарајућим истражним радовима у ширем окружења Прибојске бање могли пронаћи и други термални извори, који би се могли врло успешно користити за развој бањског туризма.

Они се појављују на местима укрштања главних раседа са споредним попречним раседима. Атмосферске воде продиру системом пукотина до већих дубина, успут се загревају и минерализују, а затим из својих лежишта у андезитима крећу узлазно до места појављивања на терену. Тај механизам генезе тих вода захтева поуздану заштиту у читавом хидрогеолошком окружењу из кога се одвија прихрањивање такве издани. Најпознатије извориште је оно на коме је подигнута Стара Бања на 530mнм. са једним базеном, чији извор даје у секунди 43 литара воде, температуре 37°C. Над слабијим извором изграђена су три базена Нове Бање капацитета 15 минута у секунди са температуром воде 36,5°C. Издашност свих лековитих извора прелази 80 литара у секунди. Вода је без мириса и укуса, акратотерма, а по хемијском саставу слабо радиоактивна, индиферентна хорнеотерма земно-алкалног типа. Лековита вода се пије, али се више користи за купање.

У земљи испод Бање и њене шире околине, лежи огромна природна акумулација чисте хладне воде - Муртеничко језеро. Такође, испод те акумулације на преко 900km², лежи језеро топле воде температуре око 60°C, до сада неискоришћено.

II 3. МРЕЖА НАСЕЉА И ДИСТРИБУЦИЈА СЛУЖБИ И ДЕЛАТНОСТИ

II 3.1. СТАНОВНИШТВО, СОЦИЈАЛНИ РЕСУРСИ И СТАНОВАЊЕ

II 3.1.1. Концепт развоја становништва

Стратешко опредељење будућег локалног развоја је ревитализација становништва на подручју целе Општине.

Основне претпоставке за демографску ревитализацију у наредном периоду су интензивирање инвестиционе активности у подручју Општине Прибој, ослањањем на регионалну развојну стратегију која значи стратешко опредељење за развој малих градова – центара општина (као што је Прибој) и сеоских пограничних подручја.

Реализација ових претпоставки омогућиле би утицај и на демографска кретања, јер би се створили услови за:

- повећање природног прираштаја на ниво који је био између 1971. и 1981. године
- заустављање одлива становништва, односно свођење миграционог салда на 0 и повратак становништва (око 1.000 лица или 100 лица годишње) које живи и ради у другим центрима Србије и шире.;
- планска улагања у општину Прибој која је захваћена депопулацијом (природном и механичком – одсељавањем већим него досељавањем), како би се зауставио (и преокренуо) негативан тренд и повећао број становника;
- подизањем нивоа квалитета живота на планском подручју, кроз отварање радних места, побољшања доступности образовним, здравственим, социјалним и културним садржајима, као и унапређењем комуналних и стамбених услова;
- боље коришћење изграђеног стамбеног фонда на великом делу сеоских подручја захваћеним депопулацијом;
- усклађивање мреже средњошколских установа са потребама нове привредне структуре и нових информационих технологија (информатика, пољопривреда – еко производња, МСП – предузетништво и менаџмент, туризам – еко услуге, шумарство – животна средина и др.);
- развој стручних установа и сарадња са институцијама из окружења у складу са захтевом модернизације и специјализације привредне структуре (сточарство, воћарство, повртарство и др.);
- унапређење путне инфраструктуре у сеоским подручјима
- усклађивање возног реда локалних превозника потребама локалног становништва
- повећање могућности запошљавања на локалном нивоу, ближе месту становања

II 3.1.2. Пројекција демографских кретања

У изради прогноза будућег кретања укупног становништва коришћени су следећи поступци:

- математички, који полази од претпоставке да ће будућност личити на прошлост, а при чему се располаже подацима из два или три или више претходних пописа становништва;
- аналитички или методи компонената, који у прогнози укупног

становништва према старости и полу полази од актуелне старосно-полне структуре, док се за будући фертилитет, смртност и миграције постављају хипотезе које се заснивају на досасашњим тенденцијама, као и на њиховом будућем развоју, у зависности од општег социјалног и економског развоја.

За потребе израде просторног плана, а ради квалитетнијег планирања кретања броја и структуре становништва у дужем временском периоду у демографској анализи примењује се аналитичка метода, односно метода компонената.

Пројекција становништва општине Прибој урађена је на три начина (методе) и на основу њих дата радна верзија, која се користи као реална основа израде просторног плана.

Аритметичка метода пројекције становништва

Пројекција становништва општине Прибој у периоду од 2010-2030. године по аритметичкој методи, показује тенденцију сталног опадања броја становника (2030. године је дошло до смањења становника за 38 % у односу на 2010.годину). До потпуног гашења појединих насеља долази 2020.године (негативни износи), тако да 2030. године пројектовано је гашење 15 насеља, што указује на озбиљан демографски проблем будућности општине Прибој.

Геометријска метода пројекције становништва

Пројекција становништва општине Прибој по геометријској методи, такође, доводи до опадања броја становника из периода у период (смањење становника 2030, године у односу на 2010. годину је 26,43 %), с тим што је опадање броја становника нешто блаже у односу на аритметичку методу, до гашења насеља долази 2025. године, а 2030. године нестаје 7 насеља (негативне вредности).

Аналитичка метода пројекције становништва

Пројекција становника по аналитичкој методи, даје у односу на досадашње методе, најмањи тренд смањења броја становника (смањење становника 2030. године у односу на 2010. годину је 22,31 %), и ниједно насеље у пројектованом периоду не остаје без становника, односно не долази до гашења катастарских општина.

Радна верзија пројекције становништва општине Прибој

Свака од претходно добијених пројекција кретања укупног броја становника даје различите податке пројектовања, тако да ћемо, на основу сагледавања сва три метода, као основу за пројектовање становништва, а у циљу израде Просторног плана општине Прибој, користити радну верзију, која представља реалну основу за пројектовање броја становника.

Табела бр.6 Радна верзија пројекције становништва општине Прибој

Насеља	1991.	2002.	2010.	2015.	2020.	2025.	2030.
1.Прибој	21949	19564	19329	19441	19567	19721	19912
2.Бања	2136	2163	2097	2132	2141	2162	2243
3.Батковићи	251	153	141	147	149	151	155
4.Брезна	135	60	53	59	62	64	66
5.Бучје	236	186	178	180	183	187	194
6.Добриловићи	638	490	474	480	486	491	498
7.Живинице	215	118	109	114	116	117	121
8.Забрђе	424	350	339	342	348	352	361
9.Забрњица	380	205	196	199	202	204	208
10.Заградина	288	248	234	238	241	245	247
11.Заостро	121	88	72	77	81	85	92
12.Јелача	295	254	238	243	247	251	256
13.Калафати	443	273	261	267	269	271	272
14.Калуђеровићи	231	164	152	156	159	161	165
15.Касидоли	521	455	444	448	452	454	459
16.Кратово	348	305	289	293	295	302	308
17.Крњача	299	220	188	196	204	216	221

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ПРИБОЈ

18.Кукуровићи	177	66	63	66	67	69	71
19.Мажићи	398	261	256	259	260	265	271
20.Милијеш	710	644	636	639	643	646	652
21.Плашће	103	85	77	79	82	86	88
22.Пожегрмац	269	188	179	183	186	189	192
23.Пр. Голеша	291	204	193	196	199	202	209
24.Пр. Челице	167	142	131	136	138	141	149
25.Рача	1268	1313	1301	1309	1311	1315	1316
26.Ритошићи	402	228	206	212	214	222	229
27.Сјеверин	544	337	331	333	336	338	343
28.Сочице	367	269	258	261	265	268	271
29.Стрмац	330	181	172	176	179	182	186
30.Херц. Голеша	620	430	421	425	429	431	437
31.Црнуговићи	175	93	81	86	88	91	97
32.Црнузи	433	445	438	440	442	444	447
33.Читлук	323	195	190	192	194	197	201
УКУПНО:	35487	30377	29727	30004	30235	30520	30937

Табела бр.7: Добне групе према плану у 2020. години (аналитичка метода)

Насеља	Укупно	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60 и више
1.Прибој	19567	1723	2513	2878	2987	3115	2474	1350
2.Бања	2141	197	344	390	363	393	240	158
3.Батковићи	149	28	32	59	65	26	29	39
4.Брезна	62	28	29	49	59	32	34	28
5.Бучје	183	29	32	61	65	27	49	39
6.Добриловићи	486	72	83	92	121	56	48	61
7.Живинице	116	32	43	57	48	15	45	64
8.Забрђе	348	52	57	55	47	37	58	96
9.Забрњица	202	35	39	60	56	22	41	61
10.Заградина	241	44	44	62	48	33	51	73
11.Заостро	81	31	31	74	58	10	41	63
12.Јелача	247	34	55	72	48	24	35	76
13.Калафати	269	58	40	81	66	24	48	69
14.Калуђеровићи	159	29	42	63	56	14	47	60
15.Касидоли	452	62	62	73	61	48	93	74
16.Кратово	295	55	54	64	58	35	62	78
17.Крњача	204	28	32	44	4	20	58	70
18.Кукуровићи	67	8	12	31	29	13	37	40
19.Мажићи	260	25	48	61	58	35	56	33
20.Милијеш	643	88	52	53	47	81	85	54
21.Плашће	82	31	27	44	42	17	33	49
22.Пожегрмац	186	37	39	38	33	21	40	59
23.Приб.Голеша	199	60	31	47	44	20	37	67
24.Приб.Челице	138	39	66	74	69	17	33	52
25.Рача	1311	161	222	212	211	194	162	106
26.Ритошићи	214	34	34	42	37	18	54	69
27.Сјеверин	336	58	57	62	58	46	33	44
28.Сочице	265	53	42	58	54	20	43	45
29.Стрмац	179	33	36	61	58	11	25	42
30.Херц. Голеша	429	87	34	61	60	35	37	54
31.Црнуговићи	88	29	16	44	40	34	29	34
32.Црнузи	442	54	76	63	59	60	50	46
33.Читлук	194	40	48	67	24	31	29	31
УКУПНО:	30235	3374	4372	5252	5133	4584	4236	3284

На основу добијене (оптимистичке) пројекције структуре становништва према добним групама за 2020. годину, закључујемо да би најмање учешће у укупном становништву имало становништво старости 60 година и више и то око 11 %. Млада популација – радно способна, од 20-49 година учествовала би са око 50 %.

На основу урађене демографске студије општине Прибој, којом су приказани подаци о кретању и структури становништва у претходна два послератна пописа и урађена пројекција за будући период до 2030, односно 2020. године, долази се до закључка, да се општина Прибој суочава са демографским проблемом, јер долази до опадања броја становника (нарочито у сеоским насељима), а тиме и броја насеља и погоршања у структури становништва (старосна, полна, радно способна ...)

II 3.1.3. Становање и социјални ресурси

Анализа стамбеног фонда се заснива на подацима пописа; «становништво и станови у општини Прибој (услови становања) и др.».

Подизање нивоа неконфорног стамбеног фонда требало би почети кроз пробне пројекте као што су «побољшање / легализација бесправно подигнутих / саграђених објеката и подизање нивоа квалитета становања у сиромашнијим насељима Општине. Гледано дугорочно, решење стамбеног проблема зависи од општег економског раста општине. Да би се остварило неко значајније побољшање у односу на садашњу ситуацију препорука је –оснивање стамбеног друштва или стамбених задруга, стимулисање стамбене изградње од стране садашњих и будућих предузећа/компанија и повољнији услови кредитирања и субвенционирања стамбене изградње за повратнике, пре свега. Највећи приоритет треба дати јефтинијој стамбеној изградњи. Треба дакле, подстаћи стамбене програме Општине а посебно програме за стимулисање повратка људи из других подручја/центара у земљи, програме стамбене изградње за изналмљивање или куповину.

Активности у области становања, биле би следеће:

- Усклађивање обима стамбене изградње за тржиште и нових облика социјалног становања;

- Социјално подржани програми становања биће усмерени према јасно дефинисаним циљним групама.

Развојни интереси општине Прибој упућују на следеће циљне групе које ће имати приоритет у програмима субвенционисаног становања:

- млађи, квалификовани и радно компетентни грађани који заснивају сопствено домаћинство и настоје да се осамостале од родитеља;
- породице са малом децом, и
- стручњаци (локални и повратници) за чијим профилима постоји потражња.

Посебни интерес ће бити развијање различитих облика субвенционисања у области становања – од повољних хипотекарних кредита за изградњу или куповину стана, понуде парцеле и локација различитих нивоа опремљености и стандарда становања, подстицање приватне изградње станова за закуп са контролисаном закупнином, итд.

Реконструкција у области стамбеног фонда, биће тежиште стамбене политике општине Прибој, у наредном планском периоду. Како је у овом планском периоду започета легализација стамбених (бесправно изграђених) објеката), основни приоритет у побољшању квалитета становања је редовно одржавање целих зграда и њихових фасада. Санирање бесправно изграђених објеката и проналажење модалитета опремања и уређења ових станова/зона, модалитета и извора финансирања и дугорочних финансијских аранжмана, са циљем да се у урбанизовању ових објеката обезбеди учешће власника, на нешто дужи рок отплаћивања (нпр. на 240 месеци/рата)..

Решавање стамбених питања на територији општине Прибој захтеваће системске промене у складу са новим друштвено-економским условима и са организованим активностима Републике и Општине, а које се односе на квалитетан начин не би ли и

то био један од фактора задржавања досељеног становништва на ово подручје. Од посебног значаја ће бити подстицање задругарства и организовање стамбених задруга према стандардима и позитивним искуствима савремених европских земаља. Посебни програми становања биће усмерени ка осетљивијим друштвеним групама као што су социјално угрожено становништво, избеглице и друге нискодоходовне категорије становништва.

II 3.2. МРЕЖА ЦЕНТАРА И НАСЕЉА

II 3.2.1. Концепција просторног развоја

Концепција просторног развоја заснива се на следећом полазиштима:

- одрживи развој еколошко прихватљивих, традиционалних делатности (пољопривреде, на бази производње органске хране, шумарства и др), и еколошко прихватљивих нових активности, у првом реду целогодишњег туризма;
- функционално повезивање и интеграција долињске и брдско-планинске привреде; континуирано очување и развој културног идентитета локалног становништва;
- очување и заштита водних ресурса, пољопривредног и шумског земљишта и коришћење обновљивих извора енергије;
- мултифункционално коришћење земљишта које омогућава вишеструке ефекте и користи;

Предвиђен је **модел концентрисане децентрализације** развоја у простору, усклађен са принципима одрживог развоја подручја, којим ће се у одређеним пунктовима концентрисати нуклеуси производних и услужних делатности и јавно-социјална инфраструктура, као најпогоднији модел за рационализацију и организацију мреже насеља у условима дисперзне насељености и континуиране депопулације руралног подручја. То подразумева развој активности и услуга/сервиса, не само у општинском центру, већ и у микроразвојним нуклеусима центрима у мрежи насеља. Овај вид дисперзије заснива се на повећаној доступности коју обезбеђује, у првом реду, квалитетнија локална путна мрежа. Концентрисан развој појединих функција и активности у Прибоју и у осталим центрима у мрежи насеља подразумева повећање густина настањености и контролу изградње и коришћења простора, ради заштите природних и створених ресурса и вредности у простору.

Хијерархија, функције и обухват централних места

Планска поставка јесте развој мреже насеља општине заснован на моделу **заједнице насеља** формираних по принципима територијалног и функционалног умрежавања.

Предвиђена је следећа **хијерархија центара** у мрежи насеља општине Прибој:

- I ранг – општински центар,
- II ранг – секундарни центар
- III ранг – центри заједнице насеља,
- IV ранг – остала насеља (примарна села);

Поред овог хијерархијског нивоа поделе насеља издвојила су се и два насеља са са специфичним, туристичким функцијама: Бања и Бучје

Хијерархија мреже центара планирана је на основу традиционалних веза између насеља али и њиховог административног уређења и припадања. Затим на основу просторне дистрибуције самих насеља са циљем да се равномерним распоредом центара другог ранга обезбеди покривеност што веће површине и броја становника услугама и садржајима центра.

Територија општине Прибој је подељена на 24 катастарске општине и на 33 насеља. Одлуком о месним заједницама Општине Прибој ("Службени лист општине Прибој", број 3/09) формирано је 14 месних заједница којима је обухваћено 28 насеља.

Територијална организација основног образовања, као и распоред других јавних садржаја, су један од показатеља просторне организације и међусобне усмерености насеља.

Постојећа путна мрежа којом су међусобно повезана насеља, као и планиране локалне везе произашле из потребе међусобног повезивања, такође су значајне смернице за организовање мреже насеља.

Постојећи централитет насеља и њихов степен урбанитета, као и могућности настављања започетих процеса су били један од опредељујућих фактора за планирану мрежу насеља и централних места.

Табела бр.8: Организација локалне управе

редни број	центар месне заједнице	припадајућа насеља	број стан. 2002.г.
1.	Стари Град	Стари Град у Прибоју	22 112
2.	Нови Прибој	Нови Прибој, Читлук Милијеш, Добриловићи, Црнузи,	
3.	Бања	Бања	2 163
4.	Кратово	Кратово, Прибојске Челице, Орашац,	619
5.	Рача	Рача, Брезна,	1 373
6.	Саставци	Саставци, Касидоли, Пожегрнац, Батковићи, Херцеговачка Голеша	1 226
7.	Бучје	Бучје, Калуђеровићи, Крњача	570
8.	Крајчиновићи	Крајчиновићи, Сочице, Кукуровићи, Ритошићи	563
9.	Забрњица	Забрњица	205
10.	Сјеверин	Сјеверин, Забрђе,	687
11.	Стрмац	Стрмац	181
12.	Прибојска Голеша	Прибојска Голеша	204
13.	Мажихи	Мажихи	261
14.	Калафати	Калафати	273

Табела бр.9 Густина насељености по КО

редни број	назив КО	површина КО km ²	број становника попис 2002 г.	густина стан/ km ²
1	БАЊА	32.6	2163	66.3
2	БАТКОВИЋИ	17.5	246	14.1
3	БУЧЈЕ	21.8	186	8.5
4	ДОБРИЛОВИЋИ	17	490	28.8
5	ЗАБРЂЕ	25.8	350	13.6
6	ЗАБРЊИЦА	35.7	293	8.2
7	КАЛАФАТИ	6.9	273	39.6
8	КАЛУЂЕРОВИЋИ	16.6	164	9.9
9	КАСИДОЛИ	28.6	643	22.5
10	КРАТОВО	40.2	619	15.4
11	КРЊАЧА	44.3	220	5.0
12	МАЖИЋИ	15.6	261	16.7
13	МИЛИЈЕШ	9.6	644	67.1
14	ПРИБОЈ	6.1	19564	3207.2
15	ПРИБОЈСКА ГОЛЕША	27.7	204	7.4
16	ПРИБОЈСКЕ ЧЕЛИЦЕ	13	142	10.9
17	РАЧА	38.7	1313	33.9
18	РИТОШИЋИ	43.9	313	7.1
19	СЈЕВЕРИН	10.1	455	45.0
20	СОЧИЦЕ	37.2	335	9.0
21	СТРМАЦ	30.2	181	6.0
22	ХЕРЦЕГОВАЧКА ГОЛЕША	25.9	430	16.6
23	ЦРНУЗИ	6.7	445	66.4
24	ЧИТЛУК	1.2	195	162.5

УКУПНО	552.9	30377	54.9
--------	-------	-------	------

Општински центар је Прибој који се састоји из два дела :Старог и Новог Прибоја са својим непосредним гравитационим подручјем које обухвата насеља: Бања, Рача, Читлук, Милијаш, Добриловићи, Црнузи, Калафати и Мажићи (25 313 становника)

Секундарни општински центар представља централно место за велику функционално просторну целину:

- за северозападни, западни, југозападни део и део централног дела Општине, секундарни општински центар су **Саставци (Касидоли)**, којима ће гравитирати око 4 394 становника у 2020. и чија територија обухвата четири центра заједнице насеља :Сјеверин, Крајчиновићи (Сочице),Херцеговачка Голеша и Бучје, са свим припадајућим насељима и насеља Батковићи, Црнуговићи и Пожегрнац.

Секундарни општински центар представља општи центар, са значајнијом концентрацијом становништва, јавних служби, услуга, производних погона и других заједничких потреба треба да има виши степен приступачности.

Секундарни општински центар треба да је “живо” насеље, које је већ захватио процес урбанизације и који је резултат органског развоја, током дужег времена.

Центри заједнице насеља представљају матичне центре за насеља, која се на њих непосредно наслањају. Они су нуклеуси, око којих се формирају основне заједнице насеља. Они треба да омогуће остваривање принципа “концентрисане децентрализације”, односно груписање становништва.

Планирана су четири насеља да буду центри заједнице насеља, то су:

- **Кратово** коме ће гравитирати око 742 становника у 2020. и чија територија обухвата насеља:Брезна, Јелача и Прибојске Челице

- **Сјеверин** коме ће гравитирати око 979 становника у 2020. и чија територија обухвата насеља: Живинице, Забрђе и Стрмац.

- **Крајчиновићи (Сочице)** којима ће гравитирати око 1 366 становника у 2020. и чија територија обухвата насеља: Кукуровићи, Ритошићи,Заостро,Забрњица и Заградина.

- **Херцеговачка Голеша** којој гравитира око 628 становника Прибојске и Херцеговачке Голеше и чија територија обухвата насеља: Херцеговачка Голеша и Прибојска Голеша.

- **Бучје** којој ће гравитирати око 546 становника у 2020. и чија територија обухвата насеља: Калуђеровиће и Крњачу.

Остала насеља представљају гравитациона подручја централних места. Појединачно, она немају капацитет који би их повукао напред, али збирно, због њихове велике просторности, они су велики потенцијал који се мора активирати у циљу властитог опстанка. Једини прави начин је њихово груписање око центара којима гравитирају и у којима морају имати задовољене све своје основне потребе.

Од укупно 24 насеља у овој категорији издвојена су због свог туристичког потенцијала два насеља:Бања и Бучје у **центре са специфичним функцијама** које нису само локалног већ и ширег значаја.

Табела бр.10: Хијерархија централних места

	Функција централног места	2020. број становника
1.	Оопштински центар	
	Прибој (Приградска насеља. Бања, Рача, Читлук, Милијаш, Добриловићи, Црнузи, Калафати и Мажићи)	25 313
2.	Секундарни општински центар	
	Саставци (Касидоли) (Центри заједнице насеља. Сјеверин, Крајчиновићи (Сочице), Херцеговачка Голеша и Бучје , са припадајућим насељима, и насеља Батковићи, Црнуговићи, и Пожегрнац)	4 394
3.	Центри заједнице насеља	4 261
	Кратово (Брезна, Јелача и Прибојске Челице)	742
	Сјеверин (Живинице, Забрђе и Стрмац)	979
	Крајчиновићи (Сочице) (Кукуровићи, Ритошићи, Заостро, Забрњица, Заградина, Плашће и Ритошићи)	1366
	Херцеговачка Голеша (Прибојска Голеша)	628
	Бучје (Калуђеровићи и Крњача)	546
4.	Насеља са специфичном функцијом	
	Бања Бучје	
5.	Остала насеља	
	Батковићи, Црнуговићи, Пожегрнац, Касидоли, Брезна, Јелача, Прибојске Челице, Живинице, Забрђе, Стрмац, Кукуровићи, Ритошићи, Заостро, Забрњица, Заградина, Плашће, Ритошићи, Прибојска Голеша, Калуђеровићи и Крњача.	

Остала насеља би имала, претежно, мешовиту намену, која подразумева: становање са услугама, туристичким смештајем и малим производним погонима у домаћој радиности, коју би могли садржајно да прате и: амбуланта, апотека, библиотека, просторије за културу, забаву и рекреацију а по могућству, и истурена одељења четвороразредне основне школе у насељима са преко 400 становника или за два до три суседна насеља, на екстремним позицијама, са мање од 300 становника.

II 3.2.2. Концепт развоја мреже насеља

Развој центара у мрежи насеља и њихова хијерархија, засниваће се на следећим и функционално - просторним везама:

У селима која припадају разбијеном и полуразбијеном типу је немогуће дефинисати грађевински реон, будући да насеље као просторна групација не постоји, јер су кућишта, односно засеоци расути по целој територији атара. Успостављање

функционалне просторно-економске основе за очување и развој одређеног броја села ће се заснивати на следећем полазиштима:

- усмеравање развоја по моделу заједница сеоских насеља са центрима заједнице села и повезивање села на функционалној основи,
- дефинисање посебних програма и пројеката, заснованих на критеријуму економско-еколошке оправданости (коришћење и очување природних ресурса, заштита и презентација природног и културног наслеђа, туризам, мали индустријски погони, занатство, рекреација, пољопривреда и сл),
- реконструкција и доградња локалне путне мреже и комуналне инфраструктуре заједница насеља, приоритетно центара заједнице села,
- (ре)организација мобилних јавних служби, приоритетно из домена социјалне заштите и организација специфичних облика превоза (за децу до школе, за старе,...)
- поштовање регионалних и предеоних специфичности при обнови, грађењу и уређењу села у циљу очувања и неговања идентитета.

II 3.3. МРЕЖА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

II 3.3.1. Опремљеност централних места

Опремљеност централних места и осталих насеља јавним службама и другим заједничким потребама треба да буде у складу са њиховом функцијом, величином обухвата и бројем становника који ће им гравитирати.

Општински центар треба да обезбеди широку и разноврсну понуду видова становања, јавних служби, услуга и производње, висок ниво комуналне опремљености и пријатну животну средину.

За општински центар ће се ПГР-е преиспитати постојећи капацитети јавних служби и у складу са будућим потребама планирати нови капацитети или садржаји.

Секундарни општински центар треба да има све функције, које обезбеђују квалитетан живот. Од обавезних садржаја треба да има: становање са услугама и радну зону за мале и средње производне погоне, здравствену станицу, апотеку, осморазредну основну школу, предшколску установу, пијаци, гробље, ветеринарску амбуланту и пољопривредну апотеку.

Као пожељни и виши ниво опреме, у складу са друштвеном и приватном иницијативом, економски оправданом, секундарни општински центар може да садржи и: насељски парк, здравствене специјалистичке службе, (средњу школу, тржни центар, ватрогасну службу као и етно-парк, културне садржаје, спортско- рекреативни центар са теренима за фудбал и мале спортове, базеном и друге садржаје за задовољавање заједничких потреба.

Центри заједнице насеља морали би да пруже квалитетне животне услове за задржавање становништва. Они би имали: становање са услугама, мале производне погоне у домаћој радиности или као посебне објекте уз главне саобраћајне правце.

Са минималним капацитетима, али као пожељан ниво опремања могу да имају насељски парк, амбуланту, апотеку, четвороразредну основну школу, дом културе, рекреативно-спортски центар са базеном и спортским теренима (као и неком специјалистичком туристичком понудом) и објекте комуналног опремања заједнице насеља

II 3.3.2. Организација и управљање мрежом насеља и јавних служби

Стратегија организације и управљањем мрежом насеља и јавних служби заснива се на успостављању територијалне организације у чијој основи лежи потреба ефикасније комуникације локалне самоуправе и грађана и на њиховом интересном организовању и успостављању развојне хијерархије мреже насеља на локалном нивоу. У том смислу дају се одређене препоруке у погледу опремљености за прва два ранга насеља

(финансијским установама, организацијама, јавним службама, комуналном инфраструктурном предузећу и др), што представља приоритетну фазу у развоју насеља, како би се створили услови за постепену обнову становништва, најпре у центрима.

II 3.3.3. Степен комуналне опремљености грађевинског земљишта

Степен комуналне опремљености грађевинског земљишта зависи од ранга насеља коме припада грађевинско подручје. У наредној табели дат је пожељан ниво комуналног опремања грађевинског земљишта који би пратио и ниво опремљености насеља јавним службама и садржајима.

Табела бр.11: Опремљености централних места

опремљеност	I ниво: оптински центар	II и III ниво: секундарни центар и центри заједнице насеља
Финансијске институције	банкарске, развојне (фонд за развој), извозно-увозне, саобраћајне, велетрговинске, туристичке и сл.	-
Организације	агенције за МСП, консалтинг, финансијски, привредни, менаџерски, урбанистички и др.	-
Образовање	средња школа, интернат, основна школа,	основна школа
Здравство	дом здравља, амбуланта, апотека, пољопривредна апотека, ветеринарска станица	амбуланта, апотека, пољопривредна апотека, ветеринарска амбуланта,
социјална заштита	центар за социјални рад, центар за стара лица, боравак за децу ометену у развоју	центар за стара лица
предшколске установе	јаслице, обданиште, предшколско	јаслице, обданиште, предшколско
Саобраћај	квалитетна улична мрежа	боља саобраћајна повезаност са окружењем
Водовод	организован систем водоснабдоснабдевања	организован систем водоснабдоснабдевања
Канализација	фекална и кишна канализација, постројења за пречиш. воде	(фекална), водопрпусне септичке јаме
телекомуникације	фиксна телефонија, мобилна телефонија, интернет, радио и ТВ	фиксна и мобилна телефонија, интернет...
електрична енергија	квалитетно снабдевање електричном енергијом	квалитетно снабдевање електричном енергијом

Напомена: () опционо, у зависности од интереса и могућности

II 3.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

II 3.4.1. Основни правци привредног развоја

Привредни развој општине Прибој, засниваће се на:

1) јачању извозне оријентације привреде, посебно индустријских грана са традицијом и реномеом (индустрија саобраћајних возила и хемијска индустрија);

- 2) подизању квалитета сектора услуга (транспорта, комплементарне услуге и др.);
- 3) даљем интензивном развоју сектора малих и средњих предузећа (МСП), уз јачање њиховог међусобног повезивања, као основног генератора раста конкурентности и запошљавања
- 4) побољшању инвестиционе климе
- 5) оријентација ка бољем кориштењу постојећих природних и постојећих потенцијала подручја: прерада и искориштавање дрвета, производња енергије из обновљивих извора енергије, производња воћа, прикупљање лековитог биља и шумских плодова и сл.

II 3.4.2. Размештај индустрије

Основна концепција просторног размештаја индустрије општине Прибој и МСП на подручју општине јесте:

- рационалније и ефикасније прихватљиво коришћење грађевинског земљишта у постојећим индустријским зонама и локалитетима, нарочито у општинском центру и његовој рубној зони;
- децентрализација привредног развоја формирањем нових зона/локалитета задовољавајуће уређености/опремљености техничком инфраструктуром (од минималне до потпуне опремљености) за смештај МСП у складу са локационо-развојним потенцијалом простора, ограничењима расположивих ресурса воде и интересима локалне заједнице и
- повећање саобраћајне и комуникацијске доступности постојећих и планираних локација, не само у општинском центру, већ и у другим насељима општине, обезбеђењем квалитетних веза са мрежом државних путева.

У просторној структури општине Прибој издвојили би се следећи **индустријски центри**:

- индустријски центар - Прибој ,
- мали индустријски центри – насеља са 50 – 100 запослених у индустрији и
- врло мали индустријски центри – насеља са мање од 50 запослених у индустрији.

С обзиром да су индустријски погони лоцирани на градском грађевинском подручју општине Прибој, тежња је у наредном периоду да се изврши анализа размештаја индустрије и МСП на сеоском подручју, преиспита постојећа намена индустријске зоне и оставити отвореним за промену намене индустријске капацитете чија приватизација и реструктурирање нису завршени. То се првенствено односи на зону града, која је у просторној целини претежно стамбене намене и у близини Прибојске бање.

Окосницу привреде – индустрије на подручју општине Прибој чиниће:

- индустријски центар Прибој са проширеном индустријском зоном на улазно-излазним путним правцима у општински центар;
- насеља са нуклеусима производних активности величине око 10,0 хектара (развијена насеља са постојећим нуклеусима ресурсно оријентисаних индустрија и друга насеља, која имају интерес и услове за развој предузетништва) и
- насеља са нуклеусима производних активности величине око 5,0 хектара (насеља са нуклеусима и потенцијалима за развој сектора услуга);
- локалитети за производне капацитете и различите врсте услуга величине до 2 хектара – насеља код којих ће се исказати интерес са развој производних и услужних делатности.

Полазећи од опредељења за развој МСП на подручју општине Прибој, могу се предвидети мањи индустријски комплекси и локалитети и њихово, евентуално повезивање дуж државних путева, без формирања већих, континуелних индустријских зона.

Само уз целовито активирање економског односно финансијског потенцијала општине и коришћење «know how» (кроз процес брже приватизације, техничко-технолошко унапређење, ширење информационих и других високих технологија) економија општине се може поставити на здраве основе које би на крају планског периода (2020.

год.) значило да општина може да оствари високу стопу раста народног дохотка (између 8% и 10%) што би омогућило да просечни национални доходак по становнику на крају планског периода износи између 3.000 и 3.500 евра, изразито високу стопу раста улагања односно по становнику између 560 и 700 евра, да се стопа запослености значајно увећа, односно да се на подручју општине отвори значајан број нових радних места, што би уједно значило далеко бољу искоришћеност радног потенцијала (између 57% и 62%).

Табела бр.12 : Стратешка опредељења развијености општине Прибој

Индикатор	2020.година (у ЕУР)	
	Варијанта I стопа раста НД-8%	Варијанта II стопа раста НД-10%
Народни доходак	8.350.600	10.950.700
Народни дохо. по становнику	3.000	3.500
Инвестиције	4.580.300	5.940.600
Инвестиције по становнику	560	700
Учешће инвестиција у НД %	25,0	30,0
Запосленост	6.250	7.300
Удео запослених у становништву	36,0	40,0
Удео запослених у радном контингенту у %	57,0	62,0

Напомена: На основу пројектованог раста инвестиција израчуната су кумулативна улагања за цео плански период и приказана у табели .

II 3.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ТУРИЗМА

II 3.5.1. Просторне могућности развоја туризма

Златиборски округ је познат широм Србије као популарна туристичка дестинација, а такође и Општина Прибој као део златиборског округа.

Циљеви и стратегија развоја туризма заснована је на коришћењу природе, побољшању здравља, развоју руралног туризма, културног туризма као и пословног туризма.

План конурентности се заснива на скупу оригиналних специфичности које Прибој може да понуди. Стратешки потенцијали Прибоја су:

- позитиван однос свих грађана према госту који посети ову регију, а која се темељи на традицији у међуљудским односима;
- географски положај насеља (државна тромеђа);
- нетакнута природа овог планинског краја, пре свега богатство биљног света (мноштво лековитог биља) је примарна предност у односу на многе друге, конкурентске дестинације;
- културно-историјска баштина;
- ловишта – традиција ловног туризма већ постоји, једино што би је требало унапредити, јер може бити значајан извор прихода.

Ради побољшања постојећег стања туризма потребно је искористити постојеће шансе, а смањити постојеће слабости, следећим активностима:

- организовати тематске едукативне трибине;
- организовати гостовања у медијима (позвати представнике из Министарстава за туризам, НИП, финансије, ТОС-је);
- организовати различите манифестације које ће популарисати туризам међу суграђанима (типа: косидба, спортско такмичење у брзој сечи; мото и бициклички маратон; планинарско сналажење у непознатим шумским пределима; брање лековитог биља и сл);

- увести олакшице (у смислу ослобађања од такси, ефикаснијег добијања потребних докумената, подршка и лобирање у добијању подстицајних средстава из републичких фондова и сл.) за градњу или реконструкцију смештајних објеката у околним селима, уз водотокове, у аутентичним амбијентима, у функцији туризма.
 - путеве у општини, фазно у складу са финансијским могућностима, реконструисати и опремити туристичком инфраструктуром (обележавање, одморишта, паркинзи, инфо пунктови, смештајно-угоститељски објекти и сл.);
 - додатно обележити туристичким и саобраћајним путоказима пут према Прибоју и локалним туристичким дестинацијама.
 - развити рурални и еко туризам,
 - организовати једнодневне и викенд боравке промо група (новинари, агенти и сл.),
 - изградити пројекте едукације (за старије и школску омладину у којој и сами постају касније едукатори, искористити потенцијале Средње грађевинске школе).
 - омогућити афирмацију верског туризма са специфичном понудом смештајних капацитета и промоцијом традиционалних вредности Прибоја.
 - омогућити репродукцију начина рада неких старих заната (опремање 1 радионице - пример је Музеју у Ваљевоу - реконструисана 1 улица занатлија) и ручне радиности;
 - mountain bike (маратон и трке екстремних терена):
 - скијање, сноубординг, ски сафари и сл. су спортови који захтевају инфраструктуру различитих видова, која се може дугорочно планирати за наредни период,
 - параглајдинг је новина у туристичкој понуди, у овој регији је изводљива због конфигурације терена.
 - изградити неколико мањих смештајних објеката, како за ловце, тако и потенцијалне туристе,
 - радити на одржавању доброг стања ловишта, броја дивљачи и објеката од значаја за ловце- чеке,
 - рекламно-промотивни бесплатан боравак ловаца и сл.
- Основни правци развоја туризма на територији општине Прибој су следећи:

II 3.5.2. Туристичка понуда

Здравствени туризам

Развој ове врсте туризма актуелан је током целе године. Сегменти овог производа су : превенција , лечење , здравствени третмани ,велнес , фитнес , посебни дневни , викенд и анти –стрес програм . У одабраном подручју постоји РХ Центар у Прибојској Бањи са оделењем за физикалну медицину и рехабилитацију . У самом центру Бање се налази више термалних извора капацитета 300 литара воде у секунди и сталној температури од 37 С . Над главним врелом је подигнута стара бања са једним базеном , а над другим изворима су три базена Нове Бање .Прибојска бања је позната по лековитости термалних извора још из Римског доба .Имајући у виду да Прибојску бању посети 10.000 туриста годишње ,огромне су могућности развоја овог вида здравственог туризма, са решавањем проблема смештајних капацитета и остале туристичке инфраструктуре. Због ниског нивоа услуга, бања се на туристичком тржишту позиционирала за госте слабијих платежних могућности. За јефтине дестинације је карактеристична слаба ванпсионска потрошња посетилаца, што је разлог слабог развоја комплементарне понуде: трговине (прехрана, пијаца, бутици, сувенири...), угоститељства (ресторани, кафе-барови...), излетничког туризма (понуда туристима обиласка туристичких дестинација у окружењу).

Манифестације и дешавања

У Општини Прибој се одвија низ манифестација и дешавања, међу којима и следећа:

- Међурепублички фестивал дечјег драмског стваралаштва (април);
- Видовдански сабор у селу Крајчиновићи (јун);
- Ивандански сабор у Голешима (јул);
- Илиндански сабор у Прибојској Бањи (јул-август); и
- Међурепубличко сплаварење Лимом (август)

Развој манифестација обухвата разне врсте уметничких остварења, остварења сценске и филмске уметности, представа, приредби и фестивала, културне, забавне и пословно-спортске манифестације. У Прибоју постоји неколико манифестација (Међурепублички фестивал дечјег драмског стваралаштва, Лимске вечери поезије...). Ове манифестације су локалног и регионалног карактера, и не могу деловати као самстални туристички мотиви, већ обогаћују ванпансионску понуду туристима који бораве стационарно (пре свега у бањи).

Пословни туризам

Овај вид туризма обухвата семинаре, састанке, програме образовања и тренинга, пословне сарадње и тренинге. Квалитет смештајних капацитета је ограничавајући фактор и у наредном периоду биће предмет приоритета и акционих планова. Карактеристика пословног туризма је да се организује у вансезони, што даје могућност за боље искоришћење смештајних капацитета.

Излетнички туризам

Недовољна развијеност овог вида туризма је пре свега у лошој путној мрежи. Близина Златибора (око 70 км) као највећег туристичког центра у Србији, даје могућност развоју овог вида туризма.

Транзитни туризам

Граница са Федерацијом БиХ и Црном Гором омогућава већи промет људи и роба што ствара основ за развојем ове врсте туризма.

Омладински туризам

Узимајући у обзир положај општине Прибој да представља контактну зону са суседним државама Босном и Херцеговином (Републиком Српском) и Црном Гором, са којима имамо вишеструко заједништво, било би сигурно врло оправдано на тремеђи ових држава, у непосредној близини постојећег државног пута, планирати и реализовати један мултифункционални омладински центар.

У оквиру центра као основна намена били би спортски садржаји али би пратећи садржаји могли да буду врло разноврсни (школе у природи, омладински кампови, смештајни капацитети, хостел, ауто камп и сл., комерцијални пратећи садржаји, уметничке колоније, изложбени простори и сл.), а све у функцији окупљања, дружења и сарадње младих људи из целог региона.

Зависно од локације, садржаја и капацитета омладински центар се може решавати израдом урбанистичког плана или израдом урбанистичког пројекта, са могућношћу фазне реализације.

Специјална интересовања

Овај туризам обухвата разне истраживачке туре, егзотичне туре, пловидбе на рекама и језерима, јахање, лов, риболов и сл. Навешћемо само неке врсте

специјалних интереса : рафтинг и бициклизам (Међународни Лимски биатлон Прибој-Рудо), спелеологија (преко 100 пећина), и ловни туризам .

Главна тржишта која су извор посетилаца, и на која треба да циља регионална маркетиншка кампања, би била следећа:

- београдско и војвођанско домаће тржиште;
- транзитна путовања у босну и херцеговину и црну гору;
- школске и факултетске образовне посете;
- балканске земље, нарочито Босна и Херцеговина, Црна Гора и Хрватска;
- централноевропске земље као што су Аустрија, Немачка, Швајцарска и Чешка;
- тржишна или специјализоване групе као што су оне заинтересоване за железницу, фауну, верске туре, пешачење и бицикличке туре;
- посетиоци медицинских центара и бања;
- групе које се баве авантуристичким или екстремним спортом или они који траже локације за организовање националних или регионалних догађаја, и,
- групе које се баве зимским спортовима

II 3.5.3. Просторни развој и уређење туристичких и рекреативних простора

Садржаји туризма, рекреације и спорта на подручју општине Прибој се могу зонирати и организовати у функционално интегрисане предеоне целине-зоне.

Полазећи од анализе природних (са становишта географског положаја, природних услова, пејсажних квалитета) и антропогених туристичких потенцијала (са становишта туристичке традиције, могућности смештаја, угоститељских капацитета, културно-историјског наслеђа, амбијенталних вредности насеља са традиционалним начином изградње и уређења простора и др.), као и основних туристичких тачака и коридора који омогућавају контакт са природним и предеоним целинама и насељима, издвојене су четири **предеоне целине/зоне** које, према одликама и међусобном прожимању, представљају сегменте специфичне туристичке понуде у простору општине, и то:

Предеона целина – Лим обухвата централни урбани део подручја са Прибојском бањом, смештеним уз реку Лим и главни друмски и железнички саобраћајни коридор целе територије Општине. Прибојска бања, општински центар туризам везан за главне транзитне правце представљају базне носиоце туристичке понуде општине Прибој.

Предеона целина – Кратово је у просторном смислу јако велика и захвата просторе између и око постојеће главне саобраћајне везе Прибоја са регионалним центром Ужице и суседном туристичком златиборско-златарском регијом и саобраћајне везе са Чајетином преко Увца. Предео изузетних одлика, са боогатом и јединственом флором и фауном, чији један део припада и ловишту "Црни Врх –Љесковац". Простор изузетно повољан за развој руралног туризма са већ започетом изградњом појединачних етно села.

Предеона целина – Стрмац захвата северозападни део територије општине са изузетним вредностима лепоте предела и високим планинама: Јаворје са врхом Обер(1.486 mⁿv), Побујеник са врхом Борак (1.423 mⁿv) и Бич са врхом Голет (1.386 mⁿv) Специфичани предели под шумама, са теренима великог нагиба и успона, пространства ливада и пашњака, условни су за планирање посебних видова туризма (планинарења, брдско пешачење, параглајдинг и други екстремни спортови...), са најмање потребних улагања у туристичку инфраструктуру.

Предеона целина – Бучје и Голешко Брдо обухвата просторе Бучја, Голеша и насеља која им гравитирају Калуђеровићи и Крњача. Ова предеона целина захвата јужни део Општине према општини Пријепоље. Део предеоне целине захвата ловиште „Шербетовац-Ожаљ-Рештево" а центре ове туристичке зоне треба да представљају туристичко – рекреациони центар у Бучју и зимски центар на Голешком Брду, са већ изграђеним шумским домом и започетом изградњом скијашке стазе и жичаре којом би се савладала висинска разлика између подножја на 400mⁿm и врха на 1300mⁿm.

Предуслов за развој, односно активирање туристичких целина и комплекса јесте њихова функцијска интеграција, у складу са положајем и значајем. То подразумева развој специфичне туристичке понуде и њено обједињавање, формирањем комбинованих туристичких токова и побољшањем квалитета саобраћајних веза.

II 4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

II 4.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

II 4.1.1. Општа концепција саобраћајног решења

Главна саобраћајна осовина на територији општине Прибој Бистрица-Увац пружа се долином реке Лим у којој је смештена пруга и државни пут који представљају везу са осталим деловима државне територије али и са суседним државама. Насеља уз овај коридор Планирана мрежа саобраћајница конципирана је тако да се у планском периоду отклони основни проблем становника општине – слаба промреженост територије квалитетним путевима и веза са општинским центром.. То ће се постићи подизањем нивоа услуга на већ изграђеним путевима и планираном изградњом нових путних праваца којима ће се путна мрежа заокружити, односно успоставити непрекинути, континуални токови, у мери у којој то дозвољавају услови рељефа и сагледаних потреба. Планира се рехабилитација и појачано државних путева II реда, опремање граничног прелаза и контролних граничних пунктова према стандардима ЕУ, рехабилитација и појачано одржавање категорисаних општинских путева и рехабилитација, појачано одржавање и реконструкција изграђених путева планираних у рангу општинског пута и изградња савремених путева (углавном по траси некатегорисаних путева) са циљем да се потенцијално атрактивни реони (атрактивни са аспекта пољопривредне или сточарске производње, експлоатације шума, туристичке понуде, природних или културно-историјских одлика и сл) саобраћајно повежу и приближе тржиштима и удаљеним корисницима услуга. Из овога следи други, исто тако важан задатак, да се добро развијеном и опремљеном саобраћајном инфраструктуром створе услови за покретање привредних делатности и активности и поправљање економског стања становника на целокупном подручју општине. У том смислу треба искористити и трасу међународне, магистралне железничке пруге I ранга Београд-Врбница(Бар). За достизање претходна два циља, који су и стожери концепта саобраћајног решења, потребно је поред постојећих општинских путева (ОП-001 до ОП-005) извршити категоризацију путева ОП-006 до ОП-029 као општинских путева првог ранга и општинских путева другог ранга који повезују разутјене засеоке (разлика ранга општинског пута је у нивоу услуга). Концептуално важан аспект је и отклањање великог комукацијског проблема који представља чињеница да је највећем делу територије општине (југозападни, западни и северозападни делови) могуће приступити само са територије суседних држава (БиХ и Црна Гора) што ће се постићи афирмацијом путева и путних праваца који ће и својим нивоом услуга бити адекватни алтернативни правци трасама тренутно у употреби или изградњом нових праваца:

- наставити са израдом техничке документације и радовима на трасирању коридора Прибој-Добриловићи-Голешко Брдо-Прибојска Голеша-Херцеговачка Голеша-веза на пут Р-114 који се налази на трас општинских путева ОП-028, ОП-004 (део) и са техничким и експлоатационим карактеристикама пута у рангу државног пута II реда **као пута од посебног интереса за општину Прибој.**

- (наставак изградње путева ОП-002 и ОП-004, рехабилитација и реконструкција путева ОП-009, ОП-011, ОП-012) са техничким и експлоатационим карактеристикама пута у рангу државног пута II реда.

II 4.1.2. Железнички саобраћај

Једноколосечна електрифицирана пруга Е-79 (Београд) Ресник-Пожега-Врбница-Државна граница(Бар), дужине 22,5 km на територији општине Прибој, задржава се у свом коридору уз активности на реконструкцији и модернизацији колосека за брзине до 160 km/h као и осталих система и капацитета (контактна мрежа, сигнално-сигурносних и телекомуникацијских уређаја, железничке станице). Пруга је положена уз десну обалу реке Лим у терену са израженим рељефом те ја за савлађивање природних препрека изграђено десет тунела различитих дужина и тринаест мостовских конструкција.

Станица Прибој (km 225+289) се уз радове на реконструкцији опреме и уређаја опрема средствима за обављање интермодалног транспорта. Станична зграда са простором за путнике и службена лица такође се мора осавраменити и уредити заједно са околним пружним земљиштем и урбанистички уклопити у окружење. Постојећа стајалишта Рача (km 219+500), Пољице (km 228+300) и Прибојска Бања (km 232+800) задовољавају тренутне потребе што се распореда тиче али не и комфора путника те се морају опремити перонима, паркинг простором и мобилијаром (надстрешнице, клупе и др).

Поред постојећег индустријског колосека за силос истражити могућности за изградњу и прикључење индустријских колосека на државну пругу у радним зонама, посебно за оне делатности које су велики корисници транспортних услуга, како би се манипулација теретом одвијала што више у тим зонама а мање у самој станици, у урбаном језгру насеља.

Контакт железничке пруге и путева остварен је преко једног пружног прелаза осигураног полубраницима и светлосним сигнаlima (km 225+878) на општинском путу. Задржавају се укрштаји у km 223+955 (P-115), 226+383 (P-115), и 230+068(P-228) као денивелисани (подвожњаци). Поред наведених за пролаз насељских саобраћајница и општинских путева користе се и неки од пропуста, као у km 219+527 (ОП-006), 228+870, 229+664 (ОП-007), 232+020. У временском оквиру плана не планирају се нови укрштаји са државном пругом. Уколико се створе услови или потреба за изградњом новог пута или насељске саобраћајнице и њеним укрштањем са државном пругом може се разматрати начин и место укрштања уз претходно прибављене услове и сагласност на техничко решење, само под условом да се саобраћај не може усмерити на неки од постојећих укрштаја.

II 4.1.3. Друмски саобраћај

У домену друмских саобраћајница планирају се значајне активности како на мрежи државних путева тако и на мрежи општинских. Према плану и програму који израђује надлежно предузеће за управљањем државним путевима, али и уз сарадњу са локалном самоуправом, и техничкој документацији, потребно је спровести радове на рехабилитацији и појачаном одржавању коловоза и елементима подужног и попречног профила државних путева (посебно на путу P-228). Што се категорисаних општинских путева тиче потребно је асфалтирати 43,5 km. Новокатегорисаних општинских путева има 194,4 km. То су углавном путеви са земљаним коловозом које треба претрасирати и изградити савремену коловозну конструкцију према техничкој документацији коју наручује јавно општинско предузеће које брине о општинским путевима. Укупно категорисаних општинских путева I ранга има 258,1 km. То су путеви (заједно са државним) који повезују поједина насеља, више насеља или саобраћајних праваца успостављајући основну мрежу путева на нивоу општине. Захваљујући морфологији насеља у општини која су планинског типа, са разуђеним и удаљеним скупинама објеката за становање и економских објеката у оквиру насеља али и суседних насеља која се таквим скупинама приближавају постоји и један број саобраћајница које међусобно повезују такве скупине кућа и спајају их са основном саобраћајном мрежом. Због свог значаја за становнике и те саобраћајнице имају

категорију општинских путева и то општинских путева II ранга. Укупна дужина општинских путева II ранга је 295,4 km.

Према томе на територији општине Прибој постоји или се планира укупно 323,1 km путева основне мреже а са свим категорисаним јавним путевима укупно 618,5 km. На основу ових података може се извести густина путне мреже за општину Прибој износила би 1,11 km/ km² што је неповољан индекс. Међутим када се узме у обзир рељеф (планинска област) и намена земљишта (велике површине под шумама, просечно око 61%) потенцијална приступачност се може изразити и као 2,78 km/ km² (када се у обрачун уђе без шумског земљишта) што је приближно на републичком нивоу.

Државни путеви II реда

Мрежа државних путева II реда чине следећи путеви: Р-114; Р-115 и Р-228 и сви путеви се задржавају у својим коридорима. Путеви Р-114 и Р-115 имају додатну димензију јер представљају и међудржавну везу. Државних путева има укупно 65 km.

Пут Р-114 од границе са Црном Гором, km 0+000 (контролни пункт Чемерно) до границе са Федерацијом БиХ, km 28+747 (Устибар), (контролни пункт Ваган) путребно је редовно и појачано одржавати.

Пут Р-115 (Бистрица, општина Нова Варош) граница општине, km 3+171 до границе са Федерацијом БиХ (Рудо) (гранични прелаз Увац), km 22+141и од km 31+754 до km 36+334 је у релативно добром стању али потребно је спровести радове на замени завршног асфалтног слоја на појединим деоницама. Укупна дужина пута на територији општине је 23,74 km. Будући да пут једном својом деоницом од око 2 km пролази кроз насеље Прибој (Стари) постоји потреба и могућност да се изведе транзитна (обилазна) саобраћајница левом обалом Лима користећи постојећу мостовску конструкцију за Луку, са прикључцима на државни пут у km 17+448 и km 20+137. Траса би била са минимумом техничких карактеристика попречног и подужног профила као за државни пут II реда. Потребно је изградити нову мостовску конструкцију за прелаз преко реке Лим и електрифициране пруге. Трасу размотрити у сарадњи локалне самоуправе и управљача државног пута а ближе одредити при изради плана генералне регулације за насеље уз израду генералног пројекта.

Пут Р-228 (Кокин Брод, општина Нова Варош) граница општине, km 105+803 до чвора Прибојска Бања, 118+107 захтева најобимније радове на рехабилитацији и појачаном одржавању на целој траси дужине, 12,3 km кроз општину Прибој. Радови су неопходни како на самом асфалтним слојевима тако и на елементима попречног и на појединим местима и подужног профила. На деоници од Прибојске Бање до прикључка на пут Р-115 у чвору „Прибојска Бања“ пут се стрмо спушта са великим бројем оштрих серпентина. Дуго постоји потреба да се овај део трасе избегне изградњом нове деонице по повољнијим теренским условима која би уједно решила и проблем проласка државног пута кроз бањско лечилиште са путпуно изграђеним објектима на самој регулационој линији. Из тог разлога планира се потенцијална траса овог државног пута око Прибојске Бање од km 114+722 (око), источним и североисточним пределима ван насеља до општинског пута ОП-007 од кога би преузела трасу до прикључка на пут Р-115 непосредно након проласка испод железничког моста, у km 118+207. Дужина потенцијалне трасе била би око 3,21 km од чега потпуно нове саобраћајнице око 2.35 km. Положај трасе даће генерални пројекат и одговарајући урбанистички план.

Општински путеви

Поред општинских путева за које постоји Одлука о општинским и некатегорисаним путевима на територији општине Прибој (Сл. лист општине Прибој бр. 3/2011) потребно је извршити категоризацију још једног броја путева ако би се успоставиле

непосредније и квалитетније веза насеља са општинским центром и међусобно. При категоризацији предвидети:

- категорисане општинске путеве I ранга – уз државне путеве чине основну мрежу путева на територији општине повезујући насеља и стварајући повољне везе са државним путевима и другим општинским путевима;
- категорисане општинске путеве II ранга – повезују засеоке у оквиру насеља са путевима основне мреже и међусобно везама са непрекинутим саобраћајним токовима и
- некатегорисане јавне путеве који воде до појединих или више домаћинстава у оквиру насеља до којих није могуће изградити саобраћајницу са непрекинутим током као и шумски и пољски путеви.

Рангирање саобраћајница се врши на основу рачунске брзине и нивоа услуга.

Коначну одлуку о категорији пута и приоритету изградње доноси СО Прибој и надлежно предузеће.

Општински путеви (ОП) I ранга су за рачунску брзину 50-60 km/h, изузетно 80 km/h уколико услови терена дозвољавају, са савременим коловозом. Општински путеви II ранга су са рачунском брзином 40 km/h, изузетно 50 km/h, са савременим коловозом, изузетно са коловозом од дробљеног камена. Некатегорисани путеви су са коловозом од дробљеног камена или са асфалтом када воде до домаћинстава или засеока, односно са земљаним коловозом за шумске и пољске путеве.

ОП-001 пут Саставци-Забрњица-Крајчиновићи-Кукуровићи-граница према Црној Гори, од 21,7 km треба асфалтирати у дужини од 7,7 km.

ОП-002 пут Саставци (P-114 у приближно km 26+000)-Касидоли, дужине 3,5 km (са наставком трасе Касидоли-Црнузи у дужини од око 6 km), потребно је прошити и асфалтирати са техничким елементима и карактеристикама трасе као за државни пут II реда.

ОП-003 пут Сјеверин-Забрђе-Стрмац, од 20 km, потребно је проширити и асфалтирати око 18,5 km. Деоницу од пута ОП-028 до ОП-029 градити са елементима државног пута II реда јер на тој деоници представља алтернативни заједно са путевима ОП-028 и ОП-029

ОП-004 пут Лука-Милијеш-Прибојска Голеша, у дужини од 14,5 km, потребно је прошити на изграђеном делу у дужини од 5,5 km а проширити и асфалтирати на 20,4 km (заједно са наставком трасе од Прибојске Голеше до границе општине (Врбово, општина Пријепоље) у дужини од 11,4 km). Деоницу Лука-Црнузи у дужини од око 4,2 km и деоницу у дужини од око 4,7 km коју дели са новопланираним путем ОП-028 уредити са техничким карактеристикама трасе као за државни пут II реда.

ОП-005 пут Потпећ(брана; P-115)-Калафат-Мажићи, од 5,0 km потребно је редовно одржавати. У сарадњи и уз договор са власником бране пронаћи оптимално техничко решење које би задовољило потребе корисника уређаја на брани и услове за безбедан друмски саобраћај, круном кране, општинским путем.

Поред наведених путева потребно је извршити прекатегоризацију једног броја **некатегорисаних путева**. То су:

ОП-006 пут Увац-Пресерај (Мановића Поље)-Ћирковића Поље, дужине 4,45 km (са наставком ка граници општине(манастир Увац, Златибор, општина Чајетина) у дужини од око 3 km на територији општине Прибој, потребно је асфалтирати и проширити.

ОП-007 пут П-115 (Прибојска Бања)-Јабукe-граница општине((манастир Увац, Златибор, општина Чајетина) дужине 13,4 km потребно је проширити и асфалтирати.

ОП-008 пут ОП-009 Лучица (Вош)-Црни Врх (Качкалиште)-пут ОП-007 (Луњска превија) је гребенска траса дужине око 6 km потребно је проширити и асфалтирати. Пут представља попречну везу путева ОП-009 и ОП-007 потенцијално занимљивим пределима са туристичким и природним одликама.

ОП-009 пут Прибој (П-115)-Луниће-Лучица (Вош)-Рача дужине око 11 km потребно је асфалтирати и проширити. Пут такође пролази пределима са туристичким и природним одликама.

ОП-010 пут ОП-007 (Јабучка превија)-Словићи-Пантов гроб-Брезна-Р-228 (Кратово) дужине 11,5 km потребно је проширити и асфалтирати. Пут иде гребеном Јелаче, туристичким предеоном целином и заједно са путем ОП-008 чини јединствену

гребенску трасу пута са занимљивим природним пределима и видиковцима ка околним врховима.

ОП-011 пут П-228 (Кратово)-пут ОП-010 (Словићи) дужине 4,8 km потребно је проширити и асфалтирати.

ОП-012 пут ОП-010 (Брезна)-граница општине (Рутоши, општина Нова Варош) дужине 3,5 km на територији општине Прибој. Пут је потребно проширити и асфалтирати. Представља везу туристичке предеоне целине Брезна са сличним садржајима на територији општине Нова Варош и са природном предеоном целином Јелача а даље је манастир Увац и Златибор.

ОП-013 пут Херцеговачка Голеша (пут Р-114)-Пољана-Забрњица (Ријека, пут ОП-001) дужине 3,8 km потребно је проширити и асфалтирати. Представља попречну везу путева Р-114 и ОП-001.

ОП-014 Слатина-Замрштен-(пут Р-114) дужине 1,4 km са техничким елементима трасе као за државни пут II реда. То је паралелни, алтернативни правац путу Р-114.

ОП-015 пут Ваган (Р-114)-Оландићи-Батковићи (Ступови)-Живинице-Сјеверин дужине 8,7 km потребно је проширити и асфалтирати са техничким карактеристикама трасе као за државни пут II реда.

ОП-016 пут Међуречје (ОП-001)-Батковићи (ОП-015) дужине 4,9 km потребно је проширити и асфалтирати

ОП-017 пут ОП-016 (Репушевићи)-Забрђе (ОП-003) дужине 11,8 km потребно је проширити и асфалтирати. Пут представља попречну везу путева ОП-001 и ОП-003 и омогућава приступ предеоној целини Јаворје са природним и туристичким одликама.

ОП-018 пут Забрњица (Мумиколе; ОП-1)-Пенезићи-Столовац(Јаворје; ОП-19) дужине 6,8 km потребно је проширити и асфалтирати

ОП-019 пут Крајчиновићи (школа; ОП-001)-Сочице-Јаворје (Врањача; ОП-20) дужине 9,4 km потребно је проширити и асфалтирати.

ОП-020 пут Забрђе (Подјаворје; ОП-003)-Јаворје-Метоница-Мустафин гроб-Поблаће (ОП-1) дужине 13,3 km потребно је проширити и асфалтирати. Пут представља везу путева ОП-001 и ОП-003 гребенском трасом планине Јаворје која је истакнута као предеона целина са природним и туристичким одликама.

ОП-021 пут Ритошићи (Бегова Лука; ОП-001)-Крњача (Граница; Р-114) дужине 18,6 km потребно је проширити и асфалтирати. Пут иде подгребеном Градине и Бадњевине паралелно граници са Црном Гором до државног пута II реда Р-114 у близини контролног пункта Чемерно.

ОП-022 пут Крњача (Бусара; Р-114)-граница општине-Врбово(општина Пријепоље) дужине 6,3 km (на територији општине Прибој) потребно је проширити и асфалтирати

ОП-023 пут Бучје (Клупци; Р-114)-Поповићи-Папићи(ОП-024) дужине 5,3 km потребно је проширити и асфалтирати

ОП-024 пут Бучје(Ожаљ; ОП-004)-Папићи-Р-114 (Сутјеска) дужине 6,4 km потребно је асфалтирати и проширити. Пут има гребенску трасу планином Ожаљ и скупа са путем ОП-23 и путем ОП-3 успоставља добру комуникацијску везу туристичке предеоне целине Бучје.

ОП-025 пут Прибојска Голеша (Ђуровићи; ОП-004)-граница општине-Црквени Тоци (Општина Прибој) дужине 6 km (на територији општине Прибој) потребно је проширити и асфалтирати. Пут има гребенску трасу Голешким Брдом и Побижеником

ОП-026 пут Мажићи (ОП-5)-Црквени Тоци (општина Пријепоље; ОП-025) дужине 2,9 km на територији општине Прибој потребно је проширити и асфалтирати.

ОП-27 пут Прибој (-Калафати (Забријега; ОП-5) дужине 3,3 km потребно је проширити и асфалтирати. Пут представља паралелну, алтернативну трасу пута Р-115 супротном, левом, обалом Лима, од Бране Подпећ до моста код Луке а и даље са планираном транзитном саобраћајницом око Прибоја.

ОП-028 пут Лука-Нови Прибој-Добриловићи (Ружићи)-Добриловићи-ОП-004-Прибојска Голеша-Херцеговачка Голеша (Р-114) дужине 14,8 km, потребно је проширити и асфалтирати. Заједно са путем ОП-004 са којим дели деоницу од Ђуровића до Шаруља у дужини од око 4,7 km, чини још једну везу Прибоја и пута Р-115 са путем Р-114. Пут представља деоницу алтернативног правца државног пута II реда Р-114 како би се избегли непотребни преласци државне границе па је потребно градити га према пројектном задатку са елементима државног пута II реда на који се прикључује у приближно km 18+800.

ОП-029 пут Крајчиновићи-Рајичевићи-Коштица-Драговићи-Мустафин гроб, дужине 7,0 km, потребно је проширити и асфалтирати.

Прикључци општинских путева на државне путеве II реда ван насеља, али и у насељу, морају се, уколико има услова, препројектовати ради прилагођавања захтевима безбедног и прегледног одвијања саобраћаја на раскрсницама у условима непрекинутог саобраћајног тока на државном путу и одвојених саобраћајних трака за лева скретања са државног пута.

Пешачки и бициклички саобраћај

У насељима тежити да се за кретање пешака изграде тротоари.

У мањим насељима и насељеним местима тротоаре планирати и изградити уз државне и општинске путеве.

Будући да је прибојска општина планинска област са интересантним стазама за пешачке и планинске туре потребно је да се оне обележе на терену и да се дигитализују и публикују и припремити за преузимање и употребу са ГПС уређајима. Туре се утврђују у сарадњи са планинарским друштвима.

Бицикличке руте треба планирати на правцима државних путева или ка пределима са туристичким потенцијалима или са природним и културно-историјским одликама. Бицикличка рута планира се уз државни пут II реда Р-228 (Прибојска Бања-Радоињско језеро-Кокин Брод); затим државни пут II реда Р-115 од чвора Прибојска Бања до граничног прелаза „Увац“ и даље према БиХ; уз државни пут II реда Р-114 од чвора Устибар па све до границе са Црном Гором и даље. Уз општински пут ОП-007 из правца Златибора и манастира Увац до Прибојске Бање и манастира Св. Никола и долином Јармовачког потока са рударским насељем; путем ОП-006 долином реке Увац, такође до манастира Увац; путевима који воде гребеном Црног Врха и Лесковца (традиционално излетиште и кратовска регија са више археолошких локалитета) а то су ОП-009, ОП-008, ОП-010 и ОП-012; затим уз путеве ОП-3 и ОП-025 ка Ожељу и Побјенику (излетиште и планинаски дом Лиса стена и Голешко Брдо са знацима насебина из бронзаног доба) а даље ка пријеполској општини (Бабине и Црквени Тоци); путевима ОП-1, ОП-2, ОП-4, ОП-019 и ОП-020 долином реке Побраћенице уз чији ток има више археолошких локалитета од праисторије преко неолита, бронзаног и гвозденог доба до средњег века и остатака градова и црква Св. Архангела Михаила, ка и по гребену планине Јелача; путевима ОП-027, ОП-5 и ОП-026 уз реку Лим, манастира Св. Георгија у Мажићима до Побјеника.

Бицикличке руте такође дигитализовати и припремити за преузимање и употребу са ГПС уређајима. Уз пешачке и бицикличке руте планирати, изградити и опремити одморишта и сличне објекте за одмор и смештај излетника и бициклиста и сервисне и информативне услуге и видиковце које опремити услужним објектима и мобилијаром на погодним локацијама у близини културно-историјских или природних знаменитости. Потребно је да се пешачке и бицикличке туре и руте међусобно преплићу и надовезују једне на друге како би користиле исту инфраструктуру и комбинацију упражњавања активности. У близини смештајних објеката и планинских кућа могу се планирати и посебне стазе за такмичарски и рекреативни планински бициклизам уз укључивање у међународни и државни календар.

Јавни превоз

Јавни превоз се одвија средствима јавног превоза у железничком и друмском (аутобуском) саобраћају са трансфером путника на посебно уређеним површинама, стајалиштима и то је област која се мора афирмисати посебно у условима који владају на територији општине Прибој, а то је сам положај општинског центра у односу на остала насеља, или на већи део њих, и везе тих насеља са главном комуникацијском осовином Бистрица-Увац. Стајалишта треба опремити савременим мобилијаром а уз стајалишта на железничкој прузи изградити и паркинг површине. Пружна стајалишта се граде са перонима а друмска (аутобуска) уз коловоз пута као наспрамна, смакнута у виду ниша, са одговарајућим улазно-излазним тракама. Средства јавног превоза треба осавремениити са подизањем нивоа услуга у њима у погледу комфора путника и приступачности инвалидним лицима и лицима са посебним потребама.

Јавни превоз уз главну комуникацијску осовину Бистрица-Увац је најразвијенији, одвија се као железнички и аутобуски и не планирају се нова стајалишта било на железничком било на друмском коридору.

Афирмација јавног превоза на осталом делу територије постиже се изградњом квалитетне и савремене путне мреже која ће омогућити кружне трасе у аутобуском саобраћају. Уз изградњу саобраћајница планирати и изградити и стајалишта. Посебна пажња се посвећује школској деци за коју је потребно организовати превоз посебним линијама под посебним условима и уговорима са превозницима.

Распоред и положај стајалишта одређује скупштина општине на основу потреба и инацијативе локалног становништва.

Снабдевање погонским горивом (бензинске станице)

Станице за снабдевање горивом се опремају уређајима за складиштење и точење свих врста погонског горива. Поред постојећих станица за снабдевање горивом које треба осавремениити у смислу из претходног става, могуће је изградити нова постројења и то једно у реону Кратова на путу Р-228 а на путу Р-114 једно у реону Касидоли а једно у реону Бучја.

Ради боље снабдевености становништва и пољопривредне механизације бензинске станице је могуће градити и уз општинске путеве и то нарочито уз пут ОП-1 (у реону Забрњица-Сочице), ОП-3 (у реону Прибијска Голеша) и на путу ОП-007 у реону чворишта са путевима ОП-008 и ОП-010.

II 4.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

II 4.2.1. Општа концепција

Концепција просторног развоја хидротехничке инфраструктуре у зони ПП условљена је чињеницама: • хидрографску окосницу општине Прибој чини врло значајна међународна река Лим чијим квалитетом Србија може да управља само на својој територији, па и то је до сада чинила неуспешно; • на том подручју налази се Потпећко језеро, као важан завршни, компензациони објекат Увачко-лимског система акумулација и електрана, • водотоци на непосредном сливу на десном и левом приобаљу Лима дренирају западне Старовлашке планине, које представљају најбоље очуване хидрографске системе Србије, које одликује водно богатство и по количини и по квалитету воде.

У складу са стратешким циљевима који су дефинисани у ППРС и Водопривредној основи Србије, на том простору се развијају делови важних подсистема у оквиру два система вишег реда:

(а) Увачко-лимског подсистема за снабдевање водом насеља, који ће се у складу са стратешким решењима из ППРС у даљим временским хоризонтима повезивати са

Рзавским подсистемом, прерастајући у један од најважнијих интегралних водопривредних и енергетских система Србије;

(б) Речног Подсистема Дрине, Лима и Увца, у оквиру кога се налазе акумулације као објекти за годишње регулисање протока, хидроелектране и сви објекти за заштиту квалитета вода и заштиту од вода.

Обнова Централног водоводног система (ЦВС) Прибоја и околних насеља и проширење истог и на друга насеља општине у долини Лима, потпуно се уклапа у стратешку концепцију, јер ЦВС Прибоја постаје саставни део Увачко-лимског подсистема за снабдевање водом насеља. У складу са тим и брига о поштовању заштите Радоињског језера као изворишта постаје чвршћа државна обавеза.

У складу са тим чињеницама, све три постојеће акумулације Увачког система (Увачко, Златарско и Радоињско језеро), мада су ван подручја овог ПП, представљају недељиву технолошко-управљачку целину са акумулацијом и ХЕ Потпећ, јер битно утичу на режиме вода Лима на подручју општине Прибој. Та управљачка веза ће у будућности бити све чвршћа, поготово ако дође до реализације једног од важних објеката Србије, реверзибилне РХЕ Клак, чији ће доњи компензациони басен бити акумулација Потпећ, а горњи басен - нова, већа акумулација Клак која се предвиђа на месту постојеће Радоињске акумулације, са успором $NU \approx 815$ тнм, који би био око 3 m виши од НУ који је сада реализован у том језеру. Брана Клак се налази у геотехнички врло погодном делу кањона на самом улазу Увца на подручје општине Прибој.

Друга, још важнија стратешка димензија интегралног Увачко-лимског речног подсистема проистиче из хидролошких особености Србије, које су биле полазиште и за стратешка решења у оквиру ППРС. Та особеност је неповољна просторна неравномерност вода, посебно оног дела вода које имају атрибут водног ресурса². Наиме, централни, најнасељенији и земљишним ресурсима најбогатији део државе нема довољно воде, посебно у све дужим маловодним деловима године, који се поклапају са вегетационим периодима. То изазива не само кризе у снабдевању потрошача водом, већ и велике еколошке кризе, јер су у дугим маловодним периодима (који ће бити све дужи због глобалних климатских промена) у рекама слива Мораве воде нема довољно ни за основне потребе водених и приобалних екосистема. Због тога је у оквиру ППРС предвиђена могућност (након разматраног планског периода) превођења дела воде Лима и Увца у слив Великог Рзава. Вода би се у повољним хидролошким периодима на Лиму (када има довољно воде доброг квалитета) преко РХЕ Клак, чији би агрегати тада радили у пумпном режиму, препумпавала воду из Лима у Радоињско језеро. Одатле би се базним тунелом испод масива Муртенице вода преводила у Белу реку, притоку В.Рзава, претходно искоришћена на ХЕ Бела река. На В.Рзаву је планирана велика чеона акумулација Орловача, запремине од око $800 \times 10^6 \text{ m}^3$, која се у ППРС третира као кључни објекат који обезбеђује стратешку резерву воде на правцу В.Рзав → Моравица → З.Морава → В.Морава.

II 4.2.2. Снабдевање водом

Најважнији систем за снабдевање водом општине Прибој је Централни водоводни систем (ЦВС) Прибоја, из кога се снабдева око 60% становника општине. Он снабдева град Прибој и више приградских насеља (Прибојска Бања, Звиздића насеље, Пољице, Мраморје и Увац). Остала насеља у брдско планинском подручју се снабдевају из мањих сеоских водовода, тамо где је то могуће због гушће конфигурације насеља, или

² Постоје две категорије вода: 'вода присутна на сливу' која обухвата све надземна и подземне воде, независно од могућности коришћења, и 'вода као ресурс' у којој се налазе само оне воде које испуњавају услове да могу да буду искоришћене. Воде која има атрибуте ресурса има знатно мање од воде присутне на сливовима, што је условљено и чињеницом да у Србији има врло мало простора погодних за реализацију акумулација, које су – у условима врло неравномерних водних режима - предуслов који је неопходан за прераспodelу воде по простору и времену.

из мањих групних система. Један део становништва се снабдева из властитих извора (бунари, каптирани извори малог капацитета).

Због тога су кључни стратешки захвати у области даљег развоја система за снабдевање водом општине Прибој следећи:

- Обнова и модернизација ЦВС Прибоја у циљу смањења губитака са садашњих око 55% на величину у опсегу 15÷20%. Смањење губитака у ЦВС је предслов за све остале активности на повећању поузданости снабдевања водом у насељима у зони његовог обухвата. Уједно, смањени губитци су еквиваленти највећем изворишту тог система.

- Спровођење заштите изворишта ЦВС за снабдевања водом Прибоја у складу са правилником:
 - акумулације Радоиња, са зоном непосредне заштите од 10 m око периметра акумулације, и са ужом зоном заштите у појасу од 500 m око акумулације;
 - сва три изворишта у оквиру ЦВС Прибоја: Челице, Бјеличковица и Сарачевина, са успостављањем непосредне и уже зоне заштите на простору хидрауличког утицаја на извориште;
 - свих изворишта сеоских система, који су сада доста необезбеђени, па у низу случајева и угрожени услед лоше санитације насеља.

- Проширење конзумног подручја ЦВС Прибоја на сва насеља у долини Лима низводно од бране Потпећ, чиме ЦВС постаје значајан подсистем у оквиру Увачко-лимског подсистема за снабдевање водом насеља.

- Управљачка модернизација / аутоматизација система за захватање воде из водостана на ХЕ Бистрица у складу са променама режима рада ППВ и ХЕ Бистрица. У одсуству аутоматског регулисања, при промени режима рада ХЕ јављају се губици воде услед преливања.

- У циљу остваривања потребне хидрауличке стабилности и поузданости ЦВС неопходно је повећање резервоарског простора. Садашња конфигурација резервоара, са једним резервоаром у оквиру ППВ Михајловац (1200 m³) и пет малих резервоара (235 m³) износи укупно само 1435 m³ у целом ЦВС. То специфично износи само око 72 L/корисник, што је недовољно. За стабилно функционисање једног водоводног система и уредно снабдевање потрошача водом потребно је најмање око 200÷300 L/станов., док IWSA препоручује 400 L/становник резервоарског простора. Због тога је веома битно да се за функцију оспособи резервоар Годуша запремине 2000 m³ који није у експлоатацији, а разлог за то је неадекватан цевовод од ППВ до резервоара. Међутим, ни са тим резервоаром неће се остварити потребна специфична запремина резервоара за хидраулички стабилан и поуздан рад, те треба повећати запремине појединачних резервоара на постојећих пет локација, и изградити већ предвиђен резервоар за вишу висинску зону Прибојске бање, као и један у долиној зони Прибоја. У у следећој фази треба изградити резервоаре од око 2000 m³ на местима која ће се дефинисати након хидрауличке анализе ЦВС са проширеном конфигурацијом – за сва насеља у широј долини Лима. Треба остварити резервоарски простор од око 300 L по кориснику унутар ЦВС. Посебно су важни нови резервоари: у вишој зони подсистема Прибојске бање (КП ≈ 624 m³) и у првој зони ЦВС (КП ≈ 440 m³).

У складу са стратегијом ППРС за одређивање потрошње усваја се просечна специфична потрошња од 300 L/корисник на дан, за сва насеља. То је реална специфична потрошња – у условима рационализације потрошње и смањење губитака - а иста је и у селима, због потреба стоке и прераде млека у мањим сеоским газдинствима. Изузетак ће бити, ако се развију, већа газдинства са сточним фармама са већим бројем грла стоке, која ће се третирати као посебни потрошачи и за које се посебно рачуна потрошња, на бази реалних захтева, као у случају нових индустријских капацитета, за које се потрошња рачуна на основу конкретне усвојене производне технологије. Оквирно се може рачунати са око 60 L/е.г.стоке на дан (е.г. – еквивалентно грло = 1 крава = 4 свиње = 30 комада живине). За технолошки процес финализације млечних производа потребне су додатне количине воде, зависно од

технологије производње и врсте производа. Пошто не постоје могућности да се те количине рачунају на бази неких валидних пројекција, у табели 3 се за то наводи једна оквирна пројекција потребних количина воде, ради сагледавања могућности ангажовања изворишта.

Остала насеља на разматраном подручју се снабдевају из локалних изворишта. У планинским пределима то су, по правилу, каптирани мањи извори пукотинских издани, који се морају штитити успостављањем непосредне и уже зоне заштите, која обухвата читаву хидрауличку зону утицаја на извориште подземних вода или на изворе који су каптирани за локалне водоводе. При каптирању извора, уколико су ван насеља, мора се обезбедити низводно од њега вододржив базен као појило за дивљач, у који ће се из извора наменски упуштати потребна количина воде, по критеријум да у таквом басену треба стално да буде воде.

Велика разумењеност сеоских насеља у брдско-планинском подручју, која се свде на мале засеоке од по неколико међусобно удаљених кућа, стварају доста тешке услове за стварање већих повезаних сеоских водовода. Зато се читава концепција решења снабдевања водом тих насеља заснива на обнови и побољшавању перформанси постојећих групних водовода, стварањем услова за њихов поузданији рад (обезбеђивањем већих резервоара на рубним деловима конзумних подручја, заштитом изворишта, спајањем малих групних водовода у спрегнуте веће целине, ради повећавања поузданости испоруком воде са два или више изворишта).

Веома забрињавајући негативни тренд промене броја становништва одражава се и на прогнозу тенденција потрошње воде за насеља и за привреду. У табели бр.13 приказана је прогноза потребних количина воде за три категорија потрошача: (а) за насеља (Прибој, насеља у оквиру ЦВС, али и сеоска насеља – вода највишег квалитета; (б) за индустрију – вода за технолошке потребе, која се у складу са критеријумима из ППРС треба да обезбеђује из водотока, (в) вода високог квалитета, као резервна количина, уколико се реализују неке активности на обнови сточарства формирањем нових сточних фарми, на којима се поред основне производње (млеко, месо, вуна) реализују и мања породична предузећа за финализацију производње.

Табела бр.13 : Потребе за водом 2021. г.(10⁶м³/год.)

Општина	Вода високог квалитета за снабдевања насеља	Вода високог квалитета за сточне фарме и производњу	Индустрија – вода за технолошке потребе	Укупно 10 ⁶ м ³ /год.
Прибој	2,40	0,20*	0,75**	3,35

Напомене:

* Процењено (као горња граница) за случај да као начин за социјалну обнову села у брдско планинским подручјима сливова Побраћенице и Љутине дође до формирања већих сточних фарми, за које је потребна вода квалитета за пиће, због процеса производње и финализације прехранбених производа.

** Вода за технолошке потребе, под условом да индустрија изађе уз садашње кризе и настави развој у опсегу који је био остварен у време нормалне производње и запослености свих капацитета.

Количине воде које ће бити потребне на крају планског периода налазе се у границама оних које су и до сада оствариване у оквиру ЦВС, сеоских водовода и мањих групних водовода. Под претпоставком да се губици сведу на прихватљиву величину мању од 20%. Због тога је основни тренд развоја система за снабдевање водом – реконструкција ЦВС и других већих сеоских система у циљу повећања квалитета и поузданости њиховог функционисања. Тај се циљ може остварити са истим извориштима која се сада користе, уз њихову стриктну заштиту.

II 4.2.3. Каналисање и санитација насеља

Пошто је развој канализације и санитације насеља знатно каснио у односу на развој водоводних система, кључни задатак је – реализација система којим би се надокнадило заостајање на том плану. Основна конфигурација система за канализацију Прибоја и околних насеља већ је формирана и конфигурационо успостављена, тако да се у наредном периоду наставља обнова и даљи развој тако дефинисаног система. Концепција даљег развоја канализационих система је условљена морфолошким структуром речне долине Лима и положајем и правцем развоја насеља у њој. Основни правци развоја и концепција даљег развоја канализационих система су следећи.

- Систем се и даље развија као сепарациони систем, са поделом канализационе мреже на раздвојене системе: за одводњу отпадних вода насеља и за одводњу атмосферских вода. Постојећи системи се задржавају, уз обнову, проширење мреже и уклапање у виду подсистема у будући јединствени канализациони систем тог дела лимске долине..

- Систем за отпадне воде насеља развија се као регионални систем који треба да покрије сва насеља која ће се снабдевати водом из Централног водоводног система Прибоја, на потезу долине Лима од насеља Потпећ правцем: Потпећ → Прибојска Бања → Прибој → ушће Увца, до локације ППОВ која је по ГУП-у предвиђено у широј зони ушћа Увца у Лим.

- Магистрални колектори за отпадне воде насеља водиће се дуж тока Лима. Они треба да прихвате све отпадне воде које се сада на више места упуштају у непречишћеном стању у Лим и да их одведу до ППОВ. Трасу будућег главног магистралног колектора дефинише положај пута инасеља дуж десне обале Лима. Други магистрални колектор треба да покрије делове Прибоја и насеља на левој обали. На погодном месту, а можда и на две локације, што ће се дефинисати пројектом, отпадне воде из магистралног колектора на левој обали треба пребацити у магистрално одводник на десној страни, како би се на тај начин усмериле према ППОВ која је на десној обали у зони ушћа Увца.

- Пројектом канализације за отпадне воде дефинисаће се места будућих пумпних станица, чији је задатак да подсистеме споје у јединствену хидрауличку целину која омогућава да се све отпадне воде насеља у обухвату будућег ЦВС магистралним колекторима допреме до ППОВ. Пумпне станице се могу реализовати под земљом, тако да се не постављају неки значајнији просторни захтеви.

- Канализација за атмосферске воде се развија засебно, у виду независних подсистема. Атмосферске воде се сакупљају са појединих делова насеља који представљају јединствене отицајне подсливове и најпогоднијим правцима се спроводе до излива у Лим. На месту укрштања кишних колектор са магистралним колекторима за отпадне воде могу се реализовати подземни спојеви, који би омогућавали да се кишне воде на почетку пљуска, оне који испирају саобраћајне површине, испуштају у колекторе за отпадне воде, како би се усмериле према ППОВ. То је једна од важних мера смањења ефлуентног загађања са саобраћајница (загађење од нафтних деривата, итд.).

- Није дозвољено да се сепаратни колектори ненаменски користе, увођењем отпадних вода у колекторе за атмосферске воде, или прикључивањем олука и других одвода киша на канализацију за отпадне воде, јер се у условима киша иста ставља у врло неповољне хидрауличке режима рада под притиском.

- Постројење за пречишћавање отпадних (ППОВ) треба да се реализује као постројење општег типа, са примарним (механичким) и секундарним (биолошким) пречишћавањем. Локација за ППОВ је ГУП-ом одређена на десној обали Лима узводно од ушћа Увца.

- У ППОВ уводиће се отпадне воде насеља и отпадне воде предузећа које се по Правилнику (по показатељима МДК) могу упуштати у градску канализацију без предтретмана. Предузећа са показатељима МДК отпадних вода које се не могу

упуштати у градску канализацију имају обавезу да обезбеде предтретман отпадних вода до стања да смеју да буду упуштене у градску канализацију.

- ППОВ треба димензионисати и реализовати по фазама, тако да у коначној фази капацитет оквирно око 25.000 ЕС (еквивалентних становника), којим су обухваћени становништво и отпадне воде мале привреде и привреде које се након предтретмана усмеравају према ППОВ. Касније ће се дешавати два процеса: смањење отпадних вода због смањења броја становника, али и процес постепеног проширења система, повезивањем све удаљенијих насеља на централни канализациони систем.

- Предтретмане отпадних вода индустрије, пре њиховог упуштања у колекторе, треба реализовати у предузећима у којима се оне у стварају, у постојеће три радне зоне, као део завршавања технолошког процеса производње. У погонима ФАП-а отпадне воде се пре увођења у канализацију морају третирати према њиховом ефлуентном оптерећењем: неутрализацијом, таложењем соли, уклањањем масти, редукацијом, итд. Морају се довести до нивоа МДК, у складу са Правилником, који дозвољава увођење у општу канализацију.

II 4.3. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

II 4.3.1. Електроенергетика

Територија Општине Прибој електричну енергију добија из разводног постројења 35kV НЕ Потпећ, што не обезбеђује потребну сигурност напајања.

Дистрибуција електричне енергије се врши преко 4 ТС 35/10kV укупне инсталисане снаге 23,5MVA. Прикључак ових ТС се обезбеђује преко далековода 35kV изграђених на челично решетлостим стубовима а у мањој мери кабловским 35kV водовима.

Са 35kV трафостаница напојено је 177 ТС 10/0.4kV укупне инсталисане снаге 44,14MVA.

За прикључак ових ТС изграђена је 10kV мрежа од чега је највећи део на бетонским стубовима а значајан део (око 20%) је на дрвеним импрегрисаним стубовима. Занемарљив део је изграђен на челично решеткастим стубовима. Нешто мање од 10% чини 10kV кабловска мрежа.

Поред објекта средњег напона (10,30) који су у функцији напајања подручја електричном енергијом, кроз територију обухваћену просторним планом пролазе далеководи 110kV и 220kV који су у надлежности „Електромереже Србије“ ЕМС-а и то:

- ДВ 110kV бр.134/3 Кокин Брод – Потпећ и ДВ 110kV бр.134/4 Потпећ-Пљевља
- ДВ 220kV бр.203/2 Вардиште – Бистрица и ДВ 220kV бр.206/1 Бајина Башта – Пљевља.

Основне карактеристике електроенергетске инфраструктуре су:

- Недовољна изграђеност мреже и електроенергетских објеката на средњем напонском нивоу 35kV и 10kV.
- Непостојање објеката на напонском нивоу 110kV што утиче на поузданост напајања потрошача електричном енергијом.
- Незадовољјавајући квалитет електричне енергије која се испоручује потрошачима пре свега због дотрајалости нисконапонске мреже у знатној мери изграђене на дрвеним стубовима и са недовољним пресеком проводника.
- Недовољно коришћење обновљивих извора енергије који би у знатној мери могли надоместити недостатак електричне енергије посебно у ванградском подручју.
- Тешкоће око правовременог и дугорочног планирања развоја електроенергетске инфраструктуре због неравномерног смањења густине насељености појединих подручја што је последица стагнације и смањења квалитета и миграције становништва према општинском центру у већим центрима насеља.

Електроенергетска инфраструктура на планском подручју се мора развијати сразмерно потребама за електричном енергијом и снагом, потребама за повећањем

поузданости и квалитета напајања и побољшања економичности рада електродистрибутивног система.

У том циљу планирање електродистрибутивне мреже треба вршити правовремено, сагласно одредбама техничке препоруке Ед Србије бр.14а „планови“ развоја и основна концепција решења за планирање електродистрибутивне мреже.“

Да би се задовољиле потребе за електричном енергијом за наредни плански период, треба правовремено обезбедити недостајуће електроенергетске капацитете, изградњом нових и реконструкцијом постојећих на свим напонским нивоима – 1kV, 10kV, 35kV, и 110kV.

Објекти 110kV

Потребно је планирати изградњу нове ТС 110/35/10kV на локацији кп.бр.950/2 КО Бања, поред новог моста у Калуђерском пољу са напајањем исте преко постојећег 110kV далековода 110kV, сада под напоном 35kV, уз потребне радове на повезивање истог на РП 110kV „ХЕ Потпећ“.

С обзиром да ТС 110/35/10kV није предвиђена плановима вишег реда (просторни план Р.С.) иста се третира као приоритетни објекат од ширег значаја па је реализација исте могућа ангажовањем електродистрибуције, сопственим и кредитним средствима и и евентуално солидарним средствима ЕПС-а и других заинтересованих субјеката.

Објекти 35kV

На територији Општине постоје четири трафо станице 35/10KV укупне снаге 13,0 MVA.

Табела бр.14: Постојеће трафостанице 35KV

ред.бр.	назив трафостанице	Снага	Тип ТС
1	ТС 35KV „НАСЕЉЕ“	2 x 4 MVA	Зидана
2	ТС 35 KV „РАСАДНИК“	2.5 MVA	Зидана
3	ТС 35 KV „МЛИН“	2 X 4 MVA	Зидана
4	ТС 35 KV „САСТАВЦИ“	2 X 2.5 MVA	Зидана

За задовољење потреба потрошача у наредном планском периоду, треба изградити нове ТС 35/10kV 2x4 (2x8)MVA на утврђеним локацијама:

- у кругу фабрике воде у Потпећу (кп.бр.3908/1)
- поред аутосервиса на УВЦУ
- на утврђеној локацији у Јармовцу

Мрежа постојећих ДВ 35kV је у дужини од око 23,0км и састоји се од пет далековода.

Табела бр.15: Постојећи далеководи 35kV

р.б.	назив далековода	дужина м'	основни технички подаци
1.	ДВ 35kV „РАСАДНИК-САСТАВЦИ“	9500,0	Алч 70 mm на решет. стубовима
2.	ДВ 35 kV, ПОТПЕЋ-РАСАДНИК	6400,0	Алч 70 mm на решет. стубовима
3.	ДВ 35 kV, УЛАЗ-ИЗЛАЗ	600,0	Алч 70 mm на решет. стубовима
4.	ДВ 35 kV, РАСАДНИК-ПРИБОЈ II	1200,0	Алч 70 mm на решет. стубовима
5.	ДВ 35 kV, РАСАДНИК-ФАП	300,0	Алч 70 mm на решет. стубовима

Такође је потребно извршити изградњу нових и реконструкцију постојећих ДВ 35kV и то:

- реконструисати ДВ 35kV „Прибој 1“ у циљу повећања преносне моћи
- изградити нове далеководе 35kV за прикључак ТС 35/10kV и то:
- за прикључак ТС – Потпећ – увођењем далековода 35kV „Прибој 1“ по систему „улаз-излаз“

- за прикључак ТС аутосервис на Увцу увођењем далековода 35kV Прибој-Рача, по систему улаз-излаз.“
- за прикључак нове ТС у Јармовцу увођењем постојећег далековода „Прибој 1“ по систему улаз-излаз.
- За прикључак система МХЕ на реци Љутини у Херцеговачким Голешима изградити далековода 35kV од Саставака 8Препран) до Сутјеске (састав Бучјевске и Калуђерске реке)
Тиме се обезбеђује двострано напајање нових ТС 35/10kV.

Објекти 10kV

Постојећа мрежа ТС10/0.4kV се састоји од 180 ТС10/0.4 kV на целој територији Општине,укупне инсталисане снаге 47,87MV, од чега 85ТСХ50Kv; 23ТСХ100Kv; 5ТСХ160Kv; 19ТСХ250Kv; 13ТСХ400Kv; 2ТСХ2Х400Kv; 18ТСХ630Kv; 10ТСХ2Х630Kv; 2ТСХ2Х 1000Kv и 1ТСХ400+630. Заступљени тип ТС је: стубних 109 , зиданих 29, МБТС 24; кула зиданих 14, лимених 3 и у згради 1ТС.

Постојећа кабловска мрежа 10kV је изграђена у дужини од око 15,0км.

Због дотрајалости постојећих кабловских водова 10kV у новом и старом делу града, предвиђа се изградња нових кабловских водова чиме ће се обезбедити поузданије и квалитетније напајање постојећих и нових потрошача.

- Предвиђа се изградња новог кабловског вода 10kV од ТС 35/10kV (фабрика воде) до ТС 10/0.4 kV Бањски Гајеви – Бања.
- Са планираних ТС 35/10kV предвиђа се расплет надземних 10kV водова и за исте обезбеђује заштитни коридори.
- Потребно је обезбедити одговарајуће електронергетске објекте 10kV за комплексе који ће се градити у наредном периоду:

- хотелско рехабилитациони бањски центар у Прибојској Бањи
- спортско-рекреациона зона у Прибојској Бањи
- пијаца са јавним садржајима у Прибојској Бањи
- гранични прелаз Увац.

Потребе за електричном енергијом од стране привредних субјеката и већих индивидуалних потрошача обезбеђиваће надлежна електродистрибуција ЕД објеката напонског нивоа 10kV кроз сопствене планове и кроз удруживање средстава са заинтересованима.

Нисконапонска мрежа

Нисконапонска мрежа је најслабија тачка у ЕД систему Општине Прибој. Иста се мора sukcesивно реконструисати и по потреби градити нова на бетонским стубовима и са одговарајућим пресеком проводника .

Значајан допринос за решавање проблема недостатака електричне енергије , посебно у ванградском подручју представљаће веће ангажовање обновљивих извора енергије (МХЕ, ММХЕ, ветро и соларне електране и сл.).

II 4.3.2. Увачко-лимски речни подсистем и хидроенергетика

Увачко-лимски речни систем је веома важан подсистем у оквиру речног система Дрине са Лимом, једним од 11 великих речних система у Србији. Тај подсистем је јединствена хидрауличка целина, тако да су и хидротехнички објекти ван подручја општине Прибој од изузетног значаја за уређење, заштиту и коришћење вода на територији општине. У оквиру тог подсистема налазе се две најважније акумулације Србије које заједно обезбеђују делимично вишегодишње регулисање Увца - Сјеничко и Златарско језеро, затим Радоињско језеро као објекат који усмерава регулисан проток према ХЕ Бистрица, као и ХЕ Потпећ, као кључна компензациона акумулација на Лиму на крају тог система. У оквиру тог система се налазе три важне хидроелектране: ХЕ Увац

(36MW, 72GWx/год.), ХЕ Кокин Брод (21,4MW, 60GWx/год.) и ХЕ Бистрица (102,6MW, 370GWx/год.). Важан елемент тог система су акумулација и хидроелектрана Потпећ на Лиму (51MW, 201 GWx/год.), јер њена акумулација служи као компензациони базен за вршну регулациону ХЕ Бистрица. На тај начин, тај речни подсистем, са снагом од 211MW, која се превасходно валоризује у вршном режиму, један је од најважнијих речних система Србије. Део тог система су каналски и тунелски систем за превођење воде реке Борошице са Пештерског платоа у слив реке Вапе и Увца, у циљу повећања протока Увца и енергетских ефеката тог каскадног система. Део тог речног система представљаће и све мере заштите квалитета вода, укључив сва постројења за пречишћавање отпадних вода насеља и индустрија.

На разматраном подручју се планира реализација бране Клак на Увцу, у кањону на самом улазу Увца на подручје општине Прибој. Том новом браном се повећава запремина Радоињског језера и омогућава реализација РХЕ Бистрица 2. Највећи део простора акумулације Клак се задржава на месту садашњег Радоињског језера, док се низводни део реализује у тешко приступачном кањону Увца. Малим повећањем коте НУ акумулације Клак (Радоиња), са коте 812mnm на коту 815mnm, добија се веома погодна акумулација за реверзибилну електрану, која са око $30 \times 10^6 \text{m}^3$ корисне запремине омогућава пуно дневно, па и недељно регулисање. То реверзибилно постројење је једно од најпогоднијих планираних објеката те врсте у Србији, јер је омогућена концентрација пада на доста кратком растојању. Доњи компензациони басен је Прибојско језеро. Машинске зграда РХЕ Бистрица 2 шахтног типа може се успешно реализовати на подручју општине Прибој, на десној обали Потпећког језера, на потезу Прибојске Челице – Равнине. Тај систем не поставља веће просторне захтеве јер се концентрација пада обавља највећим делом тунелом и цевоводом који се реализује у врло мало настањеном простору.

Реализација РХЕ Бистрица 2 омогућава један за Србију веома важан стратешки захват – превођење дела сувишних воде из слива Лима и Увца према централном делу Србије, у неким даљим временским хоризонтима када то буде неопходно. У периодима када на Лиму има довољно воде и када је она доброг квалитета (период средњих протока) вода би се из Лима пумпала преко РХЕ Бистрица 2 у акумулацију Радоиња (Клак), одакле би се базним тунелом преводила у Белу реку у сливу В.Рзава. У оквиру тог система превођења може се реализовати ХЕ Бела река. На В.Рзаву је у оквиру ППРС планирана акумулација Велика Орловача, оквирне запремине око $800 \times 10^6 \text{m}^3$, у којој би се та вода чувала као стратешка резерва Србије за кризне маловодне ситуације, како би се могло да интервенише на правцу В.Рзав→Моравица→З.Морава→В.Морава. У маловодним периодима то је неопходно јер су у дугим маловодним периодима угрожена и сва алувијална изворишта на том правцу, јер се прихрањују из река, а угрожени су и сви водени екосистеми.

Део тока Лима на потезу од доње воде ХЕ Потпећ до изласка из Србије располаже са око 37m бруто пада (ДВ ХЕ Потпећ око 399 mnm, ката код ушћа Поблаћенице у Лим око 362 mnm) и може се успешно искористити за реализацију више мањих енергетских степеница. Те степенице се могу погодно уклопити у урбано, еколошко и друго окружење. Степенице од неколико метара висине, само са преливним праговима и уставама по целој ширини реке које се потпуно отварају при наиласку поводања, сада су све рационалније решење за коришћење алувијалних река са малим падовима. Успор се задржава у основном кориту за велику воду, тако да се без тешкоћа уклапа у окружење. Реализација тог система би омогућила да град Прибој изађе на стабилну акваторију, која би била повољна за његову даљу урбанизацију. Уколико се појави заинтересовани инвеститор треба му омогућити да Студијом система и Генералним пројектом испита која би конфигурација система енергетских степеница била најповољнија.

II 4.3.3. Обновљиви извори енергије

Мале хидроелектране. Катастром малих хидроелектрана (МНЕ) из 1987. године предвиђена је изградња малих хидроелектрана и на територији општине Прибој. Разматране су могућности грађења МХЕ на 16 локација на подручју општине, које су дефинисане у Катастру МХЕ од броја 721 до броја 736. Те локације су на следећим рекама: Сутјесци, Белом потоку, Поблаченици (на више профила главног тока, али и у комбинацији са разним притокама), Љутини, Баботини, Касидолској реци, Шалипурској реци, Калуђеровици, Понески, Соћици, Жинској реци, Увцу, Вучјем потоку, Доброселачкој и Бучјевској реци. У већини случајева се ради о МХЕ малих снага, 100÷300 kW, са скромним енергетским учинцима, најчешће око 500÷1000 MWx/год. Запажа се да се техничка решења тих МХЕ разматраних у Катастру заснивају на концентрацији падова и снага доста дугим цевоводним деривацијама, у неким случајевима и по више километара. То има бројне озбиљне еколошке слабости: дугачки потези река се остављају само са еколошким протоком; дугачким цевоводним деривацијама значајно се нарушавају амбијенталне вредности шире зоне водотока - који су често јединствени у хидрографском и амбијенталном смислу; нека решења нису повољна са гледишта насеља, јер их остављају са мало воде у водотоку који управо кроз њих протиче и представља кључни елемент њихове урбане особености и препознатљивости.

Имајући у виду те чињенице све локације које су разматране у Катастру МХЕ, као и њихове диспозиције треба третирати само као потенцијалне могућности које пружају хидрографија и топографија, а никако као техничка решења која било чиме обавезују и онога ко жели да гради и надлежне институције које грађење МХЕ треба да одобре. Тек треба тражити грађевински и еколошки рационална решење, али најпре уз озбиљно преиспитивање да ли се тај водоток уопште сме користити на такав еколошки неповољан начин и да ли се тај део слива предвиђа за неки вид еколошке заштите.

Енергија ветра. У току је израда студије о изградњи и експлоатацији електрана на ветар, која ће лоцирати зоне најповољнијих специфичних потенцијала ветра. Та студија, односно, онај део студије који се буде односио на подручје општине сматраће се саставним делом овог просторног плана,

Према документацији ППРС (Тематске карте) територија разматрана у овом ПП налази се у зони осредњих просечних енергија ветра у Србији, са интензитетом (на 100m висине) до 75÷150 kWx/m² и у јануару и у јулу. У складу са принципом да се ветроелектране граде само на местима за које се након истражних радова заинтересују конкретни инвеститори, још пре постављања стубова за истраживање брзина ветра треба прибавити сагласност Завода за заштиту природе Србије, јер се за више подручја у тој зони предвиђају у будућности одређени видови заштите, а ветрогенератори су неспојиви са заштићеним амбијенталним целинама. То је у складу и са ставом међународне заједнице да се "на заштићеним и за заштиту планираним и еколошки значајним подручјима, која ће бити део мреже Натура 2000 не граде ветроелектране". Тај став је уграђен и у нови Просторни план Србије. Зоне у којима би се ветроелектране могле градити без таквих ограничења су погодни појасеви у широј зони акумулације Потпећ и дуж тока Лима на подручју општине. Према Закону о планирању и изградњи, ветроелектране се могу градити и на пољопривредном земљишту, уз претходно прибављену сагласност органа надлежног за послове пољопривреде и животне средине. Приликом одређивања локације за ветроелектране раде се анализе утицаја на окружење, са посебним освртом на ризике по животну средину (бука, утицај на птице, животиње и пејсаж) и са проценом прихватљивости тог ризика са становишта домаћих прописа у области заштите природе и животне средине и европских стандарда и искустава у изградњи ветроелектрана. Управо са тог

становишта зона уз постојећи регионални пут дуж Лима има приоритет, јер су ту ти додатни неповољни утицаји најмањи.

Соларна енергија. Према оквирним истраживањима разматрано подручје општине Прибој спада у зону са интензитетом сунчевог зрачења нешта мањим од средњег за Србију, са бруто око 1300÷1400 kWh/m²-година (просек за Србију око 1400 kWh/m²-година). Степен искоришћења зависи од начина конверзије пријемника, па се оквирно може сматрати да је на подручју општине просечна искористива енергија сунчеве енергије до око 700 kWh/m²-година. Не предвиђа се - јер није економична - непосредна конверзија у електричну енергију. Међутим, конверзија у топлотну енергију, пре свега врло економичним уређајима на крововима за загревање воде за санитарне потребе, па у неким околностима и за догревање индивидуалних стамбених јединица, има пуни приоритет. Економски и организационо треба подстицати тај вид конверзије, који спада у врло рационалне начине супституције потрошње електричне енергије.

Енергија биомаса. Коришћење отпадних биомаса предвиђа се искључиво на нивоу индивидуалних домаћинстава, пре свега у сеоским насељима. Сакупљање биомаса са ширег подручја, ради изградње већих термоизвора нема енергетско, економско и еколошко оправдање.

Геотермална енергија. На територији ПП постоје геотермално извори мањих температура (Прибојска бања: 37°C), који су врло погодни само за балнеолошко коришћење. У случају да се на том подручју пронађу и други извори, као и извори са вишим температурама, редослед приоритета за коришћење је следећи: бањски и спортско-туристички објекти, уколико то омогућавају физичко-хемијске карактеристике воде, коришћење топле воде за интензивну пољопривредну производњу (стакленици, пластеници), непосредна конверзија за грејање стамбених и хотелских јединица.

II 4.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

II 4.4.1. Фиксна телефонија

Телефонски капацитети на територији коју обухвата Просторни план општине Прибој /План/ цацтоје се од: јавних телефонских централа, система преноса и приступне телефонске мреже.

Телефонски саобраћај на територији општине Прибој организован је преко јавних телефонских централа дигиталног и аналогног типа, инсталисаног капацитета 10974 прикључака од којих су 240 дигитални прикључци (ИСДН 2Б+Д/30Б+Д приступ) и 1248 АДСЛ прикључци. На аналогним централама је 213 прикључака.

Комутациони центар Прибој укључен је у вишенаменску интрнет мрежу Србије(СМИН) са 0 СХДСЛ прикључка.

У телефонском саобраћају на дан 01.06.2010.г. налази се 8345 прикључака:

- правна лица, 765 прикључака
- физичка лица, 7580 прикључака
- ЈТГ (хало говорнице), 11 прикључака
- ИСДН : 16 прикључка
- АДСЛ : 715 прикључака

Основни параметри који карактеришу јавну фиксну телекомуникациону мрежу на подручју општине Прибој су:

- број претплатника тел.мреже: 6662
- број двојника у тел.саобраћају: 245
- број инсталисаних прикључака: 8597
- проценат укључених/инсталисаних прикљ.: 77.53 %
- проценат двојника у тел.саобраћају: 3.6 %
- проценат ИСДН претплатника: 0.24 %

- проценат АДСЛ претплатника: 7.69%
- број телефона на 100 становника: 33.57%
- степен дигитализације у приступној мрежи: 95.35 %

Табела бр.16: Списак централа и типови централа у Прибоју

Ред.број	Централа	Дигитална(Н)/	Инсталисано 01.06.2010.г.		
			Укупно	Директни	Двојници
1	Прибој	Н	4895	3455	1440
2	Прибој	А	213	132	81
3	Крајчиновићи	Н	512	512	0
4	Кратово	Н	336	96	240
5	Саставци	Н	512	344	168
6	МСАН Стари Прибој	Н	1040	1040	0
7	МСАН Увац	н	272	272	0
8	МСАН Зеленац	н	688	688	0
9	МСАН Болница	н	176	176	0
10	МСАН Прибојска Бања	н	592	592	0
11	МСАН Гајевм	н	208	208	0
12	МСАН Суво поље	н	208	208	0
13	МСАН Парк 1	н	816	816	0
14	МСАН Парк 2	н	496	496	0
15	ВЛП	н	10	10	0
Укупно на дигиталним централама :			10974	9045	1929
Укупно на аналогним централама :			213	132	81
Укупно на подручју општине :			11187	9177	2010

Слободни капацитети телефонских централа (Прибој, Кратово, Саставци, Крајчиновићи) не задовољавају потребе подручја Плана до краја 2015.г.

Телефонске централе на подручју Плана повезане су са надређеном централом у Пријеполу (ГН Пријеполје ЕВРСД) дигиталним системима преноса одговарајућег броја канала/преносника преко оптичких и ВФ телекомуникационих каблова. Даље, преко надређене централе повезане су у међумесни и такође у међународни телефонски саобраћај /МЦ Београд/.

Степен дигитализације у транспортној мрежи остварен је са 100%.

У обухваћеним границама Плана у раду је **пет базних станица** МТС-064 са припадајућом опремом (антене и сл.) од чега је једна ЗГ на Пањој Глави у Прибоју. Планирана је изградња нових станица.

Регионални путни правци Бистрица-Увац у целости је добро покривен сигналом МТС 064, а правац Кокин Брод-Увац делимично.

Територијом Општине пролази магистрални оптички кабал "Београд-Подгорица", као и деонице опичког кабла и приводи за телекомуникационе објекте: МСАН Увац, МСАН Болница, МСАН Зеленац, МСАН Стари Прибој, МСАН Парк 1,2, МСАН Прибој центар, МСАН Прибојска Бања, МСАН Гајеви, МСАН С.Поље, Кратово и деоница Саставци-Крајчиновићи. Планирана је изградња нових деоница и привода.

Просторним планом Општине и Бизнис планом "Телеком"-а се предвиђа проширење постојећих и изградња нових телефонских капацитета на следећи начин:

- Планирати изградњу Мултисервисних приступних чворова (МСАН) и то: Мраморје, Годуша, Лука, Речица, Јармовац, Бањски Чамац, Кратово, Саставци, Крајчиновићи. За Мултисервисних приступних чворова (МСАН) у Саставцима и Крајчиновић планирати РР систем преноса сигнала. МСАН изградити у циљу проширења постојећих и супституције аналогних телефонских капацитета(213 аналогних и 1154 двојника).

- Планирати изградњу припадајуће приступне мреже (подземна) планираних МСАН са дужином претплатничке петље од 800-2000 мет.

- У руралним деловима подручја Плана (мала густина насељености, расута структура насеља, брдско-планински терен) око будућих ВС МТС планира се примена ЦДМА и/или WiMAX технологије за УУ1_Цсриксни-бежични) приступ.

У градским насељима планира се комбиновани приступ: класичан(бакар или оптички кабл) и WLL(ЦДМА и/или WiMAX технологије)-дугорочни план.

За ниво транспортне мреже планирати изградњу оптичких система преноса за:

- рмаХХпаХеМСАН-ОБе,2010-2015.р
- постојеће БС МТС
- планиране БС МТС и ЦДМА.

II 4.4.2. Мобилна телефонија

У плану је изградња базних станица мобилне телефоније (МТС 064) до краја 2015.г. на локацијама где тренутно нема покривености сигналом или постоји делимична покривеност мобилне МТС мреже и за потребе инсталације CDMA и/или WiMAX технологије за фиксни бежични приступ.

Планиране су базне станице за покривање насељених места:Живинице, Сјеверин, Забрђе, Стрмац, Забрњица, П.Голеша, Кратово, Брезна и Јелача.

Детаљнија прогноза за дужи плански период је незахвална из разлога веома брзог развоја технологија мобилног приступа.

II 4.4.3. ПТТ саобраћај

ПТТ саобраћај у општини Прибој је организован преко пословне јединице која је у саставу ПТТ система надлежног за Златиборски округ у Ужицу. Мрежу чине две градске поште и по једна у Прибојској Бањи, Саставцима и Крајчиновићима.

Територија општине Прибој располаже са четири поште: у Прибоју, Новом Граду, Бањи и Касидолима.

II 4.5. ТОПЛИФИКАЦИЈА

Систем даљинског грејања у Прибоју функционише преко топлане и мреже топловода. У топлани се годишње потроши 3200m^3 енергената. Цена топлоте (грејања), не покрива у потпуности све трошкове производње и дистрибуције. Потрошња горива у односу на потребе прикључених објеката је велика, јер топлана има застарелу технологију.

II 4.6. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

II 4.6.1. Депоновање чврстог отпада

Према Плану управљања комуналним отпадом за Прибој је планирана регионална санитарна депонија са општинама Нова Варош и Пријепоље.

На основу оквира Стратегије управљања отпадом, решавајући проблем управљања отпадом за насеље Прибој урађена је Студија вредновања и избора локације санитарне депоније комуналног чврстог отпада за општине Нова Варош, Прибој и Пријепоље (Институт "Кирило Савић" а.д. Београд).

Генерално посматрано, на основу претходних анализа и вредновања алтернативних локација за заједничку санитарну депонију комуналног чврстог отпада за три општине, закључено је да три локације Бањица, Дубоки до и Оштрик испуњавају велику већину критеријума које треба да испуни локација регионалне депоније.

Узимајући у обзир потребне услове које треба да испуни одобрена локација по питању просторних, функционалних, природних и створених карактеристика а на основу претходно изложеног студијско-аналитичког поступка, изведен је закључак да се као најповољнија локација за будућу заједничку депонију комуналног чврстог отпада за општине Нова Варош, Прибој и Пријепоље, намеће локацију Бањица као локацију која испуњава највећи број и квалитет критеријума када је у питању ова намена простора.

Због близине планиране регионалне депоније у Бањици (на удаљености од око 30 км од Прибоја) на територији општине Прибој не планирају се трансфер станице. Због потребе и оправданости рециклаже отпада могуће је формирање рециклажних дворишта у центрима заједнице насеља на главним саобраћајним правцима.

4.6.2. Гробља

Сва насеља на територији Општине имају формирана гробља. Највећи број постојећих сеоских гробља (харема) имају услове за проширење. За градско подручје поред три постојећа православна гробља и два муслиманска (харема) планирана је изградња једног новог гробља.

У Плану се требају дати услови за проширење постојећих сеоских гробља (харема) као и услови под којима се могу градити гробља на потпуно новим локацијама.

II 4.6.3. Сточна гробља

Скоро сва сеоска насеља, у просторима атара, имају вртаче-сточне јаме које не задовољавају основне услове да се користе за ту намену. Неопходно је планирати изградњу и уређење једног сточног гробља и минимално две сточне јаме за целу територију Општине.

II 4.6.4. Пијаце

За подручје изван општинског центра и Прибојске бање у центрима заједнице насеља треба планирати просторе за повремено (једном недељно) организовање продаје на зеленој и сточној пијаци.

Кванташка пијаца за територију Општине је планирана у радној зони Увац.

II 5. ПЛАНИРАНА ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

II 5.1. ЗАШТИТА И УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Концепција заштите и унапређења квалитета животне средине подразумева ефикасну примену законске регулативе, а на основу следећих задатака:

- планирање развоја на принципима одрживог развоја, што подразумева рационално коришћење природних ресурса уз очување природних вредности и унапређење природних потенцијала;
- управљање отпадом на интегралним основама – смањењем количина, ефикасна рециклажа, смањење количина отпада који се депонује, као и трајни третман отпада који се може карактерисати као опасан;
- рационално коришћење енергије, смањење необновљивих извора, подстицање енергетске ефикасности уз подстицање коришћења обновљивих извора енергије;
- спровођење мера превенције еколошких ризика, као и санације последица индустријских удеса, санације и ремедијације деградираних подручја;
- спровођењем поступка процене стратешких утицаја (СПУ) у фази израде планских докумената као и студије о процени утицаја (ПУ) на нивоу пројеката, уз обезбеђење интегрисање основних принципа и начела заштите животне средине;
- дефинисање заштитних зона и растојања између зона и објеката који могу имати негативан утицај на животну средину или обезбеђење адекватних зона заштите у зонама у складу са законском регулативом обезбедити заштитне зоне и одстојања између објеката са повећаним загађењем и ризиком за животну средину и здравље људи од зона становања и других вулнерабилних објеката и зона (школа, дечијих вртића, болница, спортско-рекреативних, бањских или туристичких комплекса, природних и културних добара...).

Концепција у области заштите животне средине огледа се у унапређењу квалитета животне средине уз примену начела превенције, предострожности и начела одрживог развоја. Концепција заштите животне средине дефинише заштиту елемената животне средине, заштиту здравља, заштиту предела и живог света, као и заштиту од технолошких удеса и природних непогода.

Концепција заштите ваздуха полази од:

- ограничавања емисија загађујућих материја из привредних постројења, саобраћаја и домаћинства развојем система гасификације и топлификације, реструктурирањем привреде у складу са критеријумима заштите, контролом рада индивидуалних котларница, подстицањем енергетске ефикасности, стимулацијом већег коришћења обновљивих извора енергије, уградњом уређаја за смањење емисија и применом технолошких поступака који имају мање негативне ефекте, преусмеравањем транзитног саобраћаја ван центра насеља, планским озелењавањем јавних површина и стварање функционалног система зеленила,

- јачање институционалног капацитета за праћење стања квалитета ваздуха формирањем катастра загађивача ваздуха, праћењем квалитета ваздуха, развојем информационог система квалитета ваздуха за праћење стања и адекватно реаговање у случају ванредних ситуација.

- **Концепција заштите земљишта** дефинише: уклањање свих дивљих сметлишта и стриктна контрола одлагања отпада;

- контролу употребе агрохемијских средстава;
- очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима;
- забрану изградње на пољоривредном земљишту у складу са законом;
- давање предности већ изграђеним локацијама (подстицањем браунфилд инвестиција).

У области **заштите здравља** утврђује се следећа концепција:

- смањење емисије загађујућих материја и изложености становништва њиховом штетном дејству;

- заштита и унапређење постојећих шума, шумског земљишта и заштитног "зеленила";

- смањење емисије загађујућих материја планским зонирањем и дефинисањем одговарајућих зона заштите и заштитних појасева;

- смањење буке, вибрација и нејонизујућег зрачења;

- обезбеђење редовне контроле здравствене исправности намирница и квалитета воде за пиће;

- унапређење система здравствене заштите - реконструкција постојећих објеката здравствене заштите и унапређење услуга - повећање доступности објектима и услугама здравствене заштите и других јавних служби од значаја за здравствени и социјални статус грађана.

У области **заштите предела и живог света**:

- успостављање прекограничне сарадње са општином Рудо у Републици Српској и општином Пљевља у Црној Гори и формирање прекограничне еколошке мреже заштићених подручја и еколошких коридора;

- промоција одрживог коришћења природних ресурса и развоја сеоског туризма; примене мера заштите приликом извођења грађевинских радова, транспорту потенцијално загађујућих материја, примени хемијских средстава у пољопривредној производњи,

- дефинисање ограничења и еколошке капацитете у сектору лова и риболова –

- планско организовање лова, риболова и ловног туризма.

У области **заштите од технолошких удеса, природних непогода и мониторинг**:

- успостављање и развој информационог система за управљање хемикалијама и заштиту од удеса;
- дефинисање мера и поступака санације у случају ванредних ситуација, као и у случају појединачних (изолованих) инцидената;
- смањење опасности од удеса у транспорту применом прописаних мера и благовременом контролом примене тих мера;
- отклањање свих техничко-технолошких недостатака, контрола опреме и уређаја;
- обавезна израда одговарајућих студија утицаја на животну средину приликом израде планске и техничке документације у складу са законом;
- израда планова и програма за поступање у случају ванредних ситуација (поплава, пожара, земљотреса, одбране земље и сл.);
- израда програма праћења стања животне средине са индикаторима животне средине, обавезама надлежних органа у праћењу стања животне средине и адекватним поступањем у случају негативних утицаја на животну средину.

У просторном смислу концепција заштите животне средине се заснива на просторној диференцијацији територије општине, а на основу квалитета животне средине, тако да су издвојене четири категорије: (1) подручја загађене и деградиране животне средине; (2) подручја угрожене животне средине; (3) подручја квалитетне животне средине; (4) подручја веома квалитетне животне средине.

Подручја загађене и деградиране животне средине – овој категорији припадају локалитети који су угрожени прекорачењем граничних вредности загађивања ваздуха, вода, и буком, земљишта девестирана депонијама (најугроженија је локација "Дубоки поток" у Друглићима).

У циљу побољшања квалитета животне средине на локацији депоније треба приоритетно спречити даљу деградацију простора и загађење водотока, извршити санацију последица загађења, извршити рекултивацију девестираног земљишта и ревитализацију и унапређење екосистема (посебно шумских и водених екосистема). Потребно је развити нови систем регионалног управљања отпадом.

Подручја угрожене животне средине – су локалитети на којима повремено долази до прекорачења граничних вредности (привредни и производни погони неадекватног технолошког нивоа, зоне уз фреквентне саобраћајнице; централни делови града у којима се прекорачују концентрације загађујућих материја (чађ), локације у које се излива канализација без пречишћавања у реку Лим, насеља без канализације, дивља сметлишта, подручја експлоатација минералних сировина и грађевинског материјала). Приоритетни задаци су спречавање даље деградације и угрожавања животне средине мерама које доприносе смањењу загађења на извору настанка, а потом санацијом последица, заштитом и ревитализацијом ресурса. Сви загађивачи морају обезбедити пречишћавање отпадних вода и гасова, као и прилагодити своје активности домаћој законској регулативи односно прописима и стандардима ЕУ. Истовремено, обнављањем производње у привредним зонама неопходно је извршити технолошко унапређење и применити најбоље доступне технологије (БАТ).

Подручја квалитетне животне средине – су територије и локалитети на којима су очувани природни ресурси и екосистеми шуме, воде, биодиверзитет, пољопривредно земљиште на којима није била заступљена интензивна пољопривреда и третман хемијским средствима.

То су сеоска подручја која су погодна за развој органске пољопривреде економски исплативих и еколошки прихватљивих и здравствено безбедних пољопривредних производа, развој прерађивачких капацитета пољопривредних производа, успостављање еколошки оптималних односа између пољопривредних, шумских и

других површина. У овим подручјима потребно је заштитити и унапредити шумске ресурсе на одрживим принципима, тако да се може развијати ловство као гарана привреде и туризма и развити зона за одмор и рекреацију ограничених капацитета. У овим подручјима не планирају се делатности које на било који начин могу погоршати и угрозити постојеће стање животне средине и природних ресурса.

Подручја веома квалитетне животне средине – су ненасељена подручја без извора загађења, то су подручја очуваних и заштићених природних и културних добара, као и подручја која због својих карактеристика заслужују заштиту и очување (околина манастира, Прибојска бања, кањон реке Сутјеске, ушће реке Бучевке, висораван Брезна, планине Побијеник и Црни врх, заштићена околина Бистрице, археолошко налазиште Јармовац).

Неопходно је обезбедити заштиту и даље унапређење квалитета и вредности природних добара као и животне средине уопште, санкционисати бесправну градњу и узурпацију простора или експлоатацију ресурса, којом би се овакво стање угрозило или погоршало.

Концепција заштите животне средине заснива се на усклађивању потреба развоја и очувања, тако да се садашњим и наредним генерацијама омогући задовољавање њихових потреба и побољшање квалитета живота. Концепција полази од начела интегралности и превенције приликом привођења простора намени и изградње нових објеката на основу процене утицаја на животну средину свих главних планских решења, програма, пројеката и активности за спровођење плана, нарочито у односу на рационалност коришћења ресурса, могуће угрожавање животне средине и ефектност спровођења мера заштите.

Заштита и унапређење животне средине оствариће се побољшањем њеног укупног квалитета, а посредно и њених основних елемената: ваздуха, воде, земљишта и живог света. Ово ће се остварити спровођењем низа мера³ које се могу груписати, и то:

- нормативно-правно мере: доношење општих нормативно-правних аката општинске управе о заштити и унапређењу животне средине, као и програма заштите, поступака и активности, критеријума понашања, а у вези са тим и санкционих поступака у случају непоштовања закона; израда годишњег програма заштите животне средине на територији општине; успостављање мерних пунктова и услова праћења загађивача; забрана и ограничавање изградње објеката који су потенцијални велики загађивачи;

- техничко-технолошке мере: избор одговарајућег технолошког процеса у радним зонама у складу са захтевима и условима заштите животне средине и заштите природе, као и уградња, контрола употребе и одржавања инсталација и постројења за пречишћавање отпадних вода;

- просторно-планске мере: правилан избор локације, распореда објеката и активности уз уважавање микролокацијских карактеристика предметних локација; успостављање зоне заштите (зеленила) око саобраћајница са повећаном фреквенцијом возила; овде се посебно наглашава израда елабората процена утицаја на животну средину којим ће се оцењивати планска и пројектна решења у односу на захтеве животне средине, у складу са Законским актом.

- економске мере: обезбеђивање финансијских средстава ради остваривања циљева заштите животне средине планског подручја кроз наплату накнаде "еколошке таксе", накнаде заузимања грађевинског земљишта, и помоћи локалних, државних и међународних донација и кредита усмерених ка очувању заштите животне средине планског подручја.

У складу са позитивном регулативом на целом подручју плана се забрањује изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну

³ Мере заштите животне средине биће дефинисане Нацртом ППО, као и у Извештају о стратешкој процени утицаја ППО Прибој на животну средину

средину. Забрањује се уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење.

Мере заштите пољопривредног земљишта

Очување површина и побољшање физичких, хемијских и биолошких својстава пољопривредног земљишта засниваће се на:

- заштити пољопривредног земљишта од нерационалног/непланског заузимања у грађевинске, рекреативне и друге непољопривредне сврхе;
- разради и спровођењу еколошки безбедних програма мелиорације ливада и пашњака, упоредо с обезбеђивањем подршке редовном кошењу и/или напасању стоке, како би се спречила сукцесија коровских биљака, суженог биодиверзитета и мале економске вредности;
- не планира се тотално пошумљавање, односно затрављивање ораница на теренима изнад 750 мнв, и поред њиховог претежно слабог економско-производног потенцијала; ради опстанка планинских села потребно је задржавање одређених површина за ратарско-повртарску производњу на парцелама дубљих земљишта, погодних за гајење кромпира, одговарајућих сорти јарих жита и крмног биља; њихово одрживо коришћење условљено је адекватном антиерозионом обрадом, правилним плодоредом и контролисаним органско-минералним прихрањивањем биљака;
- обавезно је вођење рачуна о очувању крмне базе за развој планинског сточарства и другим интересима локалног становништва при успостављању еколошки оптималних односа између пољопривредних и шумских површина и то промовисањем агрошумарства и обезбеђењем подршке за редовно кошење и/или напасање стоке, како би се спречила биолошка деградација травног биљног покривача;
- уређењу пољских и шумских прилазних путева, укључујући подизање појасева заштитног зеленила дуж путева и туристичко-рекреативних стаза, око пашњака, изворишта воде, речних токова и сл.;
- спречавању негативних утицаја пољопривредне производње на стање животне средине и живог света, успостављањем контроле коришћења минералних ђубрива и средстава за заштиту биља;
- очувању и неговању естетских обележја руралних предела у оквиру пољопривредних и шумских површина, доношењем сета правила и одговарајуће институционализоване контроле по питањима: поткресивања и крчења врзина / живица и уклањања корова дуж међа и сеоских, шумских и других путева и одржавања тих путева; сакупљања и елиминисања отпадака пољопривредних производа; чувања појединачних или група стабала на пољопривредним површинама; забране одлагања/бацања смећа и свих врста отпада (металног, стакленог, грађевинског и др) ван места одређених за те намене и сл.; и
- побољшању информатичке основе о пољопривредном земљишту и другим елементима руралног простора, ажурирањем катастра по начину коришћења земљишта и власницима сваке парцеле, упоредо са спровођењем детаљних педолошких истраживања и израдом бонитетне карте земљишта за општинску територију.

Са становишта очувања економских и екосистемских функција земљишта, апсолутни приоритет има одређивање одговарајућих радова на евидентираним ерозионим теренима и контрола њиховог спровођења, у складу с одредбама Закона о пољопривредном земљишту (Сл. гласник ПЦ, бр. 62/06 и 65/08). На издвојеним ерозионим подручјима, начин коришћења пољопривредног земљишта треба прилагодити условима терена и гајити културе које ће поред биљне производње обезбедити и заштиту земљишта од ерозије.

Заштита квалитета вода

Генерално, заштита квалитета вода се остварује комбинацијом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера. На делу Лима на потезу кроз општину Прибој заштита квалитета се може спроводити и оплемењавањем малих вода наменским коришћењем ХЕ Бистрице, посебно у условима неких кризних стања. У таквим околностима и ХЕ Потпећ треба да ради руководећи се и критеријумима побољшања малих вода на подручју Прибоја.

Технолошке мере су у складу са принципом - отклањање загађења на самом извору загађења – и свде се на изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода општег типа, за сва насеља која имају више од 2.000 ЕС (еквивалентних становника), према захтевима ЕУ. На подручју општине то подразумева изградњу централног ППОВ општег типа, на десној обали Лима нешта узводније од ушћа Увца у Лим. Економски и технолошки је погодно да се ППОВ реализује у две фазе, при чему би прва фаза могла да буде димензионисана за око 10.000÷12.000 ЕС. До тог постројења треба да буду допремљене све отпадне воде из канализација насеља у оквиру ЦВС, који ће се проширити на читаву долину Лима од насеља Потпећ па до ушћа Увца. Долина Лима је по конфигурацији погодна да се реализује већи групни канализациони систем, на који би се прикључила сва успутна насеља, укључив и Прибојску бању. Међутим, на тај систем ће се прикључивати и индустријска предузећа из три индустријске (радне) зоне, након предтретмана у оквиру самих погона. Предтретмани треба да отпадне воде сваког појединачног предузећа доведу на ниво МДК, у складу са Правилником, тако да могу да се упусте у јавну канализацију која их одводи до ППОВ. МДК се посебно односи на опасне материје које би могле својим токсичним дејством да угрозе процес биолошког пречишћавања.

Да би се реализовао канализациони систем као јединствена функционална целина са ППОВ на крају, биће неопходне и пумпне станице на одређеним местима у мрежи које ће дефинисати пројекат јединственог система за отпадне воде насеља. Та постројења су малих габарита, реализују се као шахтна постројења, тако да не постављају веће просторне захтеве.

Кишне канализације се реализују у виду више независних система на појединим деловима насеља, који имају карактер мањих подсливова. Вода кишних канализација се испушта у Лим. Међутим, због заштите вода Лима од загађења које настаје испирањем саобраћајних површина у насељима, на погодним местима се могу направити одговајућа превезивања кишних колектора на колекторе за отпадне воде, тако да кишне воде на почетној грани хидрограма, оне које су највише оптерећене садржајима испирања, буду уведене у систем који их води ка ППОВ.

Организационо-економске мере предвиђају стварање организационих оквира (прописи, административне мере) као и економских предуслова (економска дестимулација загађивача накнадама за загађивање) којима се подстичу мере заштита вода.

Санитација свих сеоских насеља која не могу да буду обухваћена малим групним системима са ППОВ, посебно у планинским подручјима (код дисперзованих и неприступачних насеља у горњим деловима слива Поблаћенице и Љутине обављаће се по принципима руралне санитације - са одвођењем отпадних вода у индивидуалне или групне водонепропусне објекте, уз оперативну организацију даљег поступка са отпадним водама, односно, уклањања и коришћења у пољопривреди на санитарно безбедан начин, како не би дошло до загађења површинских и подземних вода. У случају реализације нових сточних фарми, морају се обезбедити услови да се отпадне воде (осока), стајско ђубре и отпадне воде сакупљају у вододрживим резервоарима и прерађују у ђубриво за пољопривреду, тако да не могу да доспеју у површинске воде. У оперативном смислу битна су следећа полазишта за заштиту вода.

- Све водотоке у горњим деловима сливова Поблаћенице и Љутине треба одржавати у И, евентуално И/ИИ класи квалитета. У истој класи треба одржавати и Увац, као и непосредне десне притоке Увца на подручју општине.

- Имајући у виду значај Радоињског језера за снабдевање водом Прибоја и свих насеља у Централном водоводном систему – активно контролисати мере заштите тог језера, како би се у координацији са општином Нова Варош остваривала заштитна дисциплина у неопсредној и ужој зони заштите.
- Хитно уклањање и санитација депонија у кориту Лима и притока, и координација активности да се то уради и на подручју општине Пријепоље, али и у Црној Гори.
- Применом организационо-економских мера утицати на спречавање и смањење загађења вода. Те мере се односе на: прописе о транспорту опасних материја у зони изворишта, забрану кавезног узгоја риба у акумулацији Радоиња и у евентуално другим мањим акумулацијама које служе и за снабдевање водом, порибљивање акумулација искључиво на бази ихтиолошких студија и пројеката, забрану изградње рибњака на локацијама којима се угрожавају изворишта вода или планирани водопривредни системи, смањење специфичне потрошње воде увођењем реалних накнада за коришћење вода и испуштање употребљених вода, увођење мониторинга квалитета вода и др.
- Заштита локалних изворишта и њиховог одрживог коришћења у складу са следећим правилима: експлоатација алувијалних изворишта сме се обављати само до граница до којих формирање депресионог левка не угрожава еколошке и друге услове у окружењу; захватање из изворишта површинских вода сме се обављати само до границе која не угрожава проточност водотока низводно од захвата (што се дефинише водопривредним условима, али генерално, не сме бити мања од тзв. мале месечне воде обезбеђености $80\% - Q_{\text{мес.мв.}80\%}$).
- Заштита водених и приобалних екосистема испуштањем минимално одрживог протока из акумулација са обезбеђеношћу 100% . Испуштање прописаног еколошког протока из ХЕ Потпећ у периодима када агрегати не раде јер се налазе у улози оперативне резерве система.
- Сва производна предузећа, укључив и она у кућној радиности, своје отпадне воде које испуштају у водотоке или канализационе системе морају довести у стање које одговара Правилнику, уз поштовање МДК које се односи на опасне и штетне материје. Морају се уклонити све опасне материје, посебно оне које би својим токсичним деловањем ометале рад биоаерационог дела ППОВ.
- Атмосферске воде се у ужим зонама насеља одводе посебним системима, а на просторима где то није неопходно прикупљају се отвореним каналима и риголама и одводе у локалне реципијенте. Није дозвољено другим објектима (приступним рампама до дворишта кућа) преграђивати те канале.

II 5.2. ЗАШТИТА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНОГ НАСЛЕЂА

На територији општине Прибој Завод за заштиту природе Србије је, у оквиру својих програмских активности, утврдио границу заштите **Природног простора око манастира Бања Прибојска**. Границом је дефинисан део простора који са културним добром чини јединствену целину површине $20 \text{ ха } 46 \text{ а } 59 \text{ м}^2$. Са аспекта заштите природне и културне баштине, простор је оцењен као високо вредан и значајан потенцијал за подручје општине Прибој.

Уз уважавање принципа закона о заштити природе и Уредбе о утврђивању подручја бање " Прибојска Бања " (05 број 514-1393/99 од 11.03.1999.г.

" Службени Гласник РС " бр.10/99) , а за потребе утврђивања намене и организације простора, неопходно је максимално очувати темељне вредности бање и уврстити активности које првенствено унапређују стање природних ресурса и квалитет животне средине.

Према условима Завода за заштиту природе Србије на територији општине Прибој као **високо вредни простори** посебно се издвајају :

- Прибојска бања позната по термоминералним изворима (температура воде на извору је око 38°C) још из античког доба;
- Кањон реке Сутјеске (620 mnm) усечен у кречњаку у дужини од око 2 km, на појединим местима достиже висину преко 300m. У кањону се налази ушће реке Бучевке која је позната по живописним слаповима;
- Брезна - планинска висораван (1100 mnm) са севера ограничена кањоном реке Увац, са великом етнографском вредношћу (изглед кућа, стари занати, изворни народни обичаји, ношња, фолклор и кулинарство);
- Планина Побујеник и Црни врх, Јаворје(1485 mnm) и Крњача (1200 mnm) као просторне целине са вредном флором и фауном и изузетним пејзажним одликама, Према Архиви Националног савета за геонаслеђе Србије (2004), односно Инвентару геонаслеђа Србије, на територији општине Прибој као **објекти геонаслеђа** који су евидентирани као вредни, са значајним природним, еколошким, културним и естетским вредностима су:

објекти петролошког наслеђа

- појава амфиболита са корундом - Бистрица, дуж пута Бистрица -Прибој
- појава пироксенских и гранитних жица у перидотиту - Бистрица, дуж пута Бистрица - Прибој
- појава базичних гранулита у офиолитима - Бистрица, дуж пута Бистрица –Прибој археолошки објекат геонаслеђа
- рудник бакарне руде - *Јармоеац* код Прибоја на Лиму.

У општем смислу, територија општине Прибој (заједно са општином Нова Варош) чини својеврсну физичко-географску и биогеографску целину коју одликује јединствен и веома разноврстан живи свет.

II 5.3. ЗАШТИТА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА

У току израде Плана нису добијени тражени услови надлежног Завода за заштиту споменика културе (захтев Регионалном заводу за заштиту споменика културе Краљево за давање услова и података за потребе израде ППО Прибој, Општина Прибој, Одељење за урбанизам, је упутитила под бр.350-52 од 19.05.2010.г.)

Културно наслеђе општине Прибој је обрађено на основу података добијених од Завичајног музеја у Прибоју.

II 5.3.1. Археолошка налазишта

Подручје општине Прибој спада у ред богатијих подручја са археолошким налазиштима и споменицима културе. Осим географских предиспозиција разлог дуготрајног и континураног насељавања овог простора стоји у чињеници да је ово подручје богато природним реткостима, као што су рудна богатства, термални извори и др. Скоро да не постоји село и засеок у коме није евидентирано неко од археолошких налазишта, али је ниво њихове истражености веома скроман.

Најзанимљивија археолошка целина, и највише истражена је долина Поблаћнице. Дуж обала ове речице и у њеном побрђу налазе се следећи археолошки локалитети: у центру села Саставака, изнад Основне школе налази се најстарије регистровано насеље у прибојском крају на локалитету Лука. На истом локалитету налазе се и две праисторијске хумке које нису истраживане; на путу за Касидоле, на локацији Препран налази се једно неолитско, гвозденодопско и средњевековно насеље; на локалитетима Стролиска и Љубатовачка градина регистровани су остаци гвозденодопског насеља а на Љубатовачкој градини налазе се остаци средњевековног Равањског града. У долини Поблаћнице почев од Саставака па до Заостра налазе се бројне праисторијске хумке (више од 40) од којих су 13

истраживане. На основу истраживаних хумки видимо да се на овом простору живело током ранаог и развијеног бронзаног доба, током свих фаза гвозденог доба. У овој долини живели су Аутаријати а у млађем гвозденом добу Келти. На градини изнад Кукуровића налазе се остаци неолитског насеља и остаци утврђеног средњевековног града Остра. Недалеко од Забрњице налази се једна од највећих средњевековних некропола у прибојском крају и црква Светог Архангела Михаила. Ова црква је проглашена за културно добро, споменик културе од великог значаја. Гледано у целини комплетну регију долине Поблаћнице би требало заштитити.

Друга регија од значаја за изучавање прошлости прибојског краја је долина Јармовачког потока. Осим бројних рударских окана на потезу Калуђерско поље налази се насеље првих рудара. Рудоносна област на овом простору дуга је око 5 и широка око 2 километра. Пошто ова зона представља једну од шест најстаријих зона у Европи требало би је заштитити.

Трећа регија која заслужује пажњу због разноврсности археолошких налазишта и њихове неистражености је долина Кратовске реке. Почев од улива реке у Потпећко језеро где се налазе остаци једне велике средњевековне испоснице на локалитету Бјеличковица, следе археолошка налазишта на локацијама Кула, Караула, Велика пећина у Кратову, 5 хумки на локацији Шћеповића поље, једно неолитско насеље на истом локалитету и велики број хумки које су размештене дуж Кратовске реке преко хумки у Нововарошком крају (у долини Рутошке реке и Радоињи).

Пажње вредна је и целина на Голешком брду где су истраживане две од укупно четрдесетак хумки. Истраживања су показала да су сахрањивања у њима вршена током раног бронзаног доба али и током раног средњег века.

II 5.3.2. Утврђена културна добра

Средњевековна утврђења

На територији општине Прибој налазе се остаци 5 средњевековних утврђених градова, и то: Оштрик на брду Оштрик у Челицама, Јагат на Малом Бићу, Равањски град на Љубатовачкој градини, Остро на Сланим праљгама изнад Кукуровића и Северин на брду Јеринин град изнад Сјеверина. Сви ови градови су проглашени за културно добро, постоје геодетски снимци (осим за Остро) и сви су тешко приступачни и без приступних путева.

Манастири

За културна добра проглашене су и два манастира, Свети Никола у Прибојској Бањи и Свети Георгије у Мажихима и цркве: Црква Светог Арханђела у Поблаћама и Црква Богородичиног покроба у Прибојској Голешу. О значају ових верских објеката као споменика културе објављено је више научних радова.

Градитељско наслеђе

У Старом Прибоју постоје три куће проглашене за културна добра и то: кућа Стевовића, Борисављевића и Јевђевића, све три на делу званом Зеленац. За културно добро проглашена и црква Светог кнеза Лазара у Старом Прибоју, а у фази припреме је документација проглашење куће Добра Стевовића на Бријегу.

Евидентирани објекти

На 27 локација у прибојском крају постоје надгробни споменици и гробља која се у народу најчешће називају "Грчка гробља". Завичајни музеј Прибој располаже пописом свих локација, али се по величини и врсти споменика издвајају: гробље на локацији Црквине (у дворишту болнице), локалитет Мраморови у Црнuzима (на путу за средњовековни град Јагат), Грчко гробље у Сувом пољу (у засеоку Раковићи), Грчко гробље на локалитету Оцркавље у дворишту цркве Светог Архангела Михаила (у Забрњици) и Мраморје у Бучију (у дворишту старе основне школе).

Исламском културном наслеђу припадају споменици у дворишту и сама Хасан – агина џамија у Прибоју, остаци текије у Сјеверину, џамија у Забрњици и два крајпуташа у Кукуровићима. Ниједан од ових споменика није проглашен за културно добро због недостатка ваљаних и тачних података релевантних за њихову валоризацију.

II 5.4. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ

II 5.4.1. ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА

У погледу мера заштите од пожара неопходно је придржавати се следећих нормативних аката:

- Сви објекти изводе се у складу са Законом о заштити од пожара ("Службени гласник РС" бр.111/09);
- Објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила у складу са Правилником о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице и уређење платоа за ватрогасна возила у близини објеката повећаног ризика од пожара ("Сл.лист СРЈ" бр.8/95);
- Хидрантска мрежа изводи се у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара ("Сл.лист СФРЈ" бр.20/71 и 23/71);
- Гараже се изводе у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија ("Сл.лист СЦГ" бр.31/05);
- Дистрибутивни гасовод изводи се у складу са Правилником о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара;
- Станица за снабдевање горивом изводи се у складу са Правилником о изградњи станица за снабдевање горивом моторних возила и о ускладиштавању и претакању горива ("Сл. лист СФРЈ" бр.27/71).

II 5.4.2. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА

У погледу угрожености простора од дејстава елементарних непогода и технолошких удеса (акцидентата) основне опасности прете од појаве великих вода бујичних токова и Лима, евентуалних пожара (пожари на станицама за напајање горивом и складиштима нафтних деривата, индустријски пожари, итд.), града (током летњих месеци), суше, снежних наноса током зимских месеци и земљотреса (очекивани могући интензитет земљотреса износи до 8° МЦС скале).

Заштита од земљотреса

На сеизмолошкој карти за повратне периоде 50,100,200, 500, 1000 и 10 000 година која приказује очекивани максимални интензитет земљотреса, са вероватноћом појаве 63%, подручје Прибоја се на олеати за повратни период од 500 година у зони 8° МЦС скале.

Једна од основа при изради планских докумената, планирању и пројектовању објеката су и сеизмолошке подлоге. Њихов садржај представљају ефекти, очекиваних са различитом

вероватноћом, земљотреса изражених најчешће преко сеизмичких интензитета или максималног хоризонталног убрзања. Законска регулатива по овој проблематици у нашој земљи није довољно развијена и усаглашена са светским стандардима па су тако у најчешћој употреби Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима ("Службени лист СФРЈ" 31/81,49/82,29-83,21/88 и 52/90) по коме су основа за планирање и пројектовање сеизмички интензитети за повратни период од 500 година и Правилник о техничким за пројектовање и прорачун инжењерских објеката у сеизмичким подручјима (који нема законску снагу) За објекте ван категорије у процесу дефинисања параметара противтрусне градње законодавац је предвидео:

- прорачун пројектног земљотреса (Z_i) са вероватнопом појаве 70% за периоде од 100 и
- максималног земљотреса (Z_{ul}) са вероватноћом појаве 70% за периоде од 1000 година;

У оба примењивана правила планирања и пројектовања интензитет земљотреса је најчешћа основа за процену угрожености. Законодавац је предвидео могућност посебних истраживања којима би се утврдила пројектни параметри конкретних локација односно чији је резултат карта сеизмичке рејонизације за потребе израде планских докумената односно карта сеизмичке микрорејонизације за потребе пројектовања.

Увођењем ЕВРОКОД-а основа за процену сеизмичког хазарда је максимално очекивани земљотрес (вероватноћа 70%) за повратни период од 475 година и максимално хоризонтално убрзање у очекиваном фреквентном опсегу. Сбим и садржај сеизмолошке документације дефинише се пројектним задатком и пројектом истраживања а у зависности од фазе израде техничке документације као и од категорије објеката.

Заштита од поплава

Река Лим је обухваћена Републичким Оперативним Планом за одбрану од поплава (сектор ВИ-6-ЛИ-Ј, водног подручја реке Саве) на деоницама на којима су изграђени заштитни водопривредни објекти и извршена регулација.

Остали водотоци на разматраном планском подручју нису обухваћени Републичким Оперативним планом, а мере и радове на заштити од поплава за ове водотоке прописује надлежни орган Скупштине Општине (чл. 53, Закона о водама).

Река Лим је притока реке Дрине, Прибој се налази на 47 километру од ушћа Лима у Дрину.

Заштита града Прибоја и индустријских постројења у приобаљу урађена је на више деоница на левој и десној обали реке.

I- Деоница леве обале код фабрике "Полиестер" и болнице (релативна стациоњажа km 0+000 до km 0+384)

Изведена је обалоутврда која се састоји од темељне стопе од набијеног бетона (ширине 1,0m, дубине 1,3m) и облоге од бетонских коцки ($d=25\text{cm}$) на подлози од шљунка ($d=10\text{ cm}$). Нагиб облоге је 1:1,5. Шеталишна стаза је ширине 1,5m, на коти средње воде. Изнад шеталишне стазе је камена облога у суво ($d=40\text{cm}$). Круна облоге је 1.28m испод нивоа велике воде (прилог 3/1). Део шарпе или насипа изнад облоге је затрављен. Насип је ширине 2,0m у круни, са нагибом косине 1:1.5. Прилаз реци обезбеђују АБ степенице ширине 2,0m. Радови су завршени 1978. године, у складу са Док/25.3/.

II- Деоница десне обале код железничке станице у дужини око 700m'

На овој деоници изведена је заштита, идентичног типа као на деоници код Полиестера, од висећег моста код железничке станице до потока Годуша. Објекат је старијег датума и нема пројектну документацију.

На деоници леве обале низводно од моста "Газела", код "ФАП"-овог погона II на Мостињи, (релативна стациоњажа km 0+000 - km 0+517) пројектовани су исти радови као на деоници I (код Полиестера) али нису изведени.

III- Деоница на десној обали код погона "ФАП"-а - Погон И (релативна стационача km 0+000 - km 0+856.5)

Ха овој деоници је у послератном периоду изграђен заштитни зид који је био недовољне висине. Реконструкција - надвишење овог зида је извршена према Док.3, тако да је обезбеђена заштита од меродавне петстогодишње велике воде, са надвишењем од 1.0 до 1.2m на најугроженијим деловима (подужни профил у прилогу 3/2). Ширина надвишеног дела зида је 0.6m.

- од km 0+000 до km 0+597 надвишење бетонског зида је урађено од наб. бетона МБ-15.
- од km 0+597 до km 0+856,5 зид је армиранобетонски. Ова деоница се завршава код челичног моста.

IV- Деоница десне обале узводно од челичног моста (релативна стационача 0+000 - 0+072)

Узводно од моста је урађена заштита ножице пута Прибој - Бистрица. Пројектована је у Док.3, а изведена уз одређене измене. Изведена је темељна стопа од каменог набачаја димензија 1 x 1,5m. шкарпа нагиба 1:1 је обложена каменом у суво до коте велике воде (прилог 3/3). Косина изнад облоге до нивелете пута је у нагибу 1:1,5 и затрављена. Темељна стопа и облога су уклоњени у темељни зид опорца моста и кеглу, чиме је ова деоница обезбеђена од даљег подривања.

V- Деоница леве обале код насеља "ФАП"-а (релативна стационача km 0+000 - km 1+679)

У Док.2, пројектована је заштита овог насеља које се простире на левој обали, узводно од челичног моста. Изведен је насип који обезбеђује заштиту од меродавне велике воде $Q_0.2\% = 1573m^3/s$, са заштитном висином од 1,2m. Траса насипа је дефинисана урбанистичким планом.

Спољна косина насипа је у нагибу 1:1,5 и обложена делимично облогом од камена у цементном малтеру, а делимично од бетонских елемената. Облога је следећег типа:

- од km 0+000 до km 0+412 небрањена косина није обложена.
- од km 0+412 до km 0+761 изведен је кејски зид са једним форландом ширине 7,0m и облогом од камена у цем. малтеру (тип 1 на прилогу 3/4)
- од 0+761 до 1+380 кејски зид има две степенице (форланда) ширине 7.4m и 7.0m, које су обложене лако армираним префабрикованим бетонским елементима. Косине су нагиба 1:1 са истим типом облоге (тип 2 на прилогу 3/4)
- од 1+380 до 1+679 облога је од камена у цементном малтеру.

Насип је од ваљаног кохерентног материјала. Брањена косина насипа је у нагибу 1:1,5, хумузирана и затрављена. Карактеристике круне насипа су променљиве и то:

- од km 0+000 до km 0+831 је 2,5m. Круна је обложена лаким АБ плочама и служи као шеталиште.
- од km 0+831 до km 1+380 је 4,7m, Исто као низводно.
- од km 1+380 до km 1+679 је 2,5m. Круна насипа је затрављена.

Велике воде седемдесетих година су оштетиле објекат на деоници дужине око 300m низводно од жичаног моста (пored зграде Електродистрибуције). Рађена је реконструкција у виду облоге од камена у суво, са темељном стопом од каменог набачаја. Нагиб облоге је 1:1,5.

VI- Деоница леве обале узводно од насеља "ФАП"-а (рел. стац. km 0+000 до km 0+429.3)

Ова деоница се практично наставља на одбрамбену линију низводне деонице и завршава се код ушћа потока Милијеш (Барањски поток). Сврха изградње овог објекта је заштита насеља и локалног пута. Радови су настављени и завршени у дужини од предвиђених 0+800 и то од ушћа Милијешког до улива Грабовачког потока km(0+300 и 0+400). Неурађена деоница је око 11.0m, због нерешених имовинко правних односа.

На овој деоници је урађена обалоутврда са темељном стопом, следећих карактеристика:

- Од km 0+000 до km 0+159 темељна стопа је ширине 2.0m и нагиба ка решт 1:1,5, од каменог набачаја, до коте нивоа мале воде.
- Од km 0+199 до краја објекта (km 0+429) темељна стопа је од ломљеног камена, облика правоугаоника, димензија 1,5 x 1,5m.

Облога је од камена у цементном малтеру нагиба 1:1,5, дебљине 0,3 м, на подлози од шљунка $d=0,1m$. Од km 0+159 до km 0+429 на нивоу средње воде је банка ширине 1,5m, обложена бетоном. Насип је 0,3m виши од коте меродавне велике воде. Подужни профил ове деонице је приказан на прилогу 3/5.

Уређење водотока

Уређење водотокова захтева:

- Наставк изградње заштитних водопривредних објеката у циљу заштите подручја од великих вода у складу са постојећом техничком документацијом и усвојеним критеријумом заштите. На деоницама са високим тереном, по потреби градити објекте у циљу заштите обале од ерозија и обезбеђења њене стабилности.
- Хидротехничко уређење комплетних сливова свих гравитирајућих водотокова на сливном подручју, а који имају утицаја на разматрано планско подручје, тако да се обезбеди критеријум заштите од велике воде вероватноће појаве $Q_{T\%}$ (повратни период $T=100$ год.) са одговарајућим експропријационим појасом које чини водно земљиште, а при чему треба уважити постојеће стање и водопривредне услове, али тако да се техничко решење естетски и амбијентално уклопи у урбанистичка решења за планирану намену простора. Приоритет код реализације ових радова дати на водотоцима кроз насељена места и индустријске зоне.
- Интегрално уређење сливног подручја бујичних водотокова конзистентном применом:

а) Антиерозионих радова (грађевинско-технички) за уређење бујичних корита са изградњом ретардационих преграда за задржавање наноса.

б) Биолошко-ретенционих радова за заштиту сливног подручја.

в) Административно-пропагандних мера за борбу против ерозије.

- Спровођење противерозионих мера на ерозионим подручјима које утврђује надлежан општински орган управе (у складу са чл. 38 Закона о водама).
- Дефинисање плавне зоне дуж свих водотокова у оквиру граница Генералног плана и прописивање услова градње на том земљишту (у складу са чл. 23 Закона о водама).
- Коришћење земљишта дуж водотокова на начин којим се не угрожава спровођење одбране од поплава, и заштита од великих вода. Саставни део простора за одбрану од поплава чини и заштитни појас са шумом и заштитним зеленилом у инундационом подручју водотока (корито за велику воду).
- Коришћење водног земљишта (јавно добро воде) без водопривредне сагласности, само као пашњака, ливада и ораница. Посебно је недопустиво затварати протицајни профил због повећања грађевинског земљишта.
- За изградњу нових или реконструкцију постојећих објеката, као и за извођење других радова који могу утицати на промене у водном режиму, обезбедити водне услове и водну сагласност у складу са Законом о водама.

Услови за израду техничке документације постављени од стране Републичког хидрометеоролошког завода Србије су:

- За израду климатолошке подлоге предметног подручја потребно је користити податке са Главне метеоролошке станице Златибор и подручне мреже климатолошких и падавинских станица,
- Ха подручју плана, РХМЗС врши хидролошка мерења и осматрања на Лиму на метеоролошкој станици Прибој. Подаци са наведене хидролошке станице могу се користити као релевантни при изради хидролошких прорачуна за пројектовање објеката на Лиму, а за потребе пројектовања могу се користити и подаци са хидролошке станице Пријепоље, која се налази узводно од подручја предметног

плана по току Лима. Уколико се укаже потреба за пројектовањем хидротехничких објеката на водотоцима на којима РХМЗС не врши мерења и осматрања. хидролошке прорачуне треба урадити методама које се примењују за хидролошки неизучене сливове, а које се базирају на карактеристикама слива.

- При израда хидролошких подлога (минималних, максималних и средњих протицаја) за пројектовање хидротехничких објеката (регулација водотока, мостова, пропуста, водозахвата и друго) на реци Лим и повременим и сталним мањим водотоцима, користити релевантне хидролошке податке са хидролошких станица на Лиму и метеоролошке податке Главне метеоролошке станице Златибор.
- У границама подручја плана нема хидролошких станица подземних вода.
- При изради геотехничких и хидрогеолошких подлога користити хидролошке податке Главне метеоролошке станице Златибор и подручне мреже климатолошких и падавинских станица.
- При изради пројеката за испуштање отпадних вода узети у обзир да је коначни реципијент река Дрина, која је према Уредби о категоризацији водотока и Уредби о класификацији вода ("Службени гласник СРС" бр. 5/68) сврстана у ИИ класу. Такође је неопходно придржавати се Правилника о опасним материјама у водама ("Службени гласник СРС" бр. 31/82), којим су дефинисане максималне количине опасних материја које се не смеју прекорачити.
- Са аспекта квалитета ваздуха, пројектант је дужан да, на основу планске концепције грађења, уређења и организације овог простора, нарочито имајући у виду основне еколошки ризичне карактеристике пројектованих објеката, надлежном министарству упути Захтев о потреби процене утицаја на животну средину и да, по решењу на Захтев, у оквиру целокупне коначне пројектне документације, сачини анализу утицаја предвиђених радова и касније експлоатације планираних објеката и пратеће инфраструктуре на животну средину, и у смислу загађивања ваздуха.

Антиерозиона заштита

Антиерозионо уређење разматраног подручја - важна је мера не само за уређење водних режима (смањење брзине концентрације поводња), већ и неопходна мера еколошког и економско-развојног уређења територије. То уређење се заснива на оптималној комбинацији техничких, биотехничких и биолошких радова. У оквиру техничких радова веома су важне бујичне преграде у неким ерозијом угроженим водотоцима у горњим деловима слива Поблаћенице и Љутине. Те преграде треба да стабилизују корито водотока, смање подужне падове и омогуће да се добије у времену да почну да дају ефекте и биолошки радови заштите сливова. Биолошки радови обухватају пошумљавање, обнову деградираних шума, затрављивање, мелиорације шума и пашњака, док се биотехнички радови састоје у изради рустикалних преграда, плетера и травних водопутева. Инвестиције у биолошке радове су високе и знатно веће од трошкова изградње преграда. Притом треба имати у виду да је у ППРС предвиђана једна важна стратешка планска солуција: антиерозиону заштиту треба спроводити као део мера интегралног коришћења и уређења простора, као и привођења сливова економским функцијама. У складу са стратегијом да се пољопривредна земљишта нижих бонитетних класа претварају у шумска, приоритет се даје биолошким мерама заштите - пошумљавању, обнављању деградираних шума, затрављивању и мелиорацији пашњака. Циљ је да се мерама заштите од ерозије уједно стварају и услови да заштићени сливови обезбеђују стабилне приходе који омогућавају уредно одржавање заштитних система и привређивање дела радно способног становништва.

Потребно је спровести противерозионе радове и противерозионе мере, углавном, на два начина: (а) као препорука власницима земљишта за све површине и културе угрожене слабијим ерозионим процесима; и (б) као обавеза за све власнике земљишта и култура које се налазе у склопу издвојеног и проглашеног ерозионог подручја.

Ха површинама које су нападнуте екцесивном и јаком ерозијом потребно је спровођење биолошких радова и мера на мелиорацији пашњака, подизању воћњака и винограда, малињака и гајењу других пољопривредних култура на истерасираном земљишту, као и оснивању заједничких ливада.

Од противерозионих мера посебан значај има начин орања при гајењу ратарских култура (контурно и гребенасто), као и контурно-појасна обрада, а од стриктних забрана посебно је значајна забрана гајења окопавина на падинама са увећаним нагибом. Када су у питању нестабилни терени, забрана механичког оштећења тла има приоритетан значај. Узимајући нагиб падине као основни чинилац предиспонираности подручја на процесе ерозије и начин искоришћавања као основни узрочник, мере и радови за противерозиону заштиту се примењују диференцирано по појединим пољопривредним културама (табела 05).

Табела бр.17: Полазишта за утврђивање противерозионих захвата

Нагиб падине -%	Радови, мере и предлог начина коришћења
	Оранице
0-3	Дозвољено гајење ратарских култура без ограничења
3-7	Дозвољено гајење ратарских култура без ограничења уз услов обавезног контурног орања
7-12,5	Дозвољено гајење ратарских култура изузев окопавина уз услов гребенског орања
12,5-20	Дозвољено гајење ратарских култура уз услов контурно појасне обраде (сртип културе)
20-25	Дозвољено гајење ратарских култура без окопавина сваке треће године, под условом да се у периоду између два дозвољена орања површина користи као травна култура - детелина
Преко 25	Потпуна забрана орања и формирање травних или шумских култура

Нагиб падине -%	Радови, мере и предлог начина коришћења
	Воћњаци
до 10	Гајење воћњака уз нормалне мере неге и препоручује се мулчирање
10-15	Гајење воћњака без посебних ограничења и обавезно мулчирање
15-25	Гајење воћњака уз појачане мере неге и формирање травних појасева по хоризонталу у сваком 2. реду
преко 25	Гајење воћњака уз изузетне мере неге и потпуно затрављивање тла легуминозама изузев зоне око стабла 3,0 м

Нагиб - %	Квалитет	Радови, мере и предлог начина коришћења
Ливаде		
0-5	Забарене услед високог нивоа подземне воде	Одводњавање
5-15	Ослабљен флористички састав	Појачане мере неге са прихрањивањем вештачким или стајским ђубривом на псеудоглејним земљиштима, дубоко растојање, растресање
преко 15	Слаб флористички састав и механичка оштећења тла	Мелиорација делимичном обрадом и подсејавање смешом семена племенитих трава
Пашњаци		
до 15	У стадијуму деградације	Појачане мере неге и заштите са прихрањивањем вештачким ђубривом
преко 15	У стадијуму деградације и деградирани	Мелиорација делимичном обрадом и подсејавање смешом семена племенитих трава

На нагнутим теренима је, такође, неопходно формирање противерозионих појасева жбунастог, шумског и травног типа, ради смањења кинетичке енергије сливајућег млаза који врши еродирање површинских слојева земљишта и подлоге. На тај начин могуће је повећати толеранцију у смислу граничног нагиба за гајење ратарских култура, а редукцију истих извршити само на местима где не постоји никаква економска оправданост гајења житарица и окопавина. Уз то, живим ретензионим појасевима се значајно побољшава еколошки систем подручја, а у врсте за формирање појасева могу се унети бројне племените карактеристике, као што су медоносност, лековитост и др. У воћњацима и виноградима у циљу смањења ерозионих процеса потребно је формирање контурних бразди, као и заснивање нових засада искључиво садњом по изохипси, односно управно на садашње редове.

Противградна заштита

Ха територији општине Прибој у оквиру Система одбране од града изграђено је укупно 8 (осам) противградних станица са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете. (приказано на Рефералној карти бр.2)

Табела бр.18: Противградне станице (ПГС)

р.број	Назив ПГС	X	Y	H (м.н.м.)
1	Кратово	4825457	7390028	Кратово
2	Мажићи	4818871	7384670	Мажићи
3	Пожегрмац	4823137	7376323	Пожегрмац
4	Херголеша	4820332	7372822	Херголеша
5	Крајчиновићи	4823734	7366253	Крајчиновићи
6	Стрмац	4825805	7362651	Стрмац
7	Ритошићи	4813409	7362605	Ритошићи
8	Бучје	4812370	7371342	Бучје

За изградњу објеката на растојању мањем од 100m од противградне станице обавезно је прибављање мишљења РХМЗ.

Акцидентна загађења

По питању заштите од акцидентних загађења, основне мере заштите се заснивају на управљању ризиком од удеса, и то кроз: идентификацију опасности; анализу последица; процену ризика; планирање мера за превенцију удеса или смањење ризика; организовање мера приправности и одговора на удес; као и планирање мера санације од последица удеса.

Мере заштите треба спроводити: за постојеће објекта и технологије (производња, складиштење, утовар, транспорт, претовар штетних и опасних материја), кроз превентивне мере и мере сталног надзора; за нове објекте, технологије и радове, као и код реконструкција постојећих, кроз обавезну израду процене утицаја и процене ризика на животну средину; израдом карте хазарда, чиме ће се утврдити потенцијални извори удесних загађења и правци транспорта опасних и штетних материја.

II 5.4.3. ЗАШТИТА ОД РАТНИХ ДЕЈСТАВА

На основу услова и захтева за прилагођавање Просторног плана општине Прибој потребама одбране земље добијеним од надлежног Министарства одбране Републике Србије, у складу са Одлуком о врстама инвестиционих објеката и просторних и урбанистичких планова значајних за одбрану земље, ("Службени лист СРЈ", број 39/95) **нема посебних услова и захтева за прилагођавање потребама одбране земље.**

Поред претходно датих правила за заштиту од елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и ратних дејстава према одредбама Закона о ванредним ситуацијама ("Службени гласник ПЦ", бр.111/2009) у спровођењу Плана обавезно је поштовање одредби Закона о одбрани ("Службени гласник ПЦ", 45/91, ...,48/94бр.116/2007) и подзаконских аката за њихово извршавање: Технички прописи и нормативи за склоништа ("Службени војни лист" бр. 13/98), Правилник о начину обрачуна накнаде за изградњу и одржавање склоништа и вршењу других услуга ("Службени гласник РС" бр.65/2002 и 87/02), Уредба о организовању и функционисању цивилне заштите("Службени гласник РС" бр. 21/92) – по овој уредби Прибој је сврстан међу насеља другог степена угрожености за које је заштита становништва у општинском центру планирана у склоништима допунске заштите (обим заштите 30кПа - 50кПа), а само изузетно у објектима од значаја за одбрану, у склоништима основне заштите (100кПа); у осталим деловима – рејонима свих насељених места заштиту планирати у заклонима.

III ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

III 1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ ОДРЕЂЕНЕ ПЛАНОМ

III 1.1. Опис и одређење насеља за које су дати шематски прикази

За делове планског подручја за које није прописана обавезна израда урбанистичких планова, а то је цела територија Општине изван граница ГП-а, су за секундарни општински центар (Саставци) и центре заједнице насеља (Кратово, Сјеверин, Сочице и Бучје) дати Шематски прикази уређења насеља (са предлогом планираних грађевинских подручја), а за сва остала насеља Шематски прикази постојеће изграђености земљишта.

Постојеће коришћење земљишта, као и планирана грађевинска подручја и планирана намена површина, су графички урађени на топографској карти 1:25 000 и ортофото картама (2010).

У текстуалном делу Плана дата су правила уређења и грађења за све планиране намене земљишта.

Уколико се укаже потреба за израдом урбанистичког плана (ради решавања одређених и специфичних проблема у простору или потребе утврђивања јавног интереса) Одлуку о томе доноси надлежни општински орган, и у том случају, Просторни план општине Прибој представља његов плански основ и садржи смернице за његову израду.

До доношења урбанистичких планова, издавање информације о локацији, локацијске и грађевинске дозволе (или другог одговарајућег акта, у складу са важећим законом) вршиће се на основу правила изградње из овог Плана.

III 1.1.1. Шематски прикази уређења и изграђености насеља

Претежно брдско-планинска конфигурација терена општине Прибој и разбијени тип насеља на великим просторима, су ограничавајући фактори за планско одређивање будуће изградње. Неоправдано претварање великих површина, или његових делова, пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско, у циљу повезивања и уобличавања постојећих изграђених енклава, које су најчешће и међусобно изразито денivelисане, су као најрационалнији приступ планирању ових простора определили предлог за врло ограничено планирање ширења грађевинског земљишта у Шематским приказима уређења насеља (за насеља која су планирана као централна места) док је за сва остала насеља у Шематским приказима изграђености само евидентирана

постојећа изградња а кроз правила у Плану дата могућност и услови под којима је могућа изградња.

II 1.1.2. Границе планираних грађевинских подручја насеља

За насеља Саставци, Кратово, Сјеверин, Сочице и Бучје, поред енклава изграђеног земљишта на целој територији насеља за централни део насеља дат је, графички, предлог грађевинског подручја.

Правила уређења и грађења на грађевинском земљишту важе у планираним грађевинским подручјима и на изграђеном земљишту ван грађевинских подручја.

Планирана грађевинска подручја и изграђено земљиште су приказани на одговарајућим графичким прилозима (шематским приказима уређења или шематским приказима изградње насеља), за свако насеље, у размери 1: 5 000.

Због немогућности добијања одговарајућих катастарских подлога нису постојали услови за попис изграђеног земљишта и планираних грађевинских подручја.

III 1.2. Планирано уређење и изградња јавних објеката

Правила уређења и грађења за површине и објекте јавне намене, дата у Плану, су општа правила за целу територију обухвата Плана, која се за потребе израде урбанистичког плана усмеравајућа и у складу са конкретним условима локације и окружења могу се мењати.

Површине за јавне потребе су постојећи и планирани објекти и површине за јавну употребу: саобраћајне површине, (образовање, здравство, управа, култура, спорт, комунални објекти, и сл.) и постојећи и планирани објекти од општег интереса.

Постојеће и планиране површине јавне намене, у границама планираних грађевинских подручја, су идентификовани графички, у размери 1:5 000, на шематским приказима насеља.

III 1.3. Услови за уређење и изградњу површина и објеката јавне намене и мреже саобраћајне и друге инфраструктуре

III 1.3.1. Површине и објекти јавне намене

Минимална површина парцеле за изградњу објеката јавне намене је 400,0m²

Тип објекта јавне намене, нова изградња, зависи од његове функције и услова на локацији, али је претежно слободностојећи објекат на парцели.

Комплекс мора бити уређен у складу са функцијом објекта и његовим окружењем.

За значајније реконструкције код постојећих површина или објеката јавне намене (доградња или надградња), као и за изградњу нових, обавезна је израда урбанистичког пројекта. У случају фазне изградње урбанистички пројекат се ради за целину комплекса са јасно назначеним фазама изградње које се могу реализовати на начин да свака фаза може да функционише самостално али и као део целине.

Објекти образовања, дечије и социјалне заштите, здравства, културе, информисања, спорта и рекреације и сл. су компатибилни становању и мешовитим наменама и могу се градити у тим зонама.

Специјализоване школе или клубови могу бити пратеће намене у оквиру спортских и рекреативних центара, становања.

У оквиру школског дворишта, уколико то услови на парцели дозвољавају, могу се наћи специјализовани и пратећи садржаји намењени спорту и рекреацији.

Постојећи објекти, у случају доградње, треба да прате претежну грађевинску линију у непосредном окружењу, а за нове објекте минимално растојање грађевинске од

регулационе линије износи 5,0 m. Простор између грађевинске и регулационе линије користири као уређену зелену површину, а само, изузетно, за паркирање, што се утврђује Урбанистичким пројектом.

Најмања удаљеност јавних објеката и служби од објеката на суседним парцелама износи минимално пола висине од суседног објекта, али не мање од 5,0 m.

Растојање основног габарита и линије суседне грађевинске парцеле износи, на делу бочног дворишта претежно северне оријентације минимално 3,5 m, односно на делу бочног дворишта претежно јужне оријентације минимално 4,0 m.

Спратност објеката је до П+1+Пк.

Максимални дозвољени индекс заузетости је 30 %

Максимални дозвољени индекс изграђености је 1.0

На парцелама се дозвољава, у свим сегментима, фазна изградња.

Паркирање и гаражирање возила се обезбеђује на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута.

По архитектури објекти јавних намена треба да буду препознатљиви и уочљивији од објеката других намена.

III 1.3.2. Саобраћајна инфраструктура

За територију општине Прибој Просторним планом општине утврђују се правила грађења и уређења у коридорима инфраструктурних објеката.

За реконструкцију постојећих капацитета може се издати локацијска дозвола на основу просторног плана уколико се реконструкција изводи у постојећем јавном или, уколико су корекције јавног минималне и местимичне (поједина кривина, ширина на краћој деоници и сл) али уз претходно решен имовинско-правни однос управљача пута и власника парцеле на којој се корекција врши, о чему се подноси доказ. За изградњу нових капацитета мора се израдити одговарајући урбанистички план.

Правац, односно промена правца јавног пута у насељу одређује се одлуком СО на основу урбанистичког плана (за државни пут по претходно прибављеној сагласности надлежног министарства запослове саобраћаја)

Појас регулације саобраћајних система утврђених планом, обухвата крајње тачке земљишног појаса са обе стране. У пракси то је изломљена линија која одваја јавно од осталог земљишта. У појасу регулације налазе се сви елементи горњег и доњег строја саобраћајнице који непосредно служе за обављање саобраћаја односно функционисање саобраћајнице.

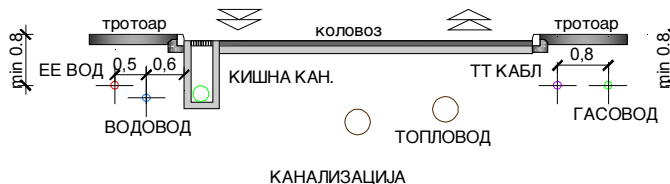
Просторним планом утврђује се ширина појаса регулације за:

Правила за изградњу и реконструкцију саобраћајне мреже у грађевинском подручју

- регулациона линија утврђује се у односу на осовинску линију (осовину јавног пута), или на граничну линију и обележава за све постојеће и планиране саобраћајнице;
- растојање између регулационих линија (ширина појаса регулације) утврђује се у зависности од функције и ранга саобраћајнице, односно инфраструктуре, као хоризонтална, надземна и подземна регулација, а најмања дозвољена ширина појаса регулације по врстама улица је: стамбене 7.5-8.0 m, сабирне 9-10.0 m, саобраћајнице у сеоским насељима 9.0-10,0 m, колски пролази 6.0-5,0 m, приватни пролази-2,5 m, противпожарни пролаз-3,50 m;
- регулациона линија се обележава аналитичко геодетски за све планиране саобраћајнице у насељу;
- регулациона линија и осовина саобраћајнице јавног пута су основни елементи за утврђивање саобраћајне мреже;
- регулациона линија и осовина нових саобраћајница утврђују се у односу на постојећу регулацију и парцелацију, постојеће трасе саобраћајница и функционалност саобраћајне мреже;

- нивелација саобраћајница и других јавних површина одређује се прорачуном падова и попречних и подужних профила појаса регулације. Утврђене аналитичке координате (коте нивелете) карактеристичних тачака у плану нивелације представљају основ за утврђивање нивелета регулационих линија као и основ за постављање улаза у објекат или уређење осталог простора ван појаса регулације;
- саобраћајнице изводити са савременим коловозним застором на адекватном доњем построју, тампону и оивичити ивичњацима;
- у профилу улице, поред саобраћајне функције, обезбедити простор за пролазак инфраструктурне мреже;
- приликом планирања нових или реконструкција постојећих улица тежити да се обезбеди улично зеленило (дрвореди, травњаци и слично);
- пешачке површине (стазе и тротоари) обавезно физички издвојити у посебне површине заштићене од моторног саобраћаја (изузев код интегрисаних улица);
- ширина тротоара за кретање пешака min. 1,5 m; за инвалидна лица на пешачким прелазима предвидети изградњу рампе нагиба 1:20 (изузетно 1:12) минималне ширине 1,80 m;
- код изградње надвожњака потребно је оставити светли профил од мин. 4,5 m;
- попречне профиле и коловозне конструкције свих саобраћајница димензионисати према меродавном саобраћајном оптерећењу;
- радијус закривљења на раскрсницама је мин. 7,5 m (изузетно 6,5)
- паркирање на јавној површини уз коловоз је могуће и изводи се као управно (једно паркинг место је димензија 2,5(2,3)х5,0 m са коловозом ширине min 5,5(6,5) m, паралелно (2,0х6,0m коловоз min 3,5m) или косо (2,3х5,0m ,коловоз min 4,5m)
- Пример распореда инфраструктурних капацитета у профилу саобраћајнице у насељу

ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ МЕЂУСОБНОГДНОСА
ТЕХНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Јавни путеви ван насељеног места

Земљишни појас је непрекинута земљишна површина са обе стране усека и насипа јавног пута, ширине најмање 1.0 m мерено на спољну страну од линије крајњих тачака попречног профила.

Заштитни појас је површина земљишта уз земљишни појас, на спољну страну, чија ширина зависи од категорије пута:

- државни путеви 2. реда износи 10.0 m
- општински путеви износи 5.0 m

У заштитном појасу поред јавног пута ван насеља, забрањена је изградња грађевинских или других објеката, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.

У заштитном појасу може да се гради, односно поставља, водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и телекомуникационе и електро водове, инсталације, постројења и сл., по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута која садржи саобраћајно-техничке услове. Управљач јавног пута дужан је да обезбеди контролу извођења

Појас контролисане градње је површина са спољне стране заштитног појаса на којој се ограничава врста и обим изградње објеката који је исте ширине као и заштитни

појас. Изградња објеката у појасу контролисане изградње дозвољена је на основу донетих просторних и урбанистичких планова који обухватају тај појас. У појасу контролисане градње забрањено је отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа.

Прикључак прилазног пута на јавни пут може се градити само уз сагласност управљача јавног пута.

Прикључци општинских путева на државне путеве II реда ван насеља, али и у насељу, морају се, уколико има услова, препројектовати ради прилагођавања захтевима безбедног и прегледног одвијања саобраћаја на раскрсницама у условима непрекинутог саобраћајног тока на државном путу и одвојених саобраћајних трака за лева скретања са државног пута.

Раскрсница односно укрштај општинског или некатегорисаног пута и државног пута може се градити само уз сагласност Јавног предузећа.

Земљани пут који се прикључује на јавни пут мора имати коловоз са тврдом подлогом или исти као и јавни пут најмање ширине 5.0 m на 20 m за пут II реда и 10 m за општински пут мерено од ивице коловоза јавног пута.

Ваздушни простор изнад коловоза је 7.0 m а слободни простор изнад коловоза је 4.5 m (4,75m код аутопута).

Управљач јавног пута мора са власницима суседних парцела да склопи уговор о коришћењу земљишта за објекте за одвођење воде или друге објекте или уређаје заштите пута уколико их не може распоредити у земљишном појасу.

Јавни пут у насељу одређује се просторним и урбанистичким планом.

Коловозна конструкција улица које се поклапају са правцем државног или општинског пута који пролази кроз насеље сматрају се деловима тих путева заједно са саобраћајном сигнализацијом (осим светлосне).

Правац или промену правца државног пута који пролази кроз насеље одређује Скупштина општине (града) по прибављању сагласности надлежног министарства.

Забрањено је укрштање државног пута I реда са железничком пругом у истом нивоу.

На раскрсници или укрштају са железничком пругом утврђује се зоне потребне прегледности. У утврђеним зонама потребне прегледности забрањена је свака градња или подизање постројења, уређаја и засада

или било каква активност којом се омета прегледност. Управљач има право да од власника или непосредног држаоца захтева да се уклоне објекти који ометају потребну прегледност. Држалац или власник суседне парцеле има право на накнаду од стране управљача пута по основу ограниченог права коришћења.

Ако постојећи јавни пут, односно његов део, треба изместити због грађења другог објекта (железничка инфраструктура, рудник, каменолом, акумулационо језеро, аеродром и сл.), јавни пут, односно његов део који се измешта, мора бити изграђен са елементима који одговарају категорији тог пута.

Трошкове измештања јавног пута, односно његовог дела, из става 1. овог члана, сноси инвеститор објекта због чије изградње се врши измештање јавног пута, односно његовог дела, ако се другачије не споразумеју инвеститор и управљач јавног пута.

У случају укрштања јавног пута са железничком инфраструктуром због изградње јавног пута, односно железничке инфраструктуре, трошкове изградње надвожњака или подвожњака, сноси инвеститор изградње тог јавног пута, односно те железничке инфраструктуре.

Државни пут II реда

За државни пут другог реда ширина појаса регулације утврђена је на 20,0-25,0 m (просечно) са следећим правилима изградње:

- коловоз се састоји од две саобраћајне траке;
- коловоз је од асфалта;
- рачунска брзина према пројектном задатку (60-80(100) km/h)
- ивичне траке и банке са стране коловоза

- елементи трасе су према пројектном задатку (у зависности од услова рељефа);
- објекти и системи за, прикупљање, одвођење и заштиту од површинских и подземних вода су саставни делови трупа пута;
- објекти за заштиту и обезбеђење трупа пута и косина.

Општински пут

Ширина појаса регулације општинских путева је 15.0-25,0 m (просечно). Траса општинског пута коначно се одређује пројектно-техничком документацијом. Тежити да се трасе општинских путева воде по постојећим путевима. Правила грађења у појасу регулације су следећа:

- коловоз се састоји од две саобраћајне траке;
- коловоз је од асфалта (општински пут I ранга) или од асфалта и макадама (општински пут II ранга) на претходно обрађеној постелици и тампон слоју;
- рачунска брзина према пројектном задатку (40-60(80) km/h)
- ивичне траке и банке са стране коловоза
- објекти и системи за, прикупљање, одвођење и заштиту од површинских и подземних вода;
- објекти за заштиту и обезбеђење трупа пута и косина.

Бицилистичка стаза

Бицилистичка стаза се изводи у појасу регулације јавног пута с тим што се појас у том случају проширује за смештај елемената трасе бицилистичке стазе или се изводи ван јавног пута као посебна јавна површина у ком случају је ширина регулације 7.0 m а ширина коловоза је min 2,5 m. Правила грађења у појасу регулације су следећа:

- a. уз коловоз јавног пута обострано вођена
 - коловозна трака ширине 1,25 m или 2x1,25 m;
 - заштитна трака која дели коловоз од бицилистичке стазе је ширине 1,0m за државне путеве односно 0,75 m за општинске
- b. уз коловоз јавног пута једнострано вођена:
 - коловозна трака ширине min. 2,5 m
 - заштитна трака која дели коловоз од бицилистичке стазе је ширине 1,0m за државне путеве односно 0,75 m за општинске

Аутобуска стајалишта

Уз коловоз јавних путева могуће је поставити стајалишта за заустављање возила јавног превоза са следећим правилима грађења:

- ширина коловоза на стајалишту је min. 3.0 m;
- стајалиште је од коловоза државног јавног пута одвојено разделном траком ширине min 3.0m а на општинском може и да изостане;
- дужина стајалишта без прилазних трака је 25.0 m
- са стране је тротоар ширине min 3.0 m опремљен мобилијаром

Укрштање и паралелно вођење друге инфраструктуре са јавним путем

Укрштање других инфраструктурних система са јавним путем изводи се механичким подбушивањем трупа пута управно на осовину на дубини од 1,35-1,5m мерено од најниже коте коловоза (1,0 m од дна канала) до највише коте прописане заштитне цеви у коју се инфраструктура полаже.

Могуће је паралелно вођење инфраструктуре на min 3,0 m од регулационе линије или канала за одводњавање, изузетно од коловоза уколико се не нарушава функционисање пута или објеката заштите. Потребна је сагласност управљача јавног пута.

Пратећи садржаји уз јавни пут

Станица за снабдевање горивом

Станице за снабдевање горивом уз јавне путеве граде се на међусобном растојању од 25-30км за путеве 1. реда односно 10-15км за остале путеве. Уз државне путеве граде се одвојено по смеровима у смакнутом или наизменичном распореду. За планиране локације се ради ПДР-е. Сагласност за прикључак издаје управљач јавног пута на основу захтева и урбанистичког пројекта. Потребно је посебну пажњу посветити овим објектима јер је у последње време дошло до наглог повећања броја који уз то не задовољавају минималне критеријуме. Правила грађења за станице за снабдевање горивом су:

- станице се граде уз коловоз, са потребним уливно-изливним тракама;
- станице су са мин. четири точиона места за путничка и два издвојена за теретна возила;
- станице морају да имају уређаје за точење свих врста бензинских и дизел горива и ТНГ;
- разделна трака према коловозу је min. 6.0m;
- оптимална површина локације за станицу је око 0.5 ha
- пословне просторије (продавница, кафе, ресторан) око 75-100 m²;
- паркирање за најмање 10 путничка возила (мин. једно за инвалидна лица) и 2 теретна;
- простор за замену уља и проверу притиска у пнеуматцима;
- чесма са текућом водом ;
- површина за манипулацију меродавног возила.

Одмориште

Граде се уз јавни пут на местима са посебним одликама (видиковци, природни, културно-историјски споменици или пунктови и др.). Обавезни садржаји одморишта су:

- јавни телефон;
- вода за пиће - чесма на отвореном;
- санитарно-хигијенски чвор - површине до 50 m²
- паркинг простор - за 40 путничких возила, 4 аутобуса, 4 теретна возила, са потребним пролазним саобраћајним тракама
- парковски мобилијар стилски прилагођен окружењу и традицији;
- информације - табла са називом и планом одморишта, табла са основним информацијама о туристичким, културним и природним локалитетима, наредним станицама за снабдевање горивом

Могући (допунски) садржаји:

- објекат укупне површине до око 100 m² у коме је продавница општих артикала (храна, пиће, штампа, цигарете, ауто-делови), сувенирница и информативно-туристички пункт;
- ресторан са националном кухињом - за оријентационо 50 особа у затвореном делу и 70 места на тераси, кухиња и мокри чвор, службени смештај особља ресторана;
- мини пијаца на којој се продају производи из окружења.

Мотели

Намењени су дужем задржавању, уз могућност ноћења. Постављају се на растојањима 30-70 km. Поред свих садржаја наведених за паркиралишта и одморишта, потребно је да се у оквиру комплекса налази и сервисна радионица за све врсте возила, као и шири дијапазон занатско-трговинских продавница, пошта, мењачница. Одређивање тачне локације је комплексан задатак, који захтева сагледавање и анализу више утицајних параметара: саобраћајно-технички услови; просторна ограничења; природне и историјске карактеристике посматраног локалитета; могућност комуналног опремања; снабдевање и одржавање објекта пратећих садржаја и услови заштите животне средине. Собе за смештај могу бити распоређене под истим кровом са осталим садржајима или у више засебних објеката. Архитектонском обликовању посветити посебну пажњу.

Појас регулације железничке пруге

Пружни појас је земљишни простор између колосека као и простор са стране колосека \min 8.0m од осе крајњих колосека (6.0m у насељеном месту). То је простор за смештај колосечних капацитета и објеката у функцији одвијања железничког саобраћаја.

Заштитни пружни појас је земљишни појас са обе стране пруге, ширине 200m, рачунајући од осе крајњих колосека. У заштитном појасу сви објекти морају се градити тако да не угрозе одвијање железничког саобраћаја а већи објекти и хидротехнички објекти морају имати сагласност и услове јавног предузећа које управља пругом.

Укрштање пруге и пута је само на пружном прелазу који не може бити у нивоу уколико је пут аутопут, или државни пут I реда или у реону станичног платоа, уз претходно прибављен акт управљача железничке инфраструктуре. Управљач путева је дужан да изгради коловозни застор на земљаном путу који се укршта са железничком инфраструктуром у истом нивоу.

Ван простора уређених урбанистичким планом укрштање се изводи на мин 2000m² размака са свођењем саобраћајница прама укрштајима.

Паралелно вођење пута и пруге је под условом да је најближа тачка конструкције горњег строја пута на \min 8.0m од осе најближег колосека.

Укрштање или паралелно вођење пруге и осталих инфраструктурних капацитета се одвија на начин да се не угрози одвијање железничког саобраћаја под условима и уз сагласност јавног железничког предузећа. Укрштање других инфраструктурних система са пругом изводи се механичким подбушивањем трупа пруге управно на осовину на дубини од 1,8 m мерено од најниже коте коловоза (1,0m од дна канала) до највише коте прописане заштитне цеви у коју се инфраструктура полаже.

Ваздушни простор изнад ГИШ је 12.0m односно 14.0m за далеководе преко 220KV.

Објект који прелазе преко пруге могу имати најмању висину од 6.5m од доње ивице објекта до ГИШ-а (светла висина).

Реконструкција железничке инфраструктуре ради њеног измештања због изградње другог објекта врши према техничким условима која важе за ту пругу а трошкове сноси инвеститор објекта због кога се врши реконструкција, уколико узајамним споразумом није решено на други начин.

Појас забрањене градње је 25.0m мерено од осовине најближег колосека осим објеката инфраструктуре на основу сагласности управљача жел. инфраструктуром.

Индустријски објекти, рудници, каменоломи и сл. не могу се градити ближе од 50m² од осе најближег колосека.

Корисници, односно сопственици шума и земљишта дужни су да у појасу ширине 10 метара у шумама уредно уклањају дрвеће, растиње и лишће, а у појасу ширине пет метара на другом земљишту благовремено уклањају сазреле пољопривредне културе и по потреби предузимају друге мере заштите од пожара.Ширина појаса рачуна се од спољне ивице пружног појаса.

III 1.3.3. Водопривредна инфраструктура

Водовод и канализација се морају трасирати тако:

- да не угрожавају постојеће или планиране објекте, као и планиране намене коришћења земљишта,
- да се подземни простор и грађевинска површина рационално користи,
- да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре,
- да се води рачуна о геолошким особинама тла и поземним водама.

Минимално дозвољено растојање при паралелном вођењу са другим инсталацијама износи:

- - међусобно водовод и канализација 0,40 m
- - до гасовода 1,00 m
- - до електричних и телефонских каблова 0,50 m

Хоризонтално растојање између водоводних и канализационих цеви и зграда, дрвореда и других затечених објеката не сме бити мање од 2,5 m.

Минимална дубина укопавања цеви водовода и канализације је 1,0 m од врха цеви до коте терена, а падови према техничким прописима у зависности од пречника цеви.

Спојеве прикључака објеката врши искључиво орган јавног водовода, а осталу инсталацију у објекту може изводити само овлашћено лице или овлашћено предузеће;

Органи водовода имају право да контролишу исправност инсталације уз законску одговорност имаоца;

На главном споју не смеју се чинити никакве измене без накнадног одобрења, нити се смеју убацити нови прикључци испред водомера;

Цеви не смеју бити узидане у зидну масу, већ увек са слободним пролазом;

Уличне водове и прикључне делове водовода до уличне цеви, заштитити од дејства евентуалних лутајућих стуба одговарајућим заштитним средствима;

Водоводне цеви не смеју се стављати нити у хладном нити у загрејаном стању;

Све водоводе до којих може допрети дејство мрза заштитити термичком изолацијом; Притисак у кућној мрежи не би требало да буде већи од 5 бара у интересу трајности инсталације. Код већих притисака извршити смањење притиска помоћу редуцир-вентила;

Рачунска брзина кретања воде у цевима узима се око 1-1,5m/s а највише 2m/s, да би се ублажили шумови, водени удари и отпори у цевима;

Слободан натпритисак треба да буде најмање 5m воденог стуба изнад највишег тачећег места;

Прикључак од уличне цеви до водомерног склоништа пројектовати искључиво у правој линији, управно на уличну цев;

Водомер поставити у водомерно склониште (шахт) на 1,5m од регулационе линије, односно у посебан метални орман-нишу (ако је водомер у објекту), који је смештен са унутрашње стране на предњем зиду до улице. Димензије водомерног склоништа за најмањи водомер (3/4") су 1,m x 1,2m x 1,7т. Водомер се поставља на мин. 0,3m од дна шахта. Димензије водомерног склоништа за два или више водомера, зависе управо од броја и димензија (пречника) водомера;

Уколико се у објекту налази више врста потошача (локали, склоништа, топлотна подстаница и др.) Предвидети посебне главне водомере за сваког потошача посебно;

Димензионисање водомера извршити на основу хидрауличког прорачуна;

Шахтове (окна) за водомере треба градити од материјала који су за локалне прилике најекономичнији (опека, бетон, бетонски блокови);

Уколико радни притисак према хидрауличком прорачуну не може да подмири потребе виших делова објекта, обавезно пројектовати постојење за повећање притиска.

Објекат се не може повезати са уличном канализацијом ако исти није повезан са водоводом .

У канализацију је забрањено испуштати или убацити:

ђубре, пепео, крпе, песак, отпатке од кухиње или од јела, лед, снег, кости и уопште предмете и материје; запаљиве материје и оне које могу изазвати пожар, експлозију или оштетити канале и њихово функционисање; воде и друге течности са температуром већом од 35°C или са штодљивим киселинама, алкалијама и солима.

Квалитет отпадних вода које се испуштају у канализациони систем мора да одговара Правилнику о техничким и санитарним условима за упуштање отпадних вода у градску канализацију (чл. 15 Одлуке о канализацији);

Минимални пречник уличне фекалне канализације је Ø200mm а кућног прикључка је Ø150mm.

За одвођење атмосферских вода предвиђа се изградња кишне канализације, а наједноставније је одвођење атмосферских вода у путне јаркове или риголе поред саобраћајница.

На канализационој мрежи код сваког рачвања, промене правца у хоризонталном и вертикалном смислу, промене пречника цеви, као и на правим деоницама на приближном растојању од 160d постављају се ревизиони силази од бетонских цеви $\varnothing 1000\text{mm}$ са бетонским дном у облику кинете истог радијуса као и одводне цеви, а на завршном елементу шахте се постављају ливено-гвоздени шахт поклопци одговарајуће носивости у складу са саобраћајним оптерећењем.

Септичке јаме се граде као водонепропусне објекти за пречишћавање отпадних вода. Септичке јаме као водонепропусни објекти служе само за привремено одлагање отпадних вода јер се оне морају редовно празнити црпљењем њиховог садржаја и његовим одношењем на одговарајућу локацију (систем за пречишћавање отпадних материја).

Септичке јаме поставити:

мин. 2.0m од оградe комплекса; мин. 5.0m од објекта и од регулационе линије; и мин. 20.0m од бунара, који мора бити на вишој коти од септичке јаме.

Септичке јаме као водонепропусни објекти у којима се врши и пречишћавање отпадних вода су прелазно решење за локалну санитацију на нивоу домаћинства или комплекса, до изградње канализационе мреже насеља.

Ефлуент из ових септичких јама може се пуштати у подземље (упијајући бунари, подземна иригација) и у реципијенте који обезбеђују висок степен разблажења, само уз претходнпречишћавање.

У њима се обавља процес анаеробног разлагања органских чврстих материја. Ове материје се распадају на дну танка стварајући гасове који се пењу на површину и носе собом фину суспензију која једним делом поново пада на дно јаме а другим делом одлази из јаме заједно са исталоженом каналском водом. За уклањање и овог материјала препоручују се септичке јаме са две па и три коморе.

Дубина септичке јаме треба да буде у границама 1,25—2,0m, а однос ширине према дужини да се креће од 1:2 до 1:4. Најмања запремина септичке јаме износи 1.500lit. За мање септичке јаме препоручује се септичка јама са 2 коморе с тим да прва комора износи 2/3 укупне запремине. Веће септичке јаме се могу градити са више комора (3—4), од којих прва захвата око $\frac{1}{2}$ укупне запремине.

Минимална запремина прве коморе износи 2000lit.

Септичке јаме треба да одговарају следећим условима:

1. Кота дна уливне цеви не сме бити испод нивоа течности у јами нити више од 5.0cm изнад нивоа.
2. Септичке јаме које се налазе у близини објекта морају по правилу бити покривене, док се оне које су удаљене од објекта могу изводити непокривене али обавезно ограђене.
3. Покривене септичке јаме треба да имају вентилацију за одвођење гасова, који могу бити експлозивни., Код мањих јама покривање се може обезбедити монтажним елементима (бетон, дрво).
4. Пражњење јама, по правилу, треба да се врши сваких 6 месеци.

Гранично ревизионо окно извести 1,5m унутар регулационе линије и у истом извршити каскадирање (висинска разлика чија је минимална вредност 0,6m, а максимална 3,0m). Прикључак од ревизионог силаза па до канализационе мреже извести падом од 2% до 6% управно на улични канал искључиво у правој линији без хоризонталних и вертикалних ломова;

Ревизиона окна морају се још изградити на местима:

- где се спајају главни хоризонтални одводници са вертикалним;

- ако је вертикални одводник од тога места удаљен више од 1.0m; на местима где су каскаде;

- на местима где се мења правац одводника који спроводи фекалну воду; и код правих одводника на растојању највише 24.0m за $\varnothing 150\text{mm}$.

Сливници, нужници и остали објекти који леже испод висине до које се може пружити успор из уличне канализације, могу се спојити са каналом ако одговарајући спојни канал од тих објеката има аутоматске или ручне затвараче.

Резервоари за лед, рибу и тсл., не смеју бити директно спојени са канализацијом.

Прикључење гаража, сервиса и других објеката, који испуштају воде са садржајем

уља, масти, бензина и др., вршити преко таложника и сепаратора масти и уља. У деловима где је каналисање извршено по сепарационом систему забрањено је увођење атмосферске воде у одводнике фекалних вода.

III 1.3.4. Електроенергетска инфраструктура

У заштитним зонама далековада или постројења забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековада условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88 и сл.СРЈ бр.18/92). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековада и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековада потребна је сагласност управљача.

<i>Мрежа / објекат</i>	<i>Заштитна зона / појас</i>
Далековод 10 kV	Минимум 5m, обострано од хоризонталне пројекције далековада
Далековод 35 kV	Минимум 15m, обострано од осе далековада.
Далековод 110 kV	Минимум 25m, обострано од осе далековада.
Далековод 220 kV	Увећава се у односу на водове 110kV за 0,75m

Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.

Трафостанице 10/0,4 kV

- Трафостаницу градити као МБТС, алуминијумско стубну ТС или зидану. Удаљеност енергетског трансформатора од суседних објеката мора износити најмање 3m;
- ако се трафостаница смешта у просторију у склопу објекта, просторија мора испуњавати услове грађења из важећих законских прописа пре свега "Правилника о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара" ("Сл.лист СФРЈ" бр. 74/90);
- код избора локације ТС водити рачуна о следећем: да буде постављена што је могуће ближе тежишту оптерећења; да прикључни водови буду што краћи, а расплет водова што једноставнији; о могућности лаког прилаза ради монтаже и замене опреме; о могућим опасностима од површинских и подземних вода и сл.; о присуству подземних и надземних инсталација у окружењу ТС; и утицају ТС на животну средину.

Полагање каблова

Мрежу средњег и ниског напона треба реконструисати и градити на бетонским стубовима са одговарајућим пресеком проводника.

Прикључци индивидуалних потрошача на нисконапонску мрежу по правилу се врше са кабловским снопом X00/0-A 4x18 mm² а по потреби и са кабловским водовима типа P00/A или X00/A одговарајућег пресека, зависно од снаге коју објекти ангажују. Прикључци се остварују повезивањем мерно-разводног ормана (мро) у објекту са водовима надзмене мреже ниског напона у свему према одредбама техничке препоруке TP 13, ЕД Србије.

За важније саобраћајнице предвиђена је израда јавне расвете по стубовима надземне мреже ниског напона угађом економичних светлосних извора као што су натријумове или метал-халогене светилке, које уз већу ефикасност ангажују мању снагу и потрошњу електричне енергије.

Извођење радова се врши на основу техничке документације израђене сагласно техничким условима надлежне ЕД, уз примену важећих техничких прописа и техничких препорука електродистрибуције Србије.

Код укрштања, приближавања, паралелног вођења, стубови надземне мреже ниског напона могу се постављати уз саму ивицу коловоза саобраћајница или колских улаза.

Дубина укопавања енергетских каблова не сме бити мања од 0,7m за каблове напона до 10 kv, односно 1,1m за каблове 35 kv;

Каблови се могу полагасти уз услов да су обезбеђени потребни минимални размаци од других врста инсталација и то:

- 0.4 m од цеви водовода и канализације
- 0.5 m од телекомуникационих каблова
- 0.8 m од гасовода у насељу
- 1.2 m од гасовода ван насеља

Ако се потребни размаци не могу остварити, енергетски кабл се полаже у заштитну цев, дужине најмање 2 m са обе стране места укрштања, или целом дужином код паралелног вода при чему најмањи размак не може бити мањи од 0.3 m.

Није дозвољено паралелно вођење електроенергетских каблова изнад или испод гасовода и цеви водовода и канализације.

Код укрштања енергетског кабла са телекомуникационим каблом, енергетски кабл се полаже испод телекомуникационог, а угао укрштања треба да је мањи од 30°, што ближе 90°.

На прелаз преко саобраћајнице енергетски кабл се полаже у кабловску канализацију, односно у заштитне цеви, на дубини минимално 0.8 m, испод површине коловоза.

Укрштање енергетског кабла са јавним путем изводи се механичким подбушивањем трупа пута управно на осовину на дубини од 1,35-1,5m мерено од најниже коте коловоза до највише коте прописане заштитне цеви у коју се кабл полаже

Извођење надземних водова

▪ Изградња надземних нисконапонских водова изводи се према Правилнику о техничким нормативима за изградњу надземних нисконапонских водова (Сл. лист СРЈ бр. 6/92);

▪ Нисконапонски самоносећи кабловски склоп (НН СКС) монтирати на бетонске стубове са размаком до 40m. Изузетно НН СКС може да се полаже и по фасади зграде;

▪ Није дозвољено директно полагање НН СКС у земљу или малтер; вођење водова преко зграда које служе за стални боравак људи треба ограничити на изузетне случајеве, ако се друга решења не могу технички или економски оправдати (сматра се да вод прелази преко зграде и кад је растојање хоризонталне пројекције најближег проводника у неотклоњеном стању од зграде мање од 3m за водове до 20 kV, односно мање од 5m за водове напона већег од 20 kV);

▪ У случају постављања водова изнад зграда потребна је електрично појачана изолација, а за водове изнад стамбених зграда и зграда у којима се задржава већи број људи, потребна је и механички појачана изолација;

▪ Није дозвољено постављање зидних конзола или зидних и кровних носача водова на стамбеним зградама;

▪ Није дозвољено вођење водова преко објеката у којима се налази лако запаљив материјал (складишта бензина, уља, експлозива и сл.);

▪ На пролазу поред објеката у којима се налази лако запаљив материјал хоризонтална сигурносна удаљеност једнака је висини стуба увећаној за 3,0m, а износи најмање 15,0m;

▪ Одређивање осталих сигурних удаљености и висина од објеката, као и укрштање

електроенергетских водова међусобно као и са другим инсталацијама вршити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88); и

- Заштиту од атмосферског пражњења извести класичним громобранским инсталацијама у облику Фарадејевог кавеза према класи нивоа заштите објеката у складу са "Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења" (Сл. лист СРЈ бр. 11/96).

Услови за прикључење објекта на електроенергетску мрежу

- Прикључак служи за напајање само једног објекта. У случају да се преко једног огранка нисконапонске (НН) мреже напајају два или више објеката, овај огранак се третира као НН мрежа;

- За сваки објекат може да се напаја само преко једног прикључка. Изузетно, у случају двојног власништва стамбеног објекта, електроенергетском сагласношћу могу да се одобре два прикључка;

- За извођење прикључка користи се СКС;

- Прикључак се може извести и подземно у случају тзв. већег потрошача;

- Прикључак се димензионише и изводи у зависности од очекиваног максималног једновременог оптерећења на нивоу прикључка, начина извођења НН мреже, конструкције и облика објекта, положаја објекта у односу на НН мрежу;

- Место прикључења надземног прикључка је стуб НН вода (изузетно зидна конзола или кровни носач ако су ови елементи упоришта НН вода);

- Надземни прикључак се изводи преко носача на зиду објекта, односно преко крова објекта ако због мале висине објекта или неких других разлога није прихватљиво извођење прикључка преко зида објекта; и

- Распон од места прикључења (стуб НН вода) до места прихватања на објекту прикључка изведеног СКС-ом може да износи највише 30m. За веће распоне обавезна је уградња помоћног стуба.

III 1.3.5. Алтернативни извори енергије

Мале хидроелектране

Енергетски потенцијал водотокова и локације за изградњу малих хидроелектрана одређене су документом „Катастар малих хидроелектрана на територији СР Србије ван САП” из 1987. године, који су за потребе ЈП Здружене електропривреде израдили „Енергопројект - Хидроинжењеринг” и Институт „Јарослав Черни” (у даљем тексту: Катастар МХЕ). Изузетно је могуће градити ове објекте и на другим локацијама уз сагласност Министарства рударства и енергетике у погледу максималног искоришћења енергетског потенцијала водотокова и сагласности других надлежних министарстава и институција. За постојеће вишенаменске акумулације, хидроенергетске параметре за изградњу малих хидроелектрана, који дефинишу и максималну снагу постројења, одређује ЈВП „Србијаводе”

На основу „Катастра малих хидроелектрана на територији СР Србије ван САП” на територији општине Прибој планирано је 16 локација за изградњу МХЕ, процењене снаге 9.875 kW, могуће производње 35.318 MWh

Мале хидроелектране су један од алтернативних извора енергије, снаге од 1 000KW до 10 000KW (од 1MW до 10 MW), које омогућавају производњу електричне енергије капацитета који се дистрибуира у електроенергетски систем. За изградњу малих хидроелектрана се прибавља претходна енергетска сагласност надлежног Министарства и дозволу за изградњу издаје надлежни општински орган.

На основу добијених података од Министарства енергетике и рударства, из катастра малих хидроелектрана, у Плану су графички приказане потенцијалне локације малих хидроелектрана.

Овим просторним планом се омогућава изградња малих хидроелектрана у складу са законом. За потребе изградње малих хидроелектране потребно је прибавити дозволе, услове, сагласности и мишљења надлежних органа, посебних организација, јавних

предузећа, установа и других институција у складу са законом. Тачне локације малих локација биће одређене урбанистичким планом или урбанистичким пројектом, у зависности од тога који је водоток у питању: на Лиму, у границама ГП-а, односно ПГР-е, је обавезна израда урбанистичког плана а на осталим водотоцима урбанистички пројекат. По правилу, локације малих хидроелектрана ће се одредити тако да имају минималан утицај на животну средину, људе, жива бића, инфраструктуру и изграђене објекте. У циљу процене утицаја малих хидроелектрана на животну средину, потребно је урадити одговарајући документ у складу са законом.

Мини хидроелектране

Мини хидроелектране су један од алтернативних извора енергије, мањег капацитета, снаге до 1000KW (до1MW) , који се углавном користе за властито снабдевање електричном енергијом, са евентуално мањом количином енергије која улази у шири електроенергетски систем.

Изградња мини хидроелектрана је у надлежности локалне самоуправе и за њих се издају одговарајуће дозволе у складу са законом. Овим просторним планом се омогућава изградња мини хидроелектрана у складу са законом. За потребе изградње мини хидроелектрана потребно је прибавити дозволе, услове, сагласности и мишљења надлежних органа, посебних организација, јавних предузећа, установа и других институција у складу са законом. По потреби у зависности од планиране снаге, може се радити урбанистички пројекат за локацију мини хидроелектране. По правилу, локације мини хидроелектрана ће се одредити тако да имају минималан утицај на животну средину, људе, жива бића, инфраструктуру и изграђене објекте. У циљу процене утицаја мини хидроелектрана на животну средину, по потреби се може радити одговарајући документ у складу са законом.

Ветропаркови и ветрењаче

У току израде Плана нису постојали званични извори о утврђеним локацијама за изградњу ове врсте објеката. У Плану су препознати потенцијални простори за ову намену, које свакако треба проверити и потврдити.

Изградња ветропаркова је могућа уз претходну израду одговарајућег урбанистичког плана и прибављање свих потребних услова и сагласности надлежних институција.

Дозволу за изградњу ових објеката издаје надлежно Министарство, у складу са чл.133. Закона о планирању и изградњи.

Ветрењаче као појединачни објекти се могу градити на основу Урбанистичког пројекта и прибављених услова и сагласности надлежних институција, укључујући и процену утицаја објекта на животну средину. Локације ветрењача могу се одредити планом који усвоји локална управа, у чијој је надлежности и издавање грађевинске дозволе.

Остали алтернативни (обновљиви) извори енергије

Постројења која користе биомасу за производњу електричне и топлотне енергије, постројења за производњу биогорива и слично могу се градити у складу са правилима градње за производне објекте уз претходно прибављене услове и сагласности надлежних установа и урађене одговарајуће документације из области утицаја на животну средину, у складу са важећим Законом о планирању и изградњи и законском регулативом из области заштите животне средине. У зависности од капацитета производње и процене утицаја на околину за ова постројења се може условити разрада локације кроз израду урбанистичког пројекта или одговарајућег урбанистичког плана.

III 1.3.6. Телекомуникације и поштански саобраћај

Подземни телекомуникациони водови приступне мреже постављају се испод јавних површина (тротоарски простор, слободне површине, зелене површине, пешачке стазе,

паркинг простор и изузетно саобраћајница) и испод грађевинских парцела уз сагласност власника-корисника.

Подземни телекомуникациони каблови полажу се у ров ширине 0,4m на дубини од 0,8 до 1,0m према важећим техничким прописима за полагање ТТ каблова у ров.

Код приближавања и укрштања ТТ каблова са осталим инфраструктурним објектима потребно је остварити следеће минималне размаке:

- са водоводном цеви код укрштања 0,5m, а код паралелног вођења 0,6m,
- са канализационом цеви код укрштања 0,5m, а код паралелног вођења 0,5 m,
- са електроенергетским каблом од 10kV код укрштања 0,5m, а код паралелног вођења 1,0m,
- од регулационе линије 0,5m,
- од упоришта електроенергетских водова до 1 kV 0, 8m.
- при укрштању са енергетским кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,5m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 30°, по могућству што ближе 90°, а ван насељених места најмање 45°. По правилу телекомуникациони кабл се полаже изнад енергетских каблова;
- уколико не могу да се постигну размаци из претходно наведене две тачке на тим местима се енергетски кабл провлачи кроз заштитну цев, али и тада размак не сме да буде мањи од 0,3m;
- базне станице градити по техничким препорукама, важећим стандардима и условима надлежних институција,
- непосредни простор око антенског стуба оградити (20-30m²) и спречити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања (умањити или спречити сигнал).
- укрштање телекомуникационог кабла са јавним путем изводи се механичким подбушивањем трупа пута управно на осовину на дубини од 1,35-1,5m мерено од најниже коте коловоза до највише коте прописане заштитне цеви у коју се кабл полаже

Код приближавања подземног телекомуникационог вода темељу електроенергетског стуба, хоризонтална сигурносна удаљеност износи 0,8m, а не мање од 0,3m уколико је телекомуникациони вод механички заштићен.

Приликом реконструкције и изградње нове месне телефонске мреже, код паралелног вођења и укрштања телефонских каблова са другим инфраструктурним објектима неопходно је у свему се придржавати важећих техничких прописа ЗЈ ПТТ и других услова која регулишу ову материју.

III 1.3.7. Комунална инфраструктура

Гробља

За изградњу гробља на потпуно новој локацији, у случају потребе решавања локације утврђивањем јавног интереса обавезна је израда Плана детаљне регулације. У случају имовинско-правно решене локације и њеног приступа, обавезна је израда Урбанистичког пројекта. Урбанистичкој разради локације новог гробља мора да предходи израда геолошког елабората и одговарајућег документа о утицају изградње гробља на животну средину.

Гробље се састоји од површине за сахрањивање и приступне површине која је величином и опремљеношћу у складу са величином површине за сахрањивање. Минимум комуналне опремљености гробља представља плато са чесмом, решеном одводњом употребљене воде и површинске воде са платоа (по потреби септичка јама) и капелом, потребних капацитета, са обавезним електричним прикључком.

Површину за сахрањивање треба поделити на гробна поља у којима се предвиђа сахрањивање у једном гробном месту: једног умрлог лица, два умрла лица, три или четири умрла лица.

Ширина бетонских прилазних стаза је 1,3m, а растојање између гробних места 0,5m.

Габарит гробног места износи:

- за једно умрло лице је 1,1x2,4m,

- за два умрла лица 2,0x2,4m,
- за три умрла лица је 2,9x2,4m,
- за четири умрла лица је 3,8x2,4m,

За формирање гробног места користе се монтажне армиране бетонске гредице ширине 10cm. ширина гредице на страни где се налази споменик је 30cm. Бетонске гредице надвисују бетонске стазе за 10cm и прате терен тако да у случају пада проблем висине се решава каскадом, а никако повезивањем видне висине гредица. Површина гробног места је за 5cm виша од бетонске стазе, односно 15cm, нижа о бетонске гредице. Она би требала целом површином да буде затрављена.

Гробно поље треба решити у стилу пејзажног парка обogaђено мањим пластикама или једноставним малим плочама од камена са уклесаним именима покојника. Гробно место са припадајућом комуникацијом је величине 3,0 x 2,5m. Затрављена површина се преноси и на уоквирену површину око споменика, где се може засадити цвеће или украсно шибље.

Основни елемент садржаја гробља, односно парцела је гробно место. На гробљу треба предвидети ортогоналан распоред гробних места ради оптималне искоришћености земљишта, уз једноставније обележавање на терену и истовремено максимално озелењавање међупростора.

Породична гробна места за сахрањивање две особе, као најчешћи вид сахрањивања су спољних димензија 2,0 x 2,4m са међуразмаком од 0,5m у реду и 1,3m између редова. Дубина сахрањивања износи 1,6m.

Надгробни споменици се раде од природног камена на одговарајућем постољу. Висине надгробних споменика се типизирају на димензије по висини од 80cm, 100cm и 120cm, а ширине за појединачна гробна места су 60cm, а за двојна гробна места су 120cm.

Опремање постојећих гробља недостајућом инфраструктуром се ради по правилима која важе за изградњу нових гробља.

За проширење постојећег гробља обавезна је израда Урбанистичког пројекта којим ће се и постојеће гробље и проширени део сагледати као целина, међусобно повезати и инфраструктурно опремити.

Сточна гробља и сточне јаме

Посебан циљ уређења и развоја у оквиру комуналног сектора је детерминисање локације за сточно гробље на територији општине и уређење одговарајућег простора, који испуњава услове за обављање безбедног уклањања угинуле стоке.

За сточно гробље потребно је утврдити локацију или више локација на руралном простору које испуњавају санитарно-техничке услове за ову намену и инфраструктурно опремити простор.

У складу са Правилником о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла ("Службени гласник СФРЈ", број 53/89) формираће се, уређивати и одржавати сточна гробља на подручју општине.

Будући да у општини Прибој постоји неколико сточних јама неопходно је постојећу мрежу допунити изградњом сточних гробља тако да њихов распоред прати планирану мрежу насеља: за сваку заједницу насеља по један овакав објекат, у центру заједнице, насеља као његовом средишњем простору.

С обзиром да је сточно гробље најнеповољнији начин уклањања лешина и конфискација с хигијенског и епизоотиолошког стајалишта услови за избор локације и изградњу сточног гробља су:

- локација јаме мора бити изван насеља, на оцедном терену (крупно гранулирано тло) са довољним протоком ваздуха;
- ниво подземних вода не сме бити виши од 2,5-3,0m испод површине тла;

- сточно гробље мора бити ограђено оградом од бетона или цигле. На врху ограде мора бити бодљикава жица;
- унутар локације треба да има објекат са текућом водом, прибором за секцију лешева, прање и дезинфекцију;
- након секције лешина се закопава 2,0м испод површине земље с направљеном хумком;
- за велике животиње треба место површине 4,0м², а за мале 2,0м²;
- свака лешина се закопава у засебну јаму;
- временски турнус за сточна гробља је 10-15 година;
- сточно гробље се не сме користити за напасање, а за садњу неке културе се може користити тек 26 година након престанка употребе. До тада се на њему може садити само дрвеће.

За случај наглог помора (епидемије) стоке саставни део сточног гробља треба да представља и **јама гробница**, за истовремено збрињавање већег броја угинулих животиња.

Јама гробница се може градити и као засебан објекат изван насељеног места. За одабир локације је важан ниво подземних вода и гранулометријски састав тла. Прикладна ширина јаме је 3,0-5,0м, а дубина 8,0-15,0м. Дно треба бити најмање 1,0м изнад нивоа подземних вода. На дно се ставља дренажни слој дебљине 0,5-1,0м од туцаника или ломљеног црепа. На 1,0м од дна стављају се две гвоздене шипке (цеви или шине које формирају мрежу налик роштиљу) на којима се лешина задржава. Јама се зида на суво и на врху се затвара армирано-бетонском плочом која уједно служи и као сто за секцију.

Сточне пијаци

Сточне пијаци, као објекти који задовољавају све Законом прописане услове, се планирају на нивоу две-три заједнице насеља, у центрима заједнице насеља, на начин да се обухвати цела територија Општине.

Објекти на којима се одржавају сточне пијаци, сајмови и изложбе морају да испуњавају следеће услове:

- да се налазе изван насеља;
- да се не граде на земљишту које је подводно и угрожено од поплава;
- да нису удаљени од главног пута;
- да нису за последњих 20 година служили за сточна гробља и јавно ђубриште;
- изложбене просторије могу изузетно да се налазе и у самом насељу;
- да има само један улаз довољно простран и са изграђеним вратима; и
- да има посебно издвојен простор за животиње за које се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу.
- Величина простора зависи од обима и врсте промета животиња водећи рачуна да просечна одређена површина се мора повећати за 15% површине на име путева и изградњу манипулативних и санитарних обеката:
- по грлу крупних животиња - 2м²;
- по телету - 1,2м²;
- по овци, односно свињи преко 50kg - 1м²; и

по јагњету и прасету - 0,5м².

III 1.4. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

На основу анализе и оцене постојећег стања може се констатовати да се територија општине Прибој карактерише релативно очуваном животном средином. Полазећи од стања квалитета животне средине на територији општине, као и на основу концепције заштите животне средине, издвојене су четири категорије: (1) подручја загађене и

деградиране животне средине; (2) подручја угрожене животне средине; (3) подручја квалитетне животне средине; (4) подручја веома квалитетне животне средине.

(1) Подручја загађене и деградиране животне средине – овој категорији припадају локалитети који су угрожени прекорачењем граничних вредности загађивања ваздуха, вода, и буком, земљишта девастирана депонијама (најугроженија је локација "Дубоки поток" у Друглићима).

У циљу побољшања квалитета животне средине на локацији депоније треба приоритетно спречити даљу деградацију простора и загађење водотока, извршити санацију последица загађења, извршити рекултивацију девастираног земљишта и ревитализацију и унапређење екосистема (посебно шумских и водених екосистема). Потребно је развити нови систем регионалног управљања отпадом.

(2) Подручја угрожене животне средине – су локалитети на којима повремено долази до прекорачења граничних вредности (привредни и производни погони неадекватног технолошког нивоа, зоне уз фреквентне саобраћајнице; централни делови града у којима се прекорачују концентрације загађујућих материја (чађ), локације у које се излива канализација без пречишћавања у реку Лим, насеља без канализације, дивља сметлишта, подручја експлоатација минералних сировина и грађевинског материјала). Приоритетни задаци су спречавање даље деградације и угрожавања животне средине мерама које доприносе смањењу загађења на извору настанка, а потом санацијом последица, заштитом и ревитализацијом ресурса. Сви загађивачи морају обезбедити пречишћавање отпадних вода и гасова, као и прилагодити своје активности домаћој законској регулативи односно прописима и стандардима ЕУ. Истовремено, обнављањем производње у привредним зонама неопходно је извршити технолошко унапређење и применити најбоље доступне технологије (БАТ).

(3) Подручја квалитетне животне средине – су територије и локалитети на којима су очувани природни ресурси и екосистеми шуме, воде, биодиверзитет, пољопривредно земљиште на којима није била заступљена интензивна пољопривреда и третман хемијским средствима.

То су сеоска подручја која су погодна за развој органске пољопривреде економски исплативих и еколошки прихватљивих и здравствено безбедних пољопривредних производа, развој прерађивачких капацитета пољопривредних производа, успостављање еколошки оптималних односа између пољопривредних, шумских и других површина. У овим подручјима потребно је заштитити и унапредити шумске ресурсе на одрживим принципима, тако да се може развијати ловство као гарана привреде и туризма и развити зона за одмор и рекреацију ограничених капацитета. У овим подручјима не планирају се делатности које на било који начин могу погоршати и угрозити постојеће стање животне средине и природних ресурса.

(4) Подручја веома квалитетне животне средине – су ненасељена подручја без извора загађења, то су подручја очуваних и заштићених природних и културних добара, као и подручја која због својих карактеристика заслужују заштиту и очување (околина манастира Бања Прибојска, Прибојска бања, кањон реке Сутјеске, ушће реке Бучевке, висораван Брезна, планине Побијеник и Црни врх, заштићена околина Бистрице, археолошко налазиште Јармовац).

Неопходно је обезбедити заштиту и даље унапређење квалитета и вредности природних добара као и животне средине уопште, санкционисати бесправну градњу и узурпацију простора или експлоатацију ресурса, којом би се овакво стање угрозило или погоршало.

Концепција заштите животне средине заснива се на усклађивању потреба развоја и очувања, тако да се садашњим и наредним генерацијама омогући задовољавање

њихових потреба и побољшање квалитета живота. Концепција полази од начела интегралности и превенције приликом привођења простора намени и изградње нових објеката на основу процене утицаја на животну средину свих главних планских решења, програма, пројеката и активности за спровођење плана, нарочито у односу на рационалност коришћења ресурса, могуће угрожавање животне средине и ефектност спровођења мера заштите.

Концепција заштите и унапређења квалитета животне средине подразумева доследно спровођење планских решења и стриктно поштовање законске регулативе у свим областима. Концепција заштите унапређења животне средине заснива се на следећим задацима:

- спровођењем поступка стратешких процена утицаја планских докумената приликом спровођења плана, као и израде студија процене утицаја за пројектно – техничку документацију;
- обезбеђењем интегрисања основних принципа и начела заштите животне средине у све процесе планирања, пројектовања и извођења радова;
- планирање просторног развоја нарочито мора бити на принципима одрживог развоја, уз рационално коришћење природних ресурса: воде, земљишта минералних сировина као и свих других обновљивих и необновљивих природних ресурса, уз истовремено афирмисање и подстицање коришћења обновљивих извора енергије, као и уз очување и унапређење природних вредности и потенцијала;
- очување и унапређење шума и шумског земљишта, очување и унапређење квалитета воде за пиће, ваздуха, заштити, очување и унапређење квалитета пољопривредног земљишта, заштита биодиверзитета, станишта биљних и животињских врста и екосистема, заштита и унапређење природних и културних добара, као и заштита и унапређење предела;
- управљање отпадом заснивати на интегралним принципима, уз смањење количине отпада, ефикасној рециклажи, безбедном трајном збрињавању опасног отпада, као и уз доследно спровођења законских и подзаконских аката и прописа који уређују ову област;
- спровођење мера превенције еколошких ризика, као и санације последица индустријских удеса и санације и ремедијације деградираних подручја;
- обезбеђење заштитних зона и одстојања између објеката са повећаним ризиком, у односу на зоне становања, као и од других осетљивих објеката и зона (јавни сервиси: образовање и предшколске установе, здравствено – социјалне установе, спортско-рекреативни и туристички комплекси, природна и културна добра, природни предели и др.);
- очување природних вредности спровођењем институционалних поступака заштите и проглашења заштићених подручја, даљом израдом планова (планирање система зелених површина града, планирање еколошке мреже, издвајање карактеристичних типова предела и др.).

Заштита и унапређење животне средине оствариће се побољшањем њеног укупног квалитета, а посредно и њених основних елемената: ваздуха, воде, земљишта и живог света. Ово ће се остварити спровођењем низа мера⁴ које се могу груписати, и то:

- нормативно-правно мере: доношење општих нормативно-правних аката општинске управе о заштити и унапређењу животне средине, као и програма заштите, поступака и активности, критеријума понашања, а у вези са тим и санкционих поступака у случају непоштовања закона; израда годишњег програма заштите животне средине на територији општине; успостављање мерних пунктова и услова праћења

⁴ Мере заштите животне средине детаљније су дефинисане у Извештају о стратешкој процени утицаја ППО Прибој на животну средину

загађивача; забрана и ограничавање изградње објеката који су потенцијални велики загађивачи;

- техничко-технолошке мере: избор одговарајућег технолошког процеса у радним зонама у складу са захтевима и условима заштите животне средине и заштите природе, као и уградња, контрола употребе и одржавања инсталација и постројења за пречишћавање отпадних вода;
- просторно-планске мере: правилан избор локације, распореда објеката и активности уз уважавање микролокацијских карактеристика предметних локација; успостављање зоне заштите (зеленила) око саобраћајница са повећаном фреквенцијом возила; овде се посебно наглашава израда елабората процена утицаја на животну средину којим ће се оцењивати планска и пројектна решења у односу на захтеве животне средине, у складу са Законским актом.
- економске мере: обезбеђивање финансијских средстава ради остваривања циљева заштите животне средине планског подручја кроз наплату накнаде "еколошке таксе", накнаде заузимања грађевинског земљишта, и помоћи локалних, државних и међународних донација и кредита усмерених ка очувању заштите животне средине планског подручја.

У складу са позитивном регулативом на целом подручју плана се забрањује изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну средину. Забрањује се уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење.

Све мере за заштиту животне средине морају бити интегрисане у планове будућег развоја општине Прибој, а посебно се дефинишу следећи приоритети:

- санирање стања најугроженијих простора;
- израда интегралног катастра извора загађивања;
- побољшање квалитета ваздуха (смањивање загађености ваздуха испод дозвољеног нивоа за типичне загађујуће материје);
- изградња и реконструкција постројења за пречишћавање отпадних вода;
- предузимање мера за очување и заштиту површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и квантитета;
- спровођење мера строге санитарне заштите и контроле изворишта за водоснабдевање;
- заштита пољопривредног земљишта (од загађивања свих облика због прекомерне употребе агрохемијских средстава, непланске изградње, процедурних вода, неодговарајућег одлагања отпада, неадекватног третмана отпадних вода);
- санација и рекултивација постојеће градске депоније и изградња регионалног система за управљање отпадом и санација нелегалних депонија и сметлишта и спречавање нелегалног одлагања отпада;
- увођење интегралног приступа у управљању отпадом, увођење селективног система прикупљања отпада и рециклаже;
- смањивање прекомерног нивоа буке у дозвољени оквир;
- строга заштита и контрола заштићених природних вредности у циљу њиховог очувања и унапређења.
- интегрално управљање системом шумских и зелених површина;
- заштита станишта природних реткости и еколошких коридора;
- успостављање интегралног и континуираног система мониторинга животне;
- побољшање информисаности становништва и повећање учешћа јавности у доношењу одлука од значаја за заштиту животне средине и повећање учешћа невладиног сектора у процесу доношења одлука;
- институционално јачање капацитета за заштиту животне средине;

- успостављање активне регионалне сарадње са суседним општинама и трансграничне сарадње са Републиком Српском у циљу решавања актуелних еколошких проблема и заштите простора и животне средине.

III 1.5. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ОБЈЕКТА И ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ОСОБАМА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

У складу са правилником дефинисани су услови за планирање простора јавних саобраћајних и пешачких површина, прилаза до објеката и пројектовање објеката (стамбених, објеката за јавно коришћење и др.), као и посебних уређаја у њима, којима се обезбеђује несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица.

Објекти за јавно коришћење, у смислу овог правилника јесу:

- Болнице
- Домови здравља
- Школе
- Домови за старе
- Рехабилитациони центри
- Спортски и рекреативни објекти
- Банке
- Поште
- Пословни објекти
- Саобраћајни терминали
- Објекти за потребе државних органа

Да би лица са посебним потребама у простору имала услов да се крећу тротоарима, пешачким стазама, трговима, шеталиштима, паркинг површинама, ове површине морају имати максимални нагиб од 5% (изузетно 8.3%).

Ради несметаног кретања особа у инвалидским колицима ширина тротоара и пешачких стаза треба да износи 180см изузетно 120см, док ширина пролаза између непокретних препрека износи најмање 90см. Ове површине треба да су чврсте, равне и отпорне на клизање.

У пешачким коридорима се не постављају стубови, рекламни панои или друге препреке, док се постојаће препреке видно обележавају. Делови зграда као што су балкони, еркери, доњи делови крошњи и сл, који се налазе непосредно уз пешачке коридоре уздигнути су најмање 250см у односу на површину којом се пешаци крећу.

Место пешачких прелаза је означено тако да се јасно разликује од подлоге тротоара. Пешачки прелаз је постављен под правим углом према тротоару. Пешачке прелазе треба опремити и светлосном и звучном сигнализацијом. За савладавање висинске разлике између коловоза и тротоара могу се користити закошени ивичњаци, ширине 45см са максималним нагибом закошеног дела од 20%.

Најмања ширина места за паркирање возила са посебним потребама у простору износи 350см. Паркинг површине које се предвиђају за потребе паркирања ових лица су:

- За јавне гараже, јавна паркиралишта, паркиралишта уз објекте за јавно коришћење и веће стамбене зграде, најмање 5% од укупног броја места за паркирање.
- На паркиралиштима са мање од 20 паркинг места који се налазе уз апотеку, пошту, вртић, амбуланту, преодавницу прехрамбених производа, амбуланту, најмање једно место за паркирање.
- На паркиралиштима уз бензинске пумпе, ресторане и мотеле, уз регионалне и магистралне путеве 5% од укупног броја места за паркирање, али не мање од једног места за паркирање.

За савладавање висинских разлика до 76см између две пешачке површине и на прилазу до објекта врши се применом рампи тако да :

- Да нагиб рампе није већи од 1 : 20, изузетно 1:12
- Најмања чиста ширина рампе за једносмерни пролаз треба да је 90см.

- Рампе треба да су заштићене ивичњацим висине 5cm, ширине 5-10cm.
- Рампа треба да је чврста, равна и отпорна на клизање.

Степенице и степеништа прилагођавају се коришћењу лица са посебним потребама у простору тако да :

- Најмања ширина степенишног крака треба да буде 120cm
- Најмања ширина базишта 30cm, а највећа дозвољена висина степеника је 15cm.
- Чела степеника у односу на површину базишта требало би да буду благо закошена, без избочења и затворена.
- Површина чела степеника треба да је у контрастној боји у односу на базишта
- Између одморишта и степеника у дну и врху степеника постоји контраст у бојама
- Приступ степеништу, заштитне ограде са рукохватима и површинска обрада степеника треба да испоштују услове који омогућавају безбедно кретање особама са посебним потребама.

Савладавање висинских препрека од и преко 90cm , када не постоји могућност савладавања ове висине рампама, степеницама врши се покретним рампама.

Стамбене зграде и објекти за јавно коришћење треба да задовоље све услове како би их користила лица са посебним потребама.

Знакови за оријентацију треба да су читљиви, видљиви и препознатљиви. Ти знакови су:

- Знакови за оријентацију(скице, планови, макете)
- Путокази
- Функционални знакови којима се дају обавештења о намени простора(гараже, лифтови, санитарне просторије)

Знакови се на зидовима постављају на висини од 140cm-160cm изнад нивоа пода или тла, или ако то није могуће на висини која је погодна за читање. Висина слова на знаковима не сме бити мања од 1.5 cm за унутрашњу, односно 10cm за спољашњу употребу.

Препознавање врата, степеница, лифтова, рампи лифтова, опреме за противпожарну заштиту, опреме за спашавање и путева за евакуацију врши се употребом контрастних боја одговарајућим осветљењем и обрадом зидова и подова. Ради побољшања пријема звука за особе које користе слушне апарате , у јавним просторијама се могу поставити индукционе петље, бежични инфрацрвени системи или друга техничка средства за појачање звука.

III 2. ПРАВИЛА ИЗГРАДЊЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА ИЗВАН ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ

III 2.1. ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКТА КОЈИ СЕ МОГУ ГРАДИТИ ПОД УСЛОВИМА УТВРЂЕНИМ ПЛАНОМ

Општа и посебна правила грађења објекта

Правила уређења и грађења дата овим Планом су општа правила и важе за целу територију општине Прибој, осим за просторе за које су утврђена посебна правила одговарајућим урбанистичким односно планским документом.

Правила грађења дата овим Планом су основ за издавање локацијске дозволе (или другог акта у складу са законом) за изградњу на грађевинском и осталом земљишту (пољопривредном, шумском, водном), осим за простор у границама ПГР-е и за просторе и објекте за које је прописана обавеза израде урбанистичког пројекта или урбанистичког плана.

Посебна правила уређења и грађења утврђују се израдом одговарајуће урбанистичке документације. Одређивање ових правила врши се на основу конкретних услова на терену и услова надлежних установа за прописивање истих, а у складу са важећом законском регулативом и правилима струке.

III 2.1.1. Намена објеката

На грађевинском земљишту изван површина и објеката јавне намене планиране су као могуће преовлађујуће намене:

- Становање
- Туристички садржаји
- Спорт и рекреација
- Пословање
- Производња
- Верски објекти
- Инфраструктурни и комунални објекти

III 2.1.2. Становање и стамбени објекти

Објекти становања могу бити:

- објекти вишепородичног становања
- објекти породичног становања
- објекти руралног становања
- објекти викенд становања

У оквиру намене становања (осим код викенд становања), могу се градити:

- стамбени објекти (намена искључиво становање);
- објекти мешовите функције (стамбено-пословни, који осим стамбеног дела садрже и радне-пословне просторије функционално одвојене од становања) и
- пословни објекат (садржи просторије за одвијање пословних делатности или одређених врста производних делатности које не угрожавају околно становање)
- економски објекти за потребе руралног становања
- помоћни објекти у функцији објеката основне намене

Могуће пратеће намене: трговинске, занатске, услужне делатности, јавне намене, мешовито пословање, пољопривредна производња и мала привреда.

Намене објеката чија градња је забрањена: делатности које вибрацијама, буком, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима могу да угрозе околину и не представљају намену компатибилну претежној намени становања.

III 2.1.3. Објекти у функцији туризма и спортски комплекси

Објекти намењени туризму могу бити:

- смештајни: хотели, мотели, кампинг плацеви и сл.
- комерцијални: продајни објекти за снабдевање корисника туристичких зона и сл.,
- угоститељски: ресторани, кафеи и сл. и
- рекреативни и спортски: отворени и затворени базени, купалишта, игралишта итд.

III 2.1.4. Објекти пословања и привреде

Пословање као део других намена

Пословни објекат се може градити као појединачни и главни (посебан или у оквиру становања) објекат на грађевинској парцели, уз поштовање свих параметара који важе за изградњу стамбених објеката.

Пословни простор се може организовати у саставу стамбеног објекта или као посебан објекат уколико то организација парцеле дозвољава. Могућа је изградња и искључиво пословног објекта на парцели од минимално 600 m².

Стамбени простор се може претворити у пословни и то без ограничења површине уз услов да су испуњени хигијенско-санитарни, противпожарни и други услови које захтева одређена делатност.

На парцелама већим од 600 m², могућа је изградња другог објекта стамбене или друге намене која не угрожава становање;

На парцелама преко 800 m², могуће је развијати делатности мале привреде и пољопривредне производње за потребе властитог домаћинства.

Све делатности и услуге се морају обављати у објектима.

- појединачни садржаји у ткиву; и
- комерцијални и пословни комплекси у привредним зонама.

Пословање у радној зони

Објекти производње, који својим капацитетом превазилазе властите потребе домаћинства и који на било који начин могу да утичу на начин живота у непосредном окружењу, морају се градити у радним зонама или у ободном делу грађевинског подручја, на дозвољеном растојању од суседних објеката других намена на које, евентуално, могу да имају утицаја.

Комплекси у радним зонама углавном су организовани као вишефункционални мешовити производно-комерцијални комплекси у које спадају.

Дозвољене су све групе делатности осим оних које угрожавају људе и животну средину (земљиште, ваздух и воду).

Производни комплекси су већи производни погони, обично међусобно технолошки повезани или локације намењене разноврсним привредним активностима: грађевински погони, складишта, робно-транспортни центри и др..

Комерцијално-пословни комплекси су комплекси различите величине са доминантном комерцијалном наменом. Они могу бити у оквиру осталих компатибилних намена, али најчешће су то комерцијални и пословни објекти у склопу привредних зона, дуж примарних саобраћајница: мегамаркети, складишта, дистрибутивни центри, и сл.

III 2.1.5. Верски објекти

Верски објекти припадају категорији јавних садржаја у којима религиозни део становништва испуњава духовне потребе у складу са конкретном конфесијом, али истовремено треба да буду места пружања културно-образовних програма и услуга социјалног старања за становнике у својим срединама и да се прилагоде савременим обавезама у својој области деловања.

Верски објекти се раде на, за ту намену, прибављеним локацијама, а на захтев одређене верске заједнице. Верски објекти су по својој намени објекти јавног карактера који се не граде на површинама јавне намене.

Због своје архитектуре, намене, уређења и духовног значаја за заједницу ови објекти у просторном смислу представљају често реперне објекте који су од посебне амбијенталне вредности и који најчешће у насељеним местима представљају централне објекте.

Локација за изградњу новог објекта се обавезно разрађује урбанистичким пројектом на основу следећих функционалних, локационих и амбијенталних услова:

- провера генералне подобности места (број и концентрација верника, гравитационо подручје, веза са садржајима центра, саобраћајна приступачност),
- минимално потребна површина парцеле се одређује по стандарду 0,3-0,5m² по кориснику
- карактер функционалног окружења (места где се сустичу кретање и интерес житеља, у близини садржаја који им по традицији, функцији и обележју припадају),
- повезаност са амбијенталним и природним целинама,
- визууре и сагледивост у слици краја.

У саставу грађевинске парцеле верског објекта, поред богомоље, треба обезбедити простор за изградњу пратећих садржаја: управно-административних садржаја. Садржаје комплетирати са образовно-културним, резиденцијалним и пратећим (комерцијалним) изграђеним простором и слободним површинама.

Ако се верски објекат ограђује и формира двориште, на том делу грађевинске парцеле дозвољена је само изградња објеката у функцији основног верског обреда, укупне

површине 10% од површине верског објекта, спратности П+0. На грађевинској парцели верског објекта је забрањена изградња објеката у функцији становања.

За грађевинску парцелу верског објекта максимални индекс заузетости је 35% а максимални степен изграђености 0,7. Објекти пратећих садржаја својим положајем и габаритом не смеју да угрожавају верски објекат.

За реконструкцију постојећих објеката важе правила дата за изградњу нових објеката.

За објекте утврђене или евидентирание као културно добро за све интервенције на објекту или парцели обавезно је прибављање услова од надлежног завода за заштиту споменика културе.

Основне потребе за површинама стационарног саобраћаја обавезно се решавају у границама комплекса верског објекта..

III 2.1.6. Инфраструктурни и комунални објекти

Ову врсту објеката углавном треба планирати као површине јавне намене.

Изузетно, ако се раде на површинама изван површина јавне намене, за потребе појединачних инвеститора или групе, раде се по истим правилима која важе за објекте те намене на површинама јавне намене.

Управљање и одржавање ових објеката мора бити у складу са законском регулативом и на начин који обезбеђује њихово квалитетно коришћење, посебно ако су укључени у одговарајући јавни систем.

III 2.2. УСЛОВИ ЗА ФОРМИРАЊЕ ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

Величина грађевинске парцеле

Минимална површина парцеле за изградњу објеката:

- вишепородичног становања
 - слободностојећи објекат је 600,0 m²
 - објекат у прекинутом низу је 450,0 m²
 - објекат у непрекинутом низу је 400,0 m²
- породичног становања
 - слободностојећи објекат је 450,0 m²
 - објекат у прекинутом низу је 400,0 m²
 - објекат у непрекинутом низу је 350,0 m²
- руралног становања (са економским двориштем)
 - слободностојећи објекат је 1000,0 m²
 - објекат у прекинутом низу је 900,0 m²
 - објекат у прекинутом низу је 800,0 m²
- викенд становања
 - слободностојећи објекат је 600,0 m²
 - објекат у прекинутом низу је 500,0 m²

Минимална површина парцеле за изградњу слободностојећег објекта мешовите намене (преко 50% пословно, односно мање од 50% стамбеног) је 800 m²

Минимална површина парцеле за изградњу слободностојећег објеката у функцији туризма и спортског комплекса је 1 500 m²

Минимална површина парцеле за изградњу слободностојећег комерцијалног објекта изван зоне становања је 2 000 m²

Минимална површина парцеле за изградњу слободностојећег производно-привредно-комерцијалног комплекса је 5 000 m²

Ширина фронта грађевинске парцеле

Најмања ширина фронта грађевинске парцеле у зависности од намене простора, износи:

За објекте вишепородичног становања:

- минимално слободностојећи објекат.....20,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....15,0m
- минимално објекат у непрекинутом низу.....12,0m

За објекте породичног становања:

- минимално слободностојећи објекат.....12,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....10,0m
- минимално објекат у непрекинутом низу.....8,0m

За објекте руралног становања (са економским двориштем):

- минимално слободностојећи објекат.....20,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....16,0m
- минимално објекат у непрекинутом низу.....14,0m

За објекте викенд становања:

- минимално слободностојећи објекат.....15,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....12,0m

За објекте туризма и спортске садржаје:

- минимално слободностојећи објекат.....25,0m

За објекте мешовите намене:

- минимално слободностојећи објекат.....18,0m
- минимално објекат у прекинутом низу.....15,0m
- минимално објекат у непрекинутом низу.....12,0m

У радној зони:

- за појединачне објекте минимално20,0m
- за комплексе минимално30,0m

III 2.3. ПОСТОЈЕЋЕ ИЗГРАЂЕНЕ ПАРЦЕЛЕ

За постојеће изграђене парцеле које су мање од прописаних или са ширином фронта мањом од прописане, дозвољена је реконструкција постојећег објекта у постојећим габаритима и са постојећом спратношћу, без могућности промене намене објекта.

III 2.4. ПОЛОЖАЈ ОБЈЕКТА У ОДНОСУ НА РЕГУЛАЦИЈУ И У ОДНОСУ НА ГРАНИЦЕ ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ

Грађевинска линија

На изграђеној парцели, за доградњу постојећег објекта или изградњу другог објекта, задржава се постојећа грађевинска линија.

За изградњу новог објекта на неизграђеној парцели одређује се грађевинска линија као преовлађујућа постојећа грађевинска линија суседних објеката, али не мање од 3,0m (осим у случају да су претежно регулациона и грађевинска линија идентичне).

На неизграђеним просторима минимално одстојање грађевинске линије од постојеће регулационе линије је 5,0m, осим у случају када то услови терена или локације не дозвољавају када може бити мање, али не мање од 3,0m.

Уз државни или општински пут граница заштитног појаса представља грађевинску линију. Исто то важи и за мрежу и објекте техничке инфраструктуре код којих је граница заштитног појаса уједно грађевинска линија.

У случају изградње траса и објеката техничке инфраструктуре, у изграђеним просторима, морају се поштовати минимално прописана растојања ових објеката од постојећих објеката.

III 2.5. НАЈВЕЋИ ДОЗВОЉЕНИ ИНДЕКСИ ИЗГРАЂЕНОСТИ И ИНДЕКСИ ЗАУЗЕТОСТИ

Урбанистички параметри

Максимални индекс изграђености

Становање:

- вишепородично становање 1,8
- породично становање 0,6
- рурално становање 0,8
- викенд становање..... 0,3

Пословање:

- мешовите намене 1,6
- туристички и спортски садржаји 0,8
- производно-комерцијалне делатности 1,0

Максимални индекс заузетости

Становање:

- вишепородично становање 40%
- породично становање 40%
- рурално становање 35%
- (са економским објектима до 60%)
- викенд становање..... 30%

Пословање:

- мешовите намене 50%
- туристички и спортски садржаји 45%
- производно-комерцијалне делатности 60%

III 2.6. НАЈВЕЋА ДОЗВОЉЕНА СПРАТНОСТ И ВИСИНА ОБЈЕКТА

Максимална спратност вишепородичног стамбеног објекта је **П+3+ПК**.

Максимална спратност породичног стамбеног објекта је **П+1+ПК**.

Максимална спратност објекта викенд становања је **П+ПК**.

Максимална спратност за производне објекте, економске објекте и објекте пратећих садржаја, уз објекте становања, износи **П+0**.

Спратност објекта пословања (компатибилног становању) и туристичких садржаја може бити до **П+1+Пк**.

Спратност објекта пословања, производње, комерцијалних делатности и слично зависи од технолошког процеса који се у њима обавља и не може бити већа од **П+3**.

Спратна висина код објекта стамбене намене је до 3,0m, док се спратна висина код пословних и производних објекта прилагођава конкретној намени објекта.

Максимална висина надзетка за етажне и поткровљу износи 1,60 m.

III 2.7. НАЈМАЊА ДОЗВОЉЕНА МЕЂУСОБНА УДАЉЕНОСТ ОБЈЕКТА МЕЂУСОБНО И ОБЈЕКТА ОД ГРАНИЦЕ ПАРЦЕЛЕ

Међусобна удаљеност стамбених објекта

Међусобна удаљеност објекта према типу изградње износи:

- минимална удаљеност вишепородичног стамбеног објекта од суседног објекта је пола висине вишег објекта,
- минимална удаљеност за објекте породичног становања је 4,0m,
- постојећи објекти чија међусобна удаљеност износи мање од 3,0 m не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија (у случају реконструкције).

Међусобна удаљеност пословног објекта од објекта друге намене

Минимална удаљеност пословног дела објекта или пословног објекта од објекта друге намене је 6,0m.

Постојећи објекти чија међусобна удаљеност износи мање од 4,0 m не могу на тој страни имати отворе (у случају реконструкције).

Међусобна удаљеност стамбеног и економског објекта

Одстојање сточне стаје од стамбеног објекта минимално је 15,0m;

Одстојање ђубришта и осочне јаме од стамбеног објекта је минимално 20,0m;

Одстојање ђубришта, осочне јаме и WC-а од бунара је минимално 20,0m, с тим да бунар буде на вишој коти.

Међусобна удаљеност производног објекта, у производном комплексу, од суседног објекта друге намене

Производни објекат, у производном комплексу, од суседног објекта друге намене мора се одвојити са минималним зеленим заштитним појасом од 10,0m, по ободу властите парцеле уз минималну удаљеност од суседног објекта од 15,0m.

Међусобна удаљеност економског и помоћног објекта зависи од организације економског дворишта али се, у принципу, прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

Минимална удаљеност економског објекта од стамбеног објекта на суседној парцели је 15,0m.

Растојање од границе парцеле

Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за:

- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне орјентације 1,5 m
- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне орјентације 2,5 m
- двојне објекте на бочном делу дворишта 4,0 m
- пословне објекте на бочном делу дворишта 5,0 m.
- производне објекте на бочном делу дворишта 10,0 m.

На властитој парцели мора се обезбедити минимум 5,0m заштитног зеленог појаса по ободу парцеле.

У случајевима кад се на суседној парцели налази већ изграђени стамбени објекат тад се обавезно задржава одстојање од 15,0m од међе и 10,0m зеленог заштитног појаса.

У случајевима где је урбанистичким планом простор одређен као радна зона тим планом се утврђују и прописују потребна одстојања

III 2.8. УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ДРУГИХ ОБЈЕКТА НА ИСТОЈ ГРАЂЕВИНСКОЈ ПАРЦЕЛИ

Грађевинска парцела за мешовита и пољопривредна домаћинства састоји се из две функционалне целине - стамбеног и економског дворишта (оптималан однос стамбеног дела дворишта према економском износи 40%:60%, али не мање од 30%:70%).

У случају нове изградње, код терена у паду стамбено двориште се формира на делу парцеле са вишом висинском котом, а код равних терена на делу парцеле до приступне саобраћајнице.

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина приступног економског пута на парцели износи 3,00 m. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина

приступног економског пута на парцели износи 3,00 м. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

Изричито се забрањује организовање парцеле на начин да се економско двориште градитеља наслања на постојеће стамбено двориште суседа.

У случају потребе реконструкције објеката у постојећој ситуацији када се стамбено двориште наслања на економско двориште, суседа реконструкција је дозвољена само у случају да постоје услови на парцели за поштовање свих минимално прописаних међусобних растојања објеката..

Минимална површина која на парцели мора остати слободна, односно уређене и озелењена, је:

Становање:

- вишепородично становање до 30%
- породично становање до 50%
- рурално становање (стамбени део)..... до 30%
- викенд становање.....до 60%

Пословање:

- мешовите намене до 30%
- туристички и спортски садржаји до 35%
- производно-комерцијалне делатности до 30%

Економски објекти су:

- сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме - ђубришта, и др;
- уз стамбени објекат: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу и др;
- пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.

Међусобно растојање стамбеног објекта и сточне стаје је 15,00 м.

Ђубриште и WC могу бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20,00 м, и то само на нижој коти.

Међусобна растојања економских објекта зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

Објекти пратећег садржаја

Уколико при изградњи објекта, парцела није искоришћена до максималног степена изграђености односно степена заузетости, може се градити и други објекат, у функцији основне намене, до потпуног искоришћења парцеле у границама дозвољених индекса. Помоћни објекти (летње кухиње, гараже, оставе, вајати и сл.) могу се градити на парцели уз услов да њихови габарити улазе у обрачун индекса изграђености и заузетости и у складу са прописаним одстојањима.

Објекти пратећег садржаја могу бити спратности П+0, у дворишном простору иза главног објекта и на удаљености од минимално 1,5 m од суседа. Објекат може бити и на граници парцеле уз сагласност суседа.

III 2.9. НАЧИН ОГРАЂИВАЊА ПАРЦЕЛЕ

Грађевинске парцеле могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте терена) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m.

Парцеле чија је кота нивелете виша од 0,90 m од суседне, могу се ограђивати транспарентном оградом до висине од 1,40 m која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежни општински орган.

Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Зидана непрозирна ограда између парцела подиже се до висине 1,40 m уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине од 1,40 м, која се поставља према катастарском плану и операту, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној огради не могу се отворати ван регулационе линије.

II 2.10. УСЛОВИ И НАЧИН ОБЕЗБЕЂИВАЊА ПРИСТУПА ПАРЦЕЛИ И ПРОСТОРА ЗА ПАРКИРАЊЕ ВОЗИЛА

Излаз на јавну саобраћајницу

Грађевинска парцела мора имати трајно обезбеђен приступ на јавну саобраћајницу.

Ако се грађевинска парцела не ослања директно на јавну саобраћајницу, њена веза са јавном саобраћајницом се остварује преко приступног пута минималне ширине, за:

- стамбени објекат 3,5 m

(ако је тај приступни пут дужи од 30m мора имати ширину за двосмерни саобраћај и окретницу за меродавно возило (минимум за путничко возило или пожељно камион)

- објекат мешовите намене 4,5 m

- производно-пословни објекат 5,0 m

- производно-пословни комплекс 5,5 m

(ако приступни пут не повезује две постојеће јавне саобраћајнице и ако је дужи од 40m мора имати окретницу за меродавно доставно возило)

Ако се приступни пут користи за повезивање две или више грађевинских парцела са јавном саобраћајницом, формира се као посебна парцела.

Приступни пут ако не повезује две постојеће јавне саобраћајнице и ако је дужи од 30,0m(40,0m) мора имати окретницу за меродавно доставно возило.

Паркирање и гаражирање возила

Паркирање и гаражирање возила је обавезно у оквиру сопствене грађевинске парцеле, изван површине јавног пута у односу:

- једно паркинг место (пм)/једна стамбена јединица, код породичног становања.
- једно паркинг место /једна стамбена јединица, код вишепородичног становања

За друге намене, смернице за паркирање су дате у наредној табели.

Табела бр.19: Стандарди паркирања на нивоу зоне/целине

намена	потребе корисника пм/1 000m ² корисне површине објеката
--------	---

производња	6
пословање	14
трговина	40
хотели	18
ресторани	60
јавни објекти	100

пм-паркинг место

Возила могу бити паркирана или гаражирана у објекту или на парцели.

Приступ парцели мора бити обезбеђен пролазом минималне ширине 3,5m, а уколико је прилазни пут дужи од 20 m пролаз мора бити минималне ширине од 5,0m.

III 2.11. КОМПАТИБИЛНИ САДРЖАЈИ И ВРСТЕ ОБЈЕКТА ПО ПЛАНИРАНИМ ПРЕТЕЖНИМ НАМЕНАМА

У наредној табели је приказана компатибилност намена, односно која се намена као пратећа, допунска или основна може наћи у оквиру претежне намене, а да на графичком прилогу није приказана.

Табела бр.20: Компатибилност намена

	ПРЕТЕЖНА НАМЕНА	ПРАТЕЋА ИЛИ ДОПУНСКА НАМЕНА		ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	ЗЕЛЕНИЛО	СПОРТ РЕКРЕАЦИЈА	КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ	САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ	СТАНОВАЊЕ	ТУРИСТИЧКИ САДРЖАЈИ	УСЛУГЕ СНАБДЕВАЊЕ	ПОСЛОВАЊЕ	ПРОИЗВОДНЕ ДЕЛАТНОСТИ	ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	ПОЉОПРИВРЕДНО ОШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ
СА ОВАОМ НАМЕНОМ ЈЕ КОМПАТИБИЛНА ...	ЈАВНЕ СЛУЖБЕ		X				X	X			X	X			
	ЗЕЛЕНИЛО	X		X	X					X	X	X		X	
	СПОРТ, РЕКРЕАЦИЈА	X	X	X					X	X	X	X	X	X	
	КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ	X	X					X				X	X		
	САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ	X	X				X			X	X	X	X		
	СТАНОВАЊЕ	X	X	X	X					X	X	X	X	X	X
	ТУРИСТИЧКИ САДРЖАЈИ	X	X	X				X	X			X		X	X
	УСЛУГЕ	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
	ПРОИЗВОДНЕ ДЕЛАТНОСТИ	X	X	X							X	X			X
	ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	X	X								X				X
	ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ	X	X							X			X	X	

Зеленило (парковско зеленило, заштитно, линијско...), јавне службе, спортски садржаји и услуге се могу наћи, као допунска или пратећа намена уз све друге намене.

У случају да је пратећа намена доминантна на нивоу појединачне грађевинске парцеле, за њу важе урбанистички параметри дати за основну намену.

Ако је основна намена грађевинске парцеле парк или зеленило, компатибилна намена може да заузме највише до 15% површине парцеле.

III 2.12. ПРАВИЛА ИЗГРАДЊЕ ОБЈЕКТА У ЗАШТИЋЕНИМ ПРОСТОРИМА

У складу са законским обавезама, условима надлежних предузећа, установа и институција, одговарајућим уредбама или одлукама, техничким прописима и другим обавезама установљавају се заштитни појасеви, заштитне зоне, зоне контролисаног коришћења и забрањене или ограничене изградње – заштићени простори или објекти. Заштићени простори и објекти су дефинисани у плану на одговарајући начин: текстуално и (или) графички.

Заштитни појас утврђен условима надлежног предузећа или институције је обавезујући.

У заштићеним просторима се морају поштовати утврђене мере заштите.

За коришћење и изградњу на земљишту на коме је установљен вид заштите надлежан је орган који је утврдио заштиту или предузеће или институција која управља земљиштем.

На простору предвиђеном за заштитни појас не могу се градити објекти и вршити радови супротно сврси због које је појас успостављен.

У правилима грађења за мрежу и објекте инфраструктуре утврђени су заштитни појасеви који су приказани на графичком приказу бр.5 " Урбанистичка регулација са грађевинским линијама "

Постојећи објекти изграђени у заштитном појасу могу се реконструисати у постојећем габариту и са постојећом спратношћу само уз сагласност предузећа или институције која је утврдила зону заштите, осим у случају када је то већ плански другачије решено. У заштитном појасу дозвољава се изградња других врста инфраструктуре уз обавезу поштовања услова укрштања и паралелног вођења у складу са техничким прописима. Надземни и подземни инфраструктурни водови се постављају на основу траса утврђених у графичким приказима. Локације објеката и траса инфраструктуре су у Плану оријентационе и могу се пројектном документацијом кориговати уколико то услови терена захтевају.

У зонама забрањене изградње није дозвољена изградња нових објеката осим у случају да дође до промене у режиму заштите па се у складу са тиме промене и услови надлежног предузећа или институције.

III 3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ПРОСТОРЕ ИЗВАН ПЛАНИРАНИХ ГРАНИЦА ГРАЂЕВИНСКИХ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА

III 3.1. Постојећи изграђени објекти изван грађевинских подручја

За постојеће објекте изграђене изван планираних граница грађевинских подручја (и на просторима означеним као "резерве" одређене намене), дозвољена је:

- Доградња и надградња постојећег стамбеног објекта са максималним урбанистичким параметрима за део стамбеног дворишта:

- спратност објекта.....П+1+Пк
- индекс заузетости стамбеног дворишта40%
- индекс изграђености стамбеног дворишта...0,8
- постојећа грађевинска линија

- Изградња и реконструкција објеката економског дворишта са максималним урбанистичким параметрима:

- спратност објекта.....П+1
- индекс заузетости стамбеног дворишта40%
- индекс изграђености стамбеног дворишта...0,5
- међусобна одстојања објеката и одстојања од границе парцеле у складу са

са

важећим правилником

- Постојећи објекти нестамбене намене могу се реконструисати за потребе постојеће и компатибилне намене постојећег објекта, поштујући услове компатибилности и са суседним објектима, уз максималну доградњу:

- За објекте до 200,0m² до 20% постојећег габарита и са максималном спратношћу од П+1

- За објекте веће од 200,0m² до 10% постојећег габарита и са максималном спратношћу од П+1.

- Изузетно више од 20% у случају да је у питању производни објекат па је доградња неопходна за функционисање основне намене

Обавезни услов за функционисање објекта нестамбене намене је решавање одводње отпадних вода, на еколошки прихватљив начин, унутар властите парцеле, или у складу са условима надлежног предузећа.

- Величина потребне грађевинске парцеле (у случају потребног одвајања грађевинског земљишта из пољопривредног) је:

- за стамбени објекат без економског дворишта.....максимално 400m²
- за стамбени објекат са економским двориштем.....максимално 1000m²
- за објекте нестамбене намене.....максимално 1500m²

У случају да је потребно одвајање веће парцеле од претходно прописаних обавезна је израда урбанистичког пројекта.

III 3.2. Пољопривредно земљиште

На пољопривредном земљишту је могућа изградња само под одређеним условима:

- На пољопривредном земљишту на коме је завршена комасација могућа је изградња само објеката инфраструктуре уз поштовање чл. 31-37 Закона о пољопривредном земљишту;
- За изградњу објеката инфраструктуре и објеката за производњу у функцији пољопривредне производње и прераде са листе 1 Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС" бр. 114/2008) претварање пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште је могуће само израдом Плана детаљне регулације
- За изградњу објеката у функцији пољопривредне производње, чувања, прераде и пласмана пољопривредних производа: магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице и сл.), објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници), објекти за производњу гљива, рибњаци, сушаре за воће и поврће, хладњаче, објекти за финалну прераду пољопривредних производа и објекти намењени за интензиван узгој стоке и перади (фарме, кланице и сл.) дозвољена је изградња без промене намене пољопривредног земљишта у складу са чл.26 Закона о пољопривредном земљишту („Сл.гл. РС број 62/06 и 65/08)
- За потребну површину грађевинског земљишта већу од 5,0 ha промена намене пољопривредног у грађевинско земљиште је могућа само израдом Плана детаљне регулације;
- За изградњу на површини до 0,5 ha пољопривредног земљишта обавезна је израда Урбанистичког пројекта у складу са чл. 60-63 Закона о планирању и изградњи
- У случају формирања зона повремених становања (викенд становања), зона се не може формирати за мање од десет објеката и за њу је обавезна израда Плана детаљне регулације
- Изградња мреже и објеката инфраструктуре као и објеката у функцији објеката инфраструктуре је дозвољена у коридорима саобраћајница уз сагласност надлежног предузећа за путеве
- Објекти туристичких садржаја на парцелама непосредно наслоњеним на саобраћајницу, површине максимално до 0,5 ha, са решеним приступом на јавну саобраћајну површину, израдом Урбанистичког пројекта. Становање је дозвољено само као пратећа намена, за властите потребе, уз основну намену на парцели са површином габарита стамбеног објекта, или дела, до 10% од укупно дозвољеног индекса заузетости на парцели.
- Стамбени објекти у функцији пољопривредне производње, изван грађевинског подручја, могу се градити само за властите потребе у функцији обављања пољопривредне делатности.
- Без промене намене пољопривредног земљишта, дозвољена је изградња или реконструкција породичног стамбеног објекта пољопривредног домаћинства или у случају природног раздвајања пољопривредног домаћинства највише до 200 m² стамбеног простора.

Објекти и комплекси примарне пољопривредне производње

У оквиру пољопривредног земљишта друге намене не смеју да угрозе основну намену, односно пољопривреду, могу се дозволити само компатибилне намене као допунске основној намени простора – пољопривреди.

Величина производног комплекса утврђује се зависно од врсте и интензитета производње. За све пољопривредне производне комплексе на површинама већим од 0,5 ha потребна је израда одговарајуће планске документације. За производне комплексе (објекте и пољопривредне културе која се узгајају) оптимална величина парцеле дата је у табели бр. 21:

Табела бр.21: Производни комплекси

пољопривредни објекти	оптимално потребна површина
виноград и објекти на поседу	0,5 ha
расадник цвећа и објекти	0,5 ha
воћњак или повртњак и објекти	1 ha
ратарска производња и објекти	2 ha
сточна фарма	5 ha

Објекти намењени пољопривредној производњи су слободностојећи објекти или групације објеката међусобно функционално повезаних.

Урбанистички параметри

Дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је:

- за производне пољопривредне комплексе максимално 30%
- за туристичко-услугне намене максимално 40%
- за објекте повремених становања максимално 20%
- за рурално становање (пољопривредна домаћинства) по ободу грађевинског подручја по правилима датим у урбанистичком плану за зону становања на коју се парцела непосредно наслања.

Монтажно-демонтажни објекти (стакленици, пластеници, кошеви, настрешнице и сл.) се не обрачунавају индексом заузетости.

Дозвољени индекс изграђености грађевинске парцеле је:

- за производне комплексе максимално 0,6
- за туристичко - услужне намене максимално 1
- за објекте повремених становања максимално 0,3
- за рурално становање (пољопривредна домаћинства) по ободу грађевинског подручја по правилима датим у урбанистичком плану за зону становања на коју се парцела непосредно наслања

Дозвољена спратност објеката је:

- за производне објекте у складу са производним процесом
- за туристичко-услугне садржаје максимална спратност је П+2+Пк
- за објекте повремених становања максимална спратност је П+Пк
- за објекте руралног становања максимална спратност је П+1+Пк

Положај објекта и позиционирање производног комплекса

Минимална заштитна растојања која се морају испоштовати при формирању нових производних комплекса или објеката за пољопривредну производњу су:

- од насељеног места – грађевинског подручја 500,0 m', у случају интензивнијег коришћења хемикалија-пестицида не мање од 800,0 m'
- од водотокова 100,0 m'
- од државних путева 200,0 m'

Минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточне фарме и објеката у суседству су:

- од стамбених зграда, државних путева, као и речних токова – 200,0 м'
- од изворишта водоснабдевања - 800,0 м'.

Наведена растојања могу бити и већа ако то покаже процена утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла.

Минимални капацитет основне производње уз који може да се одобри изградња објекта примарне дораде или прераде (кланица, хладњача, и сл.) износи 100 условних грла.

III 3.3. Шумско земљиште

На шумском земљишту се не дозвољава изградња која би угрозила основну намену простора. Промена намена шума и шумског земљишта дефинисана је чланом 10 Закона о шумама (Сл.гл. РС број 30/10).

Планом развоја шумског подручја мора бити утврђена свака промена намене шумског земљишта.

Планирана техничка инфраструктура остаје у коридорима постојећих саобраћајница са минималним угрожавањем шумског земљишта. За формирање заштитних шумских појасева на контакту:

- изграђених стамбених зона и планираних привредних зона
- зона планираних за стамбену изградњу и планираних радних зона и
- канала и планираних привредних зона
- минимална ширина је 10,0 м' и то увек у оквиру нестамбених намена.

Објекти који могу да се граде на шумском земљишту, али искључиво на **непошумљеним површинама** (чистине, пропланци, девастиране површине уз пут и сл.) су:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
- пратећи објекти (шанк-барови, настрешнице, одморишта, просторије за опрему и сл.); и
- партерно уређење (одморишта, стазе и сл.).

За изградњу објеката и уређење површина обавезно употребљавати искључиво природне материјале (дрво, камен, шиндра) и традиционалне форме у склађене са окружењем.

Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40 м², максималне спратности П+Пк.

Највеће дозвољене висине настрешница су 7 м'.

Објекти за туристичко-рекреативне сврхе могу бити максималне површине 400 м², максималне спратности П+1+Пк (уз услов да је изградња ових објеката утврђена планом развоја шумског подручја).

Правила за коришћење, уређење и заштиту ловишта су:

- санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести;
- забрану свих делатности које мењају услове станишта,
- заштиту ретких и проређених врста дивљачи,
- гајење главних гајених врста дивљачи (јелен обичан, срна, дивља свиња и фазан) и споредних врста дивљачи на "природан" начин за отворена ловишта, до постизања економског капацитета,
- заштиту дивљачи од болести, предатора, криволова и елементарних непогода (поплава), и
- уређивање ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

У ловиштима предвидети и:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а

- градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта,
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи,
- изградњу ловно - производних објеката и
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи.

III 3.3. Водно земљиште

Саставни део насипа за одбрану од поплаве чине заштитни појас са шумом и заштитним зеленилом у инундационом подручју у ширини од 50,0m' поред насипа.

У зонама тзв. водног земљишта око свих водотока не дозвољава се подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система. На преласку плавних зона линијски системи (саобраћајнице, објекти за пренос енергије, цевоводи) морају се висински издићи и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплавних вода вероватноће 0,5% (тзв. двестогодишња велика вода).

Дуж магистралних цевовода којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора (по 2,5 m од осовине), како би се омогућило несметано одржавање (исти Правилник).

Хидрантску мрежу за гашење пожара у индустријској зони реализоваати у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантске мреже (Сл. лист СФРЈ 30/91, који је још на снази).

При реализацији и ревитализацији канализационих система придржавати се следећих пројектних критеријума: минимални пречници колектора $\varnothing 250$, степен испуњености при $Q_{\max, \text{cas}}$ 0,75 за секундарну мрежу, односно 0,50 за главне колекторе; брзине у колекторима: $v_{\min} = 0,75 \text{ m/s}$, $v_{\max} = 3 \text{ m/s}$. Опсеги укопавања канализационих колектора, због корисника система: $H_{\min} = 1,8 \text{ m}$, $H_{\max} = 5 \text{ m}$.

У канализацију за отпадне воде смеју се уводити само оне воде које задовољавају услове прописане Правилником о опасним материјама у водама (Сл. гласник СРС, 31/82). Инспекцијским службама остварити контролу да отпадне воде из тзв. кућне мале привреде које се упуштају у канализацију задовољавају услове Правилника.

Упуштање отпадних вода индустрија у градску канализацију дозвољено је само уколико су испуњени сви услови правилника о МДК опасних материја које се смеју евакуисати јавном канализацијом.

Изградња малих акумулација дозвољена је на свим оним потезима на водотоцима који нису намењени другим корисницима простора. Мора се обезбедити минимални одрживи проток низводно према дефинисаним критеријумима. Мале акумулације градити након реализације антиерозионих радова. Мале акумулације се могу градити и само за потребе рибњака и спортског риболова.

Изградња хладноводних рибњака је дозвољена на свим локацијама на којима не угрожавају изворишта или друге планиране системе. Због заштите од еутрофикације није дозвољен кавезни узгој риба у акумулацији.

Порибљавање вештачких језера сме се обављати само на бази ихтиолошких студија и пројеката, урађених од стране за то лиценцираних институција.

Експлоатација грађевинског материјала из водотока дозвољена је само уз одговарајућу пројектну документацију којом се пројекат експлоатације потпуно усаглашава са пројектима регулације река на тим ширим потезима. То подразумева и стриктан надзор, по принципима као да се изводе радови на регулацији реке.

Регулације река у зони насеља поред функционалних критеријума треба примерити и урбаним, естетским и другим условима, који омогућавају урбанистички складно повезивање насеља са акваторијом.

Захватање воде из водотока дозвољено је само уз одговарајуће водопривредне сагласности, уз обавезу обезбеђења гарантованог водопривредног минимума и минимално одрживог протока, дефинисаног за хладан и топли део године ($Q_{95\%}^{\min, \text{mes}}$ и

$Q_{80\%}^{\min.mes.}$), са ограничењима која утврђују колико се воде мора оставити у току након захватања воде за технолошке потребе, према важећој методологији за одређивање минимално одрживог протока.

Регулације река у зони насеља поред функционалних критеријума треба примерити и урбаним, естетским и другим условима, који омогућавају урбанистички складно повезивање насеља са акваторијом. Дуж тих водотока у зони насеља са обе стране предвидети кејове. Дуж обала река се мора оставити слободан простор од најмање 7,0m.

Сва локална коришћена изворишта у алувионима крај река заштитити по принципима заштите изворишта подземних вода, чак и ако се напуштају спајањем са регионалним системима, јер и даље задржавају важну функцију резервног изворишта водовода насеља за случај хаваријских ситуација. Та извориште се могу користити за потребе обезбеђивања воде за технолошке потребе, уз заштиту као у случају изворишта за снабдевања насеља.

У сливовима акумулација није дозвољено грађење производних погона и других објеката који као отпадне воде имају нутријенте и/или друге загађујуће материје. На том простору се могу реализовати објекти виших нивоа финализације, са "чистим" технологијама које немају чврсте или течне отпадне и опасне метерије.

Изградња хладноводних, салмонидних рибњака је дозвољена на свим водотоцима на којима се тиме не угрожавају постојећа изворишта.

На водном земљишту је:

- забрањена изградња индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;
- дозвољена изградња објеката компатибилних водном земљишту под условом да се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом;
- дозвољена изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине у складу са законом; и
- неопходно да сви постојећи објекти обезбеде каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законом.

Водно земљиште се може користити без водопривредне сагласности, као пашњак, ливада и ораница.

Купање је дозвољено само на уређеним плажама, које имају санитарне уређаје и на којима се потпуно спречава уношење у језеро отпадних вода и чврстог отпада.

Објекти који могу да се граде на обалама и осталом водном земљишту уз предходно прибављање сагласности надлежног водопривредног предузећа, су:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
- пратећи објекти (шанк-барови, просторије за пресвлачење и сл.);
- дрвене сојенице и настрешнице;
- партерно уређење (спортски терени, опрема, мобилијар, плаже и сл.);
- рибњаци;
- мини акумулације;
- системи за пречишћавање вода и
- санитарни објекти – WСи тушеви, са водонепропусним септичким јамама,

Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40m², максималне спратности П+Пк.

Објекти за туристичко-рекреативне сврхе, комерцијални и угоститељски могу бити максималне површине 400m², максималне спратности П+1+Пк.

III 3.4. Завршна правила

Правила уређења и грађења, заједно са графичким прилогом, су основ за издавање одговарајућег акта за изградњу објеката.

За парцеле које се налазе на граници или са друге стране одређених граница (грађевинског подручја, зоне, одређене намене и сл.) у случају истог власника граница се може усагласити са интересом власника.

Доминантна намена грађевинског земљишта, осталих намена, за појединачне парцеле може бити и компатибилна намена.

Објекат не испуњава услове за добијање дозволе уколико је изграђен на постојећој јавној површини или у зони забрањене градње.

Објекат може добити дозволу на површинама друге претежне намене, под условима прописаним законом или овим планом.

За помоћне објекте може се потврдити пријава радова у складу са наменом постојећих објеката на грађевинској парцели, а за помоћне објекте за пољопривреду на постојећем пољопривредном земљишту.

IV ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

IV 1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Просторни план ће се спроводити директно и разрадом планских решења урбанистичким плановима, доношењем програма уређења грађевинског земљишта и гранских планова и програма у складу са законом.

У складу са чланом 216. Закона о планирању и изградњи, Скупштина општине Прибој је донела Одлуку о изради Плана генералне регулације Прибоја.

До доношења Плана генералне регулације Прибоја важи Генерални план Прибоја.

За простор у обухвату Плана генералне регулације важе одреднице правила уређења и грађења из Просторног плана, за све намене и врсте објеката који нису били предмет разраде Генералног плана (обновљиви извори енергије и слично).

Просторним планом општине Прибој је утврђена обавеза израде одређених урбанистичких планова и урбанистичке документације. У складу са законским овлашћењима надлежни општински орган, по потреби, може да донесе одлуку о приступању изради урбанистичког плана, за било који део територије Општине.

Обавезна израда одговарајућег урбанистичког плана је потребна за:

- дефинисање површина и објеката јавне намене
- све површине и објекте јавне намене за које треба утврдити јавни интерес, као и просторе за које су потребна посебна правила грађења
- пренамену земљишта друге намене у грађевинско земљиште, на просторима изван планираних грађевинских подручја насеља, у складу са условима утврђеним Планом
- промену планираних грађевинских подручја на начин и у обиму прописаном овим планом
- изградњу малих или мини хидроелектрана на Лиму
- изградњу бензинских станица уз државне путеве

Урбанистички пројекат (или друга урбанистичка документација у складу са Законом) се обавезно ради за:

- објекте и површине јавне намене за које не постоји урбанистички план
- објекте и површине за које обавезу пропише урбанистички план
- за мале и мини хидроелектране на осталим водотоцима, осим Лима, на подручју Плана
- објекте на шумском земљишту који својом наменом и капацитетом одступају од оних прописаних Шумском основом
- објекте на пољопривредном земљишту који својом наменом и капацитетом одступају од оних дозвољених Законом о пољопривредном земљишту
- изградњу на постојећим неизграђеним грађевинским парцелама мањим од минимално прописаних, за одређену намену, Планом
- реконструкцију објеката на постојећим изграђеним грађевинским парцелама мањим од минимално прописаних Планом
- изградњу туристичких комплекса, садржаја, спортских објеката и терена, и свих других јавних намена на земљишти изван јавне намене
- изградњу и реконструкцију верских објеката и комплекса
- изградњу комуналних, инфраструктурних система и објеката на прибављеном (или на други начин у складу са законом регулисаним коришћењем) земљишту
- реконструкцију изграђених објеката у зонама заштите за које је потребно прибављање посебних услова од надлежног органа или институције која је утврдила услове заштите

За све локације и објекте за које се процени значај у просторном, функционалном или било ком другом смислу, или су од утицаја на непосредно или шире окружење, постоји могућност расписивања конкурса од стране локалне управе, за све просторе и просторне целине процењене као значајне за урбани идентитет насеља или његовог дела, или обавезна израда урбанистичког пројекта у складу са правилима Плана.

Правила уређења и грађења дата Просторним планом су усмеравајућа и могу се, урбанистичком разрадом, израдом урбанистичких планова и урбанистичких пројеката, мењати у складу са прописаним конкретним условима, у обиму који не угрожава основну намену, на нивоу целине или зоне.

IV 2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА

У сарадњи општинске управе, невладиног сектора, привреде и приватног предузетништва 2007.г. је урађена "**Стратегија одрживог развоја општине Прибој 2007-2012**". Препозната стратешка одређења су имплементирана у Просторни план.

Стратегија развоја општине Прибој је базирана на дефинисању стратешких циљева са приоритетима и детаљним циљевима, полазећи од постављања основне визије развоја општине Прибој као општине са великим бројем малих и средњих предузећа, са развијеним бањским, здравственим, руралним, рекреативним и ловним туризмом и развијеним селом.

Утврђени приоритетни задаци и циљеви, са конкретним задацима за текући период, су:

1. Развој малих и средњих предузећа

- Оснивање канцеларије за развој малих и средњих предузећа
- Оснивање индустријске зоне
- Оснивање зоне унапређеног пословања (Отварање инкубатор центра)

2. Рурални развој (развој села)

- Обука сеоског становништва по питању унапређења пољопривредне производње
- Стандардизација и сертификација пољопривредних производа
- Отварање сточне пијаце на Увцу
- Презентација нових садржаја у оквиру сеоских вашара и манифестација
- Обележавање (матичење) стада
- Оснивање мини фарми
- Оснивање рибњака
- Оснивање засада воћа
- Опремање сушаре; хладњаче и складишта за лековито биље и шумске плодове

3. Развој туризма

- Адаптација и стављање у функцију музеја, галерије и етно-куће
- Прибојска бања као туристичка дестинација
- Изградња пута Јармовац-Манастир Увац
- Изградња омладинског спортско-туристичког центра на тремеђи БиХ, Србије и Црне Горе.
- Бучје и Голешко Брдо као туристичке дестинације
- Изградња бициклистичких и пешачких стаза

4. Екологија (очување животне средине)

- Едукација и подизање еколошке свести код грађана
- Регистрација и измештање дивљих депонија
- Набавка возила и контејнера за јкп "услуга" прибој
- Изградња канализационе мреже на територији Луке и Читлука
- Тријажа отпада

5. Развој локалне заједнице

- Реконструкција и адаптација котларнице у ош "Бранко Радичевић"
- Набавка опреме за општу болницу Прибој
- Изградња путне инфраструктуре
- Кампања едукације локалног становништва у циљу идентификације проблема и подизања јавног интересовања
- Изградња верских објеката у Новом Прибоју и решавање питања сахрањивања грађана свих конфесија
- Оснивање клуба младих
- Реконструкција и адаптација водоводне мреже
- Санација клизишта на локацији „Глишина Вода“
- Уређење градског трга у новом делу града
- Адаптација и привођење намени постојећих објеката ове намене

У складу са стратешким циљевима и концептом/опредељењима дефинисани су најважнији приоритети, који представљају оквир за развој, уређење и заштиту простора општине Прибој.

Програми који представљају предуслов за реализацију низа пројеката битних за развој овог подручја имају општи карактер, а односе се на: а) комплетирање и изградњу путне саобраћајне мреже као неопходног фактора подстицања било каквог развоја на подручју општине Прибој. Ради се о програму без кога је тешко приступити бржем и рационалнијем привредном активирању расположивих људских, природних и привредних потенцијала, посебно, на деловима подручја која су недоступна због брдско-планинског рељефа. Други општи програм б) односи се на развијање и изграђивање дефицитарних комуналних објеката и служби, које се непосредно наслањају на системе инфраструктурног опремања целокупног простора, а то захтева одређене регулационе интервенције, које у великој мери могу побољшати услове живота и привређивања на овом подручју. Наравно, ове програме треба детаљније разрадити по појединим компонентама и проценити према реалним могућностима као основе за бржи ефикаснији развој приоритетних пројеката развоја.

IV 3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈА СА СУСЕДНИМ ОПШТИНАМА

IV 3.1. Национални контекст

- Након што је формулисан јединствен национални систем и програм развоја у Просторном плану Републике Србије тај Програм ће служити не само као инструмент за свеобухватни просторни развој земље у целини, већ ће он бити од користи општинама у вези постављања генералних локација и дистрибуције индустрије, саобраћаја, туризма, становања, управљања водопривредном мрежом, производњом енергије, заштите животне средине

- Искористити ове националне/територијалне програме развојних активности за формулисање нових инвестиционих стратегија општине Прибој, укључујући дистрибуцију, рокове и остварења улагања која ће се финансирати из државног буџета.

- Сачинити просторне развојне планове за центре заједница насеља у општини. Томе додати формулисање сличних планова за зоне туризма и рекреације, индустријске зоне и сл.

- Започети примењивање мера за унапређење демографске обнове/подмлађивања, како се не би суочили са проблемима економског развоја, тј. немогућности отварања радних места, а самим тим и са проблемом даље урбанизације.

- Утврдити стопу раста бруто друштвеног производа, народног дохотка која ће минимално износити преко 7% годишње и достићи овај циљ промоцијом пољопривреде, туризма, индустрије/МСП.

- Промовисати дефинисану политику насељавања која се базира на извесној концентрацији извора у одабраним центрима заједнице насеља.

IV 3.2. Локални/урбани контекст

Прибој, као мали град, је одлучујући фактор за демографски и привредни развој општине. Због тога је неопходно обратити посебну пажњу на његову привредну структуру, пораст броја становништва и потенцијале за отварање нових радних места.

- Одредити за циљ стопу раста целокупног производа (БДП) на 7% до 2015. и изнад 7 (па и 10%) до 2021. године. Средња вредност стопе раста продуктивности би требало да буде 2,5% годишње до 2015. године и око 5% годишње до 2021. године.

- Да би се постигао овај циљ, велику улогу треба дати производњи и услугама. Ова препорука се односи како на производњу/услуге већих размера тако и на мале и средње индустрије (МСП) у сеоским насељима, нарочито центрима заједница насеља.

- Подржати гајење високородних житарица, примену развијених метода и оних у којима је људски рад врло интензиван, сточарска и биљна производња, садња воћа, узгој стоке на фармама, фарму за производњу млечних производа и сл., производњу биолошки вредне хране, производњу меда, како би се достигла што је могуће већа самостална производња, где год је то могуће и подмириле, пре свега, потребе урбаног и осталог локалног тржишта.

- Побољшати ниво услуга (трговина и финансије, саобраћај, здравство, образовање итд.) да би се ишло у корак са побољшањем стандарда услуга.

- Реализовати систем за управљање отпадом на територији целе општине у смислу не само побољшања квалитета него и територије са које се врши евакуација отпада. Локалним планом управљања отпадом који се ради за целу територију општине, а осим евакуације отпада са целе територије општине предвиђена је и изградња трансфер станице са рециклажним центром, изградњу рециклажних дворишта, зелених острва и места за привремено одлагање кабастог отпада и друге садржаје по насељеним местима, чији просторни распоред и концепт (садржај) је у складу са предложеном мрежом насеља, функција, јавних служби и инфраструктурних система у Плану.

- Ублажити ниво незапослености у локалној самоуправи, развојем привреде уопште, а посебно у сектору где је производња у успону (прерада пољопривредних производа, прерада минералних сировина и сл.). Да би се ово постигло потребно је повећати обученост и спремност радника погоднијом едукацијом и њиховим школовањем, проширити могућност усавршавања и давати иницијативе за више образовање.

- Посебну пажњу посветити отварању нових радних места за социјално-хендикепиранима, помоћу програма јавних радова, тј. путева, услуга изградње, земљаних радова итд., и одржавању осталих типова инфраструктуре у општини.

IV 3.3. Просторни развој

- Усвојити Просторни план општине Прибој као главну водилу за просторну дистрибуцију економских активности, становништва и насељавања, услуга и друштвених (социјалних потреба), и главних елемената техничке инфраструктуре - путеви, железница, водовод, канализација, даљинско грејање и др.

- Трансформисати садашњу просторну организацију општине на погоднији облик у оквиру општине, општински и секундарни центар, заједнице насеља и њихове центре.

- Охрабрити оснивање и пораст осталих центара, тј. центара заједнице насеља тиме што би им дали значај радних центара, центара са централним услугама (вратити и можда још проширити овлашћења месним заједницама – установити органе месних заједница и њихове надлежности и све остало што је потребно, с тим да административне услуге свим месним заједницама врше службе општинске управе).

- Формулисати локалне развојне планове за центре заједница насеља, у складу са Просторним планом општине.

IV 4. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Успешна имплементација просторног плана директно је условљена заинтересованим учесницима у реализацији.

Учесници у спровођењу просторног плана су у складу са својим надлежностима и делокругом рада: органи управљања општине Прибој и општинска управа, републички ресорни органи и фондови, републичка и општинска јавна предузећа, јавне установе и посебне организације, регионалне и локалне пословне асоцијације, домаће и стране банке, заинтересовани пословни субјекти, трећи сектор (невладине организације) и становништво општине Прибој.

Кључни учесници на републичком нивоу управљања су министарства са одговарајућим управама за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде, саобраћаја, туризма и услуга, просвете, здравствене заштите, социјалне политике, изградње објеката и заштите животне средине; затим јавна предузећа надлежна за послове водопривреде, електропривреде, шумарства, железничке пруге и телекомуникација, посебна организација/јавно предузеће надлежно за путеве; као и заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе и други републички ресорни органи, организације, агенције и фондови.

Кључни учесник на локалном нивоу управљања органи општине, општинска јавна комунална предузећа, дирекције, агенције, фондови, јавне установе и месне канцеларије са подручја општине Прибој.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у спровођењу овог просторног плана, у првом реду пословне (привредне) субјекте, пословне асоцијације, невладине организације, удружења грађана и становништва општине Прибој.

IV 5. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

IV 5.1. Прелиминарна процена индикатора улагања

Захтеви за спровођење/остваривање произилазе из захтева за објектима и услугама да би општина достигла прихватљив стандард за своје становништво. Ови захтеви/циљеви су вредновани и прорачуни/биланси полазе од претпоставки и норми који ће се мењати са временом. Да би се они остварили биће потребне промишљене (а понекад и болне) одлуке о употреби земљишта, о коришћењу финансијских средстава од стране локалне власти.

Стратешки циљ општине Прибој је одрживи привредни развој, а његов основни циљ је повећање конкурентности локалне привреде.

Посебни потенцијали Општине су:

- Јачање малих и средњих предузећа и предузетништва:
 - израда и доношење програма развоја малих и средњих предузећа,
 - израда и вођење базе података о привредним субјектима у Општини,
 - израда програма активирања постојећих индустријских капацитета,
 - подстицај удруживању, регионалном и међународном повезивању локалне привреде,
 - потпуно и истинито информисање о стању привреде.

- Унапређење пословног окружења:
 - оснивање Центра за локални економски развој,
 - оснивање Савета за локални економски развој,
 - промоција инвестиционих капацитета општине Прибој,
 - заштита потрошача и корисника услуга од утицаја сиве економије,
 - спречавање коришћења јавних комуналних површина и пијаца за послове у зони сиве економије,
 - подстицај развоју кластера и промоција предности.
- Подстицај развоју породичних послова и омладинског предузетништва и послова припадника угрожених група:
 - подршка развоју омладинског предузетништва,
 - подршка очувању и развоју старих заната и домаће радиности,
 - израда програма подршке породичном предузетништву и предузетништву припадника угрожених социјалних група (жене, инвалиди, Роми, самохране мајке, избегла и расељена лица ...).
- Развој приватно-јавних партнерстава и економске инфраструктуре:
 - инфраструктурно опремање и развој постојећих радних зона,
 - оснивање Бизнис инкубатора,
 - оснивање Зоне унапређеног пословања,
 - формирање слободне царинске зоне Прибој.
- Образовање за потребе економског развоја:
 - едукација становништва за потребе развоја МСП,
 - едукација незапослених, женамладих и социјално угрожених група о могућностима развоја предузетништва и породичних бизниса,
 - стручно оспособљавање кадрова за потребе развоја МСП,
 - едукација становништва о неопходностима примене ISO и других стандарда квалитета у производњи и пружању услуга,
 - сарадња приватног и јавног сектора у области образовања ради обезбеђења неопходних кадрова,
 - стална едукација образовног кадра за потребе економског развоја („научити учитеље“),
 - едукација предузетника за пословање у условима међународне конкуренције,
 - подршка специјализованим програмима обуке за предузетнике (маркетинг, менаџмент, комуникација, управљање квалитетом, примена нових технологија и др.).
- Природни ресурси (руде, шуме, вода, земљиште, песак, шљунак).
- Традиција (пољопривреда, занатство и трговина) .
- Гостољубивост.

У циљу стварања модерне и конкурентне привреде засноване на знању у оквиру програма развоја производно-прерађивачке индустрије, планирају се следећи пројекти:

- обезбеђивање HACCP стандарда за прехранбено-прерађивачке компаније са територије општине Прибој (партнери су: донатори и консултантске компаније; извори финансирања: донатори, консултантске компаније, Министарство пољопривреде и локална самоуправа; индикатори: број издатих сертификата);
- обезбеђење ISO стандарда за МСП - организација предузећа и технологија(партнери су: донатори и консултантске компаније; извори финансирања: донатори, компаније и локална самоуправа; индикатори: број издатих сертификата);
- програм едукације и информисања привредника општине Прибој (сајмови, пословни сусрети, пословни тренинзи, едукација за извозно оријентисана предузећа, електронско пословање и интернет у служби бизниса, породични информативни скупови и радионице о могућностима финансијске подршке за МСП, часописи, репортаже, сајтови, клубови, канцеларије, кластери, укаучивање у програм ЕУ);
- програм обезбеђивања земљишта од стране општине Прибој.

IV 5.2. Будућа расподела/алокација средстава

Изградња и развој општине је процес који траје. Програми и планови изражавају краткорочне и дугорочне циљеве у просторном смислу. Они су израз жељеног стања. Али се они мењају са условима, у зависности од реакције становништва, са појавом непредвиђених потреба, са променом алтернатива, са променом политике. Стога расподела мора да задовољи два доста очигледна критеријума: први је да потребе долазе испред свега, а други критеријум је да програм мора да буде финансијски изводљив/одржив. Наиме, нпр. за развој комуналних делатности и комуналне инфраструктуре су потребна велика улагања. Чињеница да ове инвестиције имају дуг период активирања и повраћаја уложених средстава са једне стране, као и да улагања у развој, пре свега, треба обављати на бази средстава из цена комуналних услуга, с друге стране, увек су потребна велика прединвестирања. Зато је неопходно истражити економску изводљивост/исплативост ових улагања. Један од модела на основу којих је могуће проверити исплативост ових улагања је МОДЕЛ ПРАГА РАЗВОЈА, који се јавља у два вида: 1) поједностављен модел минимизирања инвестиционих трошкова и много чешће као 2) модел инвестиционих прагова заснован на анализи трошкова и ефеката /cost/benefit/. Модел треба да се заснива на анализи разних ограничења која настају у развоју општине, као што су топографска, инвестициона, намена површина, и сл.

Визија економског развоја општине Прибој у наредном периоду, мора да обезбеди:

- Смањење и елиминацију економског заостајања у односу на околне средине, централну Србију и суседне земље и прогресивно смањење заостатка за промењеним условима у Европској унији применом стандарда и правила који се у њој примењују.
- Повећану конкурентност локалне привреде као основ даљег развоја и економског раста, већу упошљеност и повећање дохотка по становнику.
- Смањење негативног утицаја привредних и ванпривредних активности на животну средину као услова дугорочне економске, привредне и друштвене стабилности.

Крајем 2005. године Европска унија је почела спровођење новог концепта – нове политике развоја индустријске производње, чији је циљ стварање боље климе за развој свих индустријских сектора, а након свестране и свеобухватне анализе која је дефинисала најважније потенцијале и проблеме сваког сектора понаособ. Нова политика ЕУ у односу на развој индустрије, поред раније усвојених принципа којима је омогућено слободно кретање људи, роба, услуга и капитала у наредном периоду ставља највише акценат на:

- конкурентност привредне гране и производа,
- употребу обновљиве енергије и заштиту животне средине,
- заштиту права интелектуалне својине,
- ревизију законодавства у складу са најзначајнијим захтевима развоја,
- стално унапређење и раст знања и вештина свих учесника,
- активнији наступ на страним тржиштима,
- боље управљање неопходним структурним променама.

Развој индустрије је подељен у 27 посебних грана, а треба да обезбеди средње развијену привреду, базирану на интензивној индустријској производњи која усмерава, организује и сарађује са предузетницима у кооперативним ланцима високе флексибилности или самосталним малим и средњим предузећима и пољопривреди, која обезбеђује храну за локално становништво, тржне вишкове за пласман на другим тржиштима и сировине за прераду на начин и у складу са принципима потпуне здравствене и безбедносне сигурности у свим фазама производње, транспорта и чувања, чиме се обезбеђује динамика привредног раста виша од раста у окружењу.

Коришћење расположивих природних и привредних ресурса и усмеравање инвестирања, приватних предузетника, у развој производа и услуга, који су пре свега

оријентисани ка потенцијалима који постоје на простору територије Прибој, јесте приоритет у даљим привредним активностима овог простора.

Развој прерађивачких капацитета на територији општине Прибој одвија се у два паралелна правца:

- стварање нових погона малих и средњих капацитета путем бројних предузетничких акција (углавном сопственим средствима и ређе, уз помоћ скупих кредита) и
- приватизација и реструктурирање ранијих капацитета.

Један од основних предуслова успеха у свакодневном такмичењу српских општина да привуку нове, углавном стране инвеститоре је квалитетна понуда грађевинског земљишта. То подразумева постојање добро позиционираних парцела, инфраструктурно опремљених, које се могу понудити по повољним ценама. Уочавајући привредне потребе, као и потребу планирања урбаног развоја зона посебне намене усмерених на привлачење нових инвестиција, општина Прибој је усвојила Генерални план којим се определила за развијање постојећих и отварање нових радних зона за производне, складишне и сервисне функције.

У радним зонама треба обезбедити простор за мала и средња предузећа, складишне капацитете, бизнис инкубаторе и друге садржаје.

У оквиру ових постојећих радних зона планирају се значајна проширења комплекса за смештај компатибилних функција или изградњу додатних погона који би заокружили производне просеце постојећих компанија. Сви постојећи комплекси за производњу биће задржани уз услов увођења мера заштите окружења од загађења било које врсте. Посебно треба разрадити моделе заједничког финансирања изградње комуналних објеката са власницима грађевинских парцела и потенцијалним инвеститорима.

Додатне напоре локална самоуправа чиниће да обезбеди квалитетну понуду грађевинских парцела за потенцијалне инвеститоре. Потребно је разрадити механизме договора са садашњим власницима земљишта у радним зонама, о заједничком наступу према купцима заинтересованим за изградњу привредних објеката. Размотриће се финансијске могућности локалне самоуправе да приступи откупу земљишта у радним зонама које би се инфраструктурно опремило и по повољнијим условима понудило потенцијалним инвеститорима. Тиме ће општина Прибој показати своју решеност да улаже у привредни развој и привлачи нове инвестиције.

IV 5.3. Акциони пројекти

Док се овај План карактерише особинама за акцију, пројекти се остварују у реалности. Идентификација, првенствени облик и изводљивост мера пројекта, треба да буде наставак одговорности локалне власти уопште и предузећа која ће на себе преузети рад око техничке подршке.

При процени разних развојних пројеката развоја општине требало би, претходно, урадити детаљну анализу добитака и трошкова, укључујући како економске тако и некономске критеријуме и приближне цене за обрачун пројекта, изворе средстава - страних улагања: девизних и динарских (а у неким случајевима и цену земље).

IV 5.4. Документи спровођења/имплементације

Развитак општине не зависи само од израде мањих или већих пројеката. Компоненте било ког програма ове општине сачињавају и елементи као што су: спровођење запошљавања, развој друштвених делатности (здравства, образовања), управљање локалном самоуправом, итд. Документи спровођења се усредсређују на један посебан детаљ, односно анализирају конкретан проблем развоја, и препоручују широку скалу алтернатива које би се могле применити на постављени проблем из одређеног подручја проблема.

IV 5.6. Обавезе локалне самоуправе

Локална власт треба да припреми или неке друге да у налог да припреми како стратешке тако и акционе планове и програме из домена просторног развоја, економског развоја и друштвених услуга; да припреми буџет и програме улагања; да додели пројекте на извршење другим агенцијама или да потпише уговор за његово извршење или, уколико је неопходно да сама спроведе пројекте; да надгледа програм пројеката који су у току и да их модификује уколико је потребно; да купи или прода земљу и имовину и да установи земљишну банку; да позајми новац; и да у сваком случају игра улогу развојне агенције за општину Прибој, итд.

Важно је закључити да завршетак Просторног плана општине Прибој представља завршетак само првог корака у планирању и процесу развитка. У неку руку план никада није завршен. Остваривање политике и плана су директно условљени стварношћу. Због тога су модификације неопходне. Тако ће, у већој или мањој мери, и сам економско-развојни програм морати да буде мењан и прилагођаван. Важно је да се одржи почетни моменат текућих остваривања, и то кроз постојећу локалну власт.

IV ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПЛАНА

Општинска управа Прибоја ће пратити примену Просторног плана општине Прибој и најмање сваке четврте године подносити Скупштини општине Прибој извештај о спровођењу Просторног плана. Саставни део тог извештаја је оцена спровођења Просторног плана, с евентуалним предлогом допуне и измене Плана.

На основу извештаја из претходног става, Скупштина општине Прибој ће утврђивати потребу да се приступи допуни и измени Просторног плана.

Скупштина општине Прибој

Прибој, _____ год.

број _____

Председник Скупштине општине
